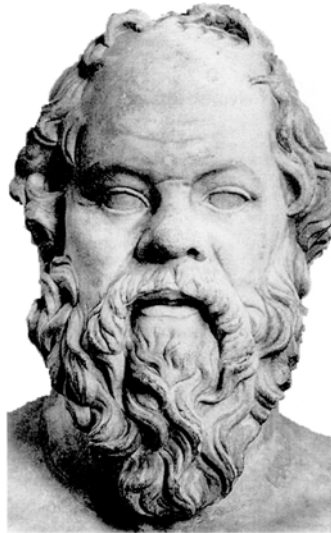

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΟΡΟΛΟΓΙΑ

3^ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ
Αθήνα, 1 ως-3 Νοεμβρίου 2001

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

*Προφορικές ομιλίες της εναρκτήριας
συνεδρίασης και συζητήσεις κατά
τη διάρκεια του Συνεδρίου
(Συμπλήρωμα του βιβλίου των ανακοινώσεων)*

ΑΘΗΝΑ 2002

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΟΡΟΛΟΓΙΑ

3^ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ
Αθήνα, 1 ως-3 Νοεμβρίου 2001

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

*Προφορικές ομιλίες της εναρκτήριας
συνεδρίασης και συζητήσεις κατά
τη διάρκεια του Συνεδρίου
(Συμπλήρωμα του βιβλίου των ανακοινώσεων)*

**HELLENIC LANGUAGE AND TERMINOLOGY
3RD CONFERENCE PAPERS
ATHENS, 2001**

ISBN 960-86069-3-4

© ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ
Σ. ΤΣΑΚΩΝΑ 5 & Π. ΙΑΤΡΙΔΗ
152 36 ΠΕΝΤΕΛΗ

ΗΧΟΓΡΑΦΗΣΕΙΣ: Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών
ΑΠΟΜΑΓΝΗΤΟΦΩΝΗΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΓΓΛΙΚΩΝ: Έλενα Μάντζαρη
ΑΠΟΜΑΓΝΗΤΟΦΩΝΗΣΗ ΓΑΛΛΙΚΩΝ: Κατερίνα Ζερίτη

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ: Κώστας Βαλεοντής

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

3^ο Συνέδριο

«Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»

ΑΘΗΝΑ – 1, 2 και 3 Νοεμβρίου 2001

Αφιερωμένο στον Σωκράτη
για τα 2400 έτη από το θάνατό του

Εναρκτήρια Συνεδρίαση:

Μεγάλη Αίθουσα Τελετών Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Προπύλαια Πανεπιστημίου, Πανεπιστημίου 30

Πέμπτη 1 Νοεμβρίου 2001, ώρα 19.00

Διεξαγωγή:

Αμφιθέατρο Γαλλικού Ινστιτούτου Αθηνών, Σίνα 31, ΑΘΗΝΑ

Παρασκευή 2 και Σάββατο 3 Νοεμβρίου 2001

ΣΥΝΔΙΟΡΓΑΝΩΤΕΣ:

- Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ)
- Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)
- Πανεπιστήμιο Πατρών (ΠΠ)
- Ιόνιο Πανεπιστήμιο (ΙΠ)
- Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών (IFA)
- Ελληνικός Οργανισμός Τυποποίησης (ΕΛΟΤ)
- Ινστιτούτο Επεξεργασίας του Λόγου (ΙΕΛ)
- Οργανισμός για τη Διεθνοποίηση της Ελληνικής Γλώσσας (ΟΔΕΓ)
- Πανελλήνιος Σύλλογος Επαγγελματιών Μεταφραστών (ΠΣΕΜ)

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Πρόεδρος: Βασίλης Α. Φιλόπουλος
Αντιπρόεδρος: Νίκος Μαλαγαρδής
Ταμίας: Άννα Λάμπρου-Γκόνου
Αλέξης Αλεξόπουλος
Αγγελική Ασημακοπούλου
Κώστας Βαλεοντής
Michelle Bourdeau
Διονύσης Γιαννίμπας
Σωτηρία Γραμμενίδου
Μαρία Καρδούλη
Μιχάλης Κωνσταντόπαιδος
Πένυ Λαμπροπούλου
Γιώργος Μπαμόπουλος
Ζωή Ξενάκη-Βαρλά
Τζάνος Ορφανός
Μαρία Παλαιολόγου
Περικλής Παπαβασιλείου
Άλια Παπαναστασίου
Γιώργος Παυλάκος
Γιάννης Σαριδάκης
Γιώργος Τσιάμας
Στέλιος Φραγκόπουλος

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Πρόεδρος: Αγγελική Ράλλη
Γεν. Γραμματέας Κώστας Βαλεοντής
Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη
Ιωάννης Αρβανίτης
Μαρία Γαβριηλίδου
Διονύσης Γιαννίμπας
Κατερίνα Ζερίτη
Μαρία Καρδούλη
Δημήτρης Παντελοδήμος
Ελένη Σελλά
Γιώργος Τσιάμας

Γραμματεία: Πένυ Λαμπροπούλου, τηλ. 6875445
Γιάννης Σαριδάκης, τηλ. 2759224
Τζάνος Ορφανός, τηλ. 6111020
Οικονομικά: Άννα Λάμπρου-Γκόνου τηλ. 8019550

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τούτος ο τόμος περιλαμβάνει τα πρακτικά των ομιλιών της Εναρκτήριας Συνεδρίασης και των συζητήσεων του 3^{ου} Συνεδρίου «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία» και αποτελεί την εκπλήρωση της υπόσχεσης του Προέδρου της Οργανωτικής Επιτροπής Β. Α. Φιλόπουλου, κατά το κλείσιμο του Συνεδρίου, ότι θα εκδοθούν τα πρακτικά αυτά. Ο τόμος αυτός μαζί με τον τόμο των κειμένων των ανακοινώσεων, που διατέθηκε στους συνέδρους κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής του Συνεδρίου, καλύπτουν πλήρως τα *Πεπραγμένα του 3^{ου} Συνεδρίου*.

Ως «πρακτικά συζητήσεων», δηλαδή *γραπτή απόδοση ζωντανών προφορικών* ερωταποκρίσεων ή τοποθετήσεων, έγινε προσπάθεια – όσο αυτό ήταν δυνατό – να διατηρήσουν το ύφος, τη γλαφυρότητα και τον παλμό τους, όπως δηλαδή αυτά *έγιναν αντιληπτά* στο Συνέδριο και όπως γίνονται αντιληπτά και σήμερα από την ακρόαση των σχετικών ηχογραφημάτων· αυτό σημαίνει ότι, κατά την επιμέλεια των κειμένων, τα αντίστοιχα ηχογραφήματα ακούστηκαν «ξανά και ξανά» πριν από την οριστικοποίηση της μορφοτύπησης των κειμένων.

Το κύριο μέσο που χρησιμοποιήθηκε για να επιτευχθεί ο παραπάνω σκοπός ήταν η κατάλληλη εφαρμογή *όλων¹ των σημείων στίξης*. Ο προφορικός λόγος έχει το δικό του τρόπο. Έχει μικρές προτάσεις, ελλειπτικές προτάσεις, ασύνδετα σχήματα, μικρές ή μεγάλες παύσεις *με σημασία* και δεν συζητάμε – αυτή τη στιγμή – για *προσωδία* ή *επιτονισμό*, στοιχεία που δεν αποδίδονται γραπτά, παρά μόνο με ειδικά φωνητικά σύμβολα.

Χρησιμοποιήθηκε, λοιπόν, η *τελεία (στιγμή) (.)* για να σημειωθεί το τέλος μιας *περιόδου* (ενός συνόλου από μία ή περισσότερες προτάσεις που έχει *ακέραιο – πλήρες* – νόημα). Η χρήση του *κόμματος (,)* έγινε στα σημεία μικρής παύσης ανάμεσα σε τμήματα της περιόδου – μεταξύ δευτερευουσών προτάσεων, σε ασύνδετα σχήματα κτλ. – όπου ο ομιλητής δίνει στον τόνο της φωνής του την χαρακτηριστική εκείνη εκκρεμότητα, ότι δηλαδή θα ακολουθήσει αμέσως και άλλο στοιχείο της περιόδου ώσπου να ολοκληρωθεί το νόημα.

¹ Τονίζεται το «όλων» γιατί, δυστυχώς, με την αδυναμία – για κάμποσα χρόνια – των προγραμμάτων επεξεργασίας κειμένου να διαθέτουν κάποια από τα σύμβολα των σημείων στίξης – και κυρίως την «άνω στιγμή» (‘) – έχει υποβαθμιστεί η σημασία και αποδυναμωθεί η σωστή χρήση των σημείων στίξης. Τώρα η αδυναμία αυτή δεν υπάρχει πια ή υπάρχει σε πολύ περιορισμένη έκταση.

Μέσα σε μια περίοδο – δηλαδή ανάμεσα σε δύο *τελείες* – χρησιμοποιήθηκε η *άνω στιγμή* (·) για να σημάνει παύση ανάμεσα σε ανεξάρτητες προτάσεις της περιόδου, εκεί όπου έκαμε σημαντική παύση ο ομιλητής, χωρίς ακόμα να ολοκληρώσει το πλήρες νόημα της περιόδου, αλλά και χωρίς το χαρακτηριστικό του *κόμματος*. Η χρήση του *κόμματος* σ' αυτήν την περίπτωση θα προσέδιδε στις προτάσεις αυτές χροιά εξαρτημένων προτάσεων, ή παρενθέσεων, αλλοιώνοντας την ακουστική εικόνα των διαλαμβανομένων, ενώ η χρήση της *τελείας* θα τους προσέδιδε πλήρη νοηματική ανεξαρτησία, δηλαδή χαρακτήρα περιόδου.

Το *δίστιγμα* (:) χρησιμοποιήθηκε για να σημανθεί ότι αυτό που ακολουθεί *λέγεται* ή *νοείται αυτολεξεί* ή για να σημανθεί ότι ακολουθεί κάποια απαρίθμηση στοιχείων. Με *αποσιωπητικά* (...) σημαίνονται *ημιτελείς φράσεις* ακολουθούμενες από *παύση* εκ μέρους του ομιλητή *εκούσια* (με υπονοούμενη συνέχεια) ή *ακούσια* (εν τη ρύμη του λόγου).

Για τη σήμανση παρενθετικών φράσεων (επεξηγήσεων, συμπληρώσεων κτλ.) χρησιμοποιήθηκαν, εκτός από την περίπτωση διαχωρισμού μεταξύ δύο κομμάτων, η *παρένθεση* () ή η *διπλή παύλα* (– –)², κατ' εκτίμησιν και κατ' οικονομίαν.

Για να σημανθούν λέξεις, ή φράσεις, που τόνισε με ιδιαίτερο τρόπο ένας ομιλητής χρησιμοποιήθηκαν, κατά περίπτωση, *εισαγωγικά* («») ή *πλάγια γραφή* ή – σε περιπτώσεις *όρων* – *πλάγια γραφή* και *εισαγωγικά* ταυτόχρονα. Σε ελάχιστες περιπτώσεις χρησιμοποιήθηκε η υπογράμμιση. Στα σημεία όπου αναφέρονται **ονόματα** συνομιλητών – και μόνο σ' αυτά – χρησιμοποιήθηκε **έντονη γραφή**.

Δεν έγινε καμιά επέμβαση στα λεγόμενα των ομιλητών εκτός από ελάχιστες «*διορθώσεις*» σε περιπτώσεις *εμφανέστατης γλωσσικής παραδρομής* (σε λέξεις ή στη σύνταξη) που δεν είχε κανένα νόημα να καταγραφούν εσφαλμένα, πέρα από το ότι θα μπορούσαν να οδηγήσουν και σε παρανοήσεις.

Για την επιμέλεια

K.B.

² Η *παύλα* (–) δεν πρέπει να συγχέεται με το *ενωτικό* (-), που *ενώνει* δύο μέρη σε ένα (π.χ. δύο λέξεις σε μία). Δυστυχώς και της *παύλας* η χρήση έχει αποδυναμωθεί με κατάχρηση του *ενωτικού*, που είναι πιο εύκολο στο πληκτρολόγιο του ηλεκτρονικού υπολογιστή.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θέμα

Σελίδα

– Κήρυξη της έναρξης του 3ου Συνεδρίου από τον Αντιπρότανη του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Αντώνιο Κουσελίνη	9
– Εισηγητική ομιλία από τον Πρόεδρο της Ελληνικής Εταιρείας Ορολογίας και Πρόεδρο της Οργανωτικής Επιτροπής του Συνεδρίου κ. Βασίλη Α. Φιλόπουλο	11
– Εισηγητική ομιλία από την Πρόεδρο της Επιστημονικής Επιτροπής του Συνεδρίου, Καθηγήτρια της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Πατρών, κα Αγγελική Ράλλη	14
– Χαιρετισμός από την Καθηγήτρια του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κα Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη	16
– Χαιρετισμός από τον επίκουρο καθηγητή του Τμήματος Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας του Ιονίου Πανεπιστημίου κ. Περικλή Παπαβασιλείου.	17
– Χαιρετισμός από τον Εκπαιδευτικό Ακόλουθο της Γαλλικής Πρεσβείας κ. Alexandre Rajon	19
– Χαιρετισμός από την Πρόεδρο του Ελληνικού Οργανισμού Τυποποίησης κα Σοφία Χρυσάφη	21
– Χαιρετισμός από τον Διευθυντή του Ινστιτούτου Επεξεργασίας του Λόγου Καθηγητή κ. Γεώργιο Καραγιάννη	23
– Χαιρετισμός από το Γενικό Γραμματέα για τη Διεθνοποίηση της Ελληνικής Γλώσσας κ. Γεώργιο Παυλάκο	25
– Χαιρετισμός από την Γραμματέα του Πανελληνίου Συλλόγου Επαγγελματιών Μεταφραστών κα Αφροδίτη Τζαμουράνη.	25
– Ομιλία από τον Καθηγητή της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Εμμανουήλ Μικρογιαννάκη, με θέμα: «Η Παρουσία του Σωκράτη Σήμερα»	27
– 1η Συνεδρία: Ιστορική Θεώρηση και Γλωσσολογικές-Οντολογικές Αρχές της Ορολογίας Παρασκευή, 2 Νοεμβρίου 2001, ώρα 9.00-11.30	31
– ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ 1 ^{ης} ΣΥΝΕΔΡΙΑΣ	31
– 2η Συνεδρία: Λεξικογραφία Παρασκευή, 2 Νοεμβρίου 2001, ώρα 12.00-14.30	38
– ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ 2 ^{ης} ΣΥΝΕΔΡΙΑΣ	38
– 3η Συνεδρία: Τυποποίηση Ορολογίας Παρασκευή, 2 Νοεμβρίου 2001, ώρα 15.30-17.40	47
– ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ 3 ^{ης} ΣΥΝΕΔΡΙΑΣ	47
– 4η Συνεδρία: Νέες τεχνολογίες και Ορολογία Παρασκευή, 2 Νοεμβρίου 2001, ώρα 18.10-20.30	57

– ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ 4 ^{ης} ΣΥΝΕΔΡΙΑΣ	57
– 5η Συνεδρία: Διερμηνεία και Μετάφραση Σάββατο, 3 Νοεμβρίου 2001, ώρα 09.00-11.00	68
– ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ 5 ^{ης} ΣΥΝΕΔΡΙΑΣ	68
– 6η Συνεδρία: Όργανα Ορολογίας Σάββατο, 3 Νοεμβρίου 2001, ώρα 11.30-12.50	75
– ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ 6 ^{ης} ΣΥΝΕΔΡΙΑΣ	75
– Ανοικτή Συζήτηση με Θέμα: «Εθνικό Πρόγραμμα Ορολογικού Συντονισμού» Σάββατο, 3 Νοεμβρίου 2001, ώρα 12.50-15.00	78
– ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ «ΕΠΟΣ»	78
– Κλείσιμο του 3 ^{ου} Συνεδρίου «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία» από τον Πρόεδρο της Οργανωτικής Επιτροπής και Πρόεδρο της ΕΛΕΤΟ κ. Βασίλη Α. Φιλόπουλο	119
– ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΣΥΝΟΜΙΛΗΤΩΝ	120

Κήρυξη της έναρξης του 3ου Συνεδρίου από τον Αντιπρύτανη του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Αντώνιο Κουτσελίνη

Κύριε πρόεδρε, κυρίες και κύριοι,

Το Πανεπιστήμιο Αθηνών υποδέχεται σήμερα με ιδιαίτερη χαρά και ικανοποίηση, στις αίθουσές του, το 3^ο Συνέδριο με θέμα «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία», που διοργανώνει η Ελληνική Εταιρεία Ορολογίας σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιό μας, ακόμα με το Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης, το Πανεπιστήμιο Πατρών, το Ιόνιο Πανεπιστήμιο, το Γαλλικό Ινστιτούτο, τον Ελληνικό Οργανισμό Τυποποίησης, το Ινστιτούτο Επεξεργασίας του Λόγου, τον Οργανισμό για τη Διεθνοποίηση της Ελληνικής Γλώσσας και τον Πανελλήνιο Σύλλογο Επαγγελματιών Μεταφραστών.

Σκοπός του Συνεδρίου είναι η παρουσίαση της θέσης – της κατάστασης – της Ελληνικής Γλώσσας και της Ορολογίας στις σημερινές συνθήκες, όπως αυτή διαμορφώνεται στο πολύγλωσσο περιβάλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης και με τις ιδιαίτερες απαιτήσεις της εξελισσόμενης ήδη Κοινωνίας της Πληροφορίας.

Η ανταπόκριση που εκδηλώθηκε από την επιστημονική κοινότητα – και όχι μόνο – εγγυάται τη μεγάλη απήχηση του 3^{ου} Συνεδρίου και θα δοθεί η δυνατότητα να παρουσιαστούν κατά τη διάρκεια των συνεδριάσεων και να συζητηθούν, από ευρύ κύκλο συνέδρων, τα προβλήματα της σύγχρονης Ελληνικής Ορολογίας.

Η θεματολογία του Συνεδρίου σας είναι ήδη γνωστή: Ιστορική Θεώρηση, Γλωσσολογικές και Οντολογικές Αρχές της Ορολογίας, Λεξικογραφία, Τυποποίηση της Ορολογίας, Όργανα Ορολογίας, Νέες Τεχνολογίες, κλπ. κλπ.

Εξαιρετικά ενδιαφέρον – πραγματικά – Συνέδριο, σήμερα περισσότερο που η Ελληνική Γλώσσα, περισσότερο από ποτέ άλλοτε, υφίσταται μια ταλαιπωρία – αν μου επιτρέπεται – μέσα στο πλαίσιο της Ενωμένης Ευρώπης: απειλείται άμεσα από μια λατινοποίηση ακόμα και των ίδιων των λέξεών της και των όρων της, και ας είναι οι περισσότεροι από αυτούς, στη συντριπτική – θα έλεγα – πλειοψηφία, ελληνικής προέλευσης, τουλάχιστον στο χώρο της Ιατρικής. Παράδειγμα, τα απίθανα – πραγματικά – «e-mail» όπου μεταφέρεται ελληνικό κείμενο με λατινικούς

χαρακτήρες. Είναι μια παρατήρηση του ομιλούντος και μια ερώτηση που συχνά κάνω στον εαυτό μου: Αν το κείμενο του μηνύματος απευθύνεται σε Έλληνα, δεν υπάρχει λόγος να λατινοποιηθεί· αν απευθύνεται σε ξένο που δεν αναγνωρίζει τους ελληνικούς χαρακτήρες, αυτός θα μπορέσει, ασφαλώς, κάτι να διαβάσει αλλά σίγουρα τίποτα δεν θα καταλάβει, αφού λέξεις και φράσεις έχουν ελληνική υποδομή. Προς τι λοιπόν μια τέτοια λατινογενής κακοποίηση; Ποιον εξυπηρετεί; Πολλοί από μας, των θετικών επιστημών, περιμένουν μια κάποια απάντηση.

Πέρα από τα επιστημονικά συμπεράσματα που θα προκύψουν από το συνέδριό σας, κυρίες και κύριοι, από το οποίο και προσδοκάται η στενότερη διασύνδεση και συνεργασία όλων όσων ενδιαφέρονται για τη σύγχρονη ανάπτυξη της ελληνικής γλώσσας και τη συμβολή της στην ανάπτυξη της Επιστήμης και της Τεχνολογίας, μια απάντηση σε τέτοια ερωτήματα, όπως αυτό που ήδη έθεσα, είναι απαραίτητη. Είναι απαραίτητη για όλους εκείνους που κινούνται ίσως μακρύτερα από την Ορολογία αλλά αγαπούν τη γλώσσας μας και στενοχωρούνται εξαιρετικά για τους κινδύνους που φαίνεται ότι αντιμετωπίζει τώρα – σήμερα – από ξένες επιρροές. Και η παρέμβαση σαν και αυτή τη σημερινή σας, μέσα στα πλαίσια του Συνεδρίου και των εισηγήσεών σας, θα είναι εξαιρετικά χρήσιμη.

Το Πανεπιστήμιο Αθηνών σας υποδέχεται, ευχαριστεί για την πρόσκληση και εύχεται καλή επιτυχία.

**Εισηγητική ομιλία από τον Πρόεδρο της Ελληνικής Εταιρείας
Ορολογίας και Πρόεδρο της Οργανωτικής Επιτροπής του Συνεδρίου
κ. Βασίλη Α. Φιλόπουλο**

Κύριε Αντιπρύτανη, κύριε Γενικό Γραμματέα, κύριοι Καθηγητές, κυρίες, κύριοι και αγαπητοί Σύεδροι,

Εδώ και λίγα λεπτά βιώνουμε το 3^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία». Το χαρακτηριστικό τούτου του Συνεδρίου είναι ότι συμβάλλουν στην πραγματοποίησή του δέκα ελληνικά πανεπιστήμια και οργανισμοί, και θα μπορούσε να χαρακτηριστεί «πανελλήνιο».

Για την ΕΛΕΤΟ, ειδικά, το 3^ο Συνέδριο συμπίπτει με τα 10 έτη λειτουργίας της, που συμπληρώνονται σε μερικούς μήνες. Πλήρης απολογισμός της δράσης της υπάρχει σε μία από τις ανακοινώσεις του Συνεδρίου, η οποία αναφέρεται στις πρόσφατες εξελίξεις για τη δημιουργία ελληνικών όρων. Εδώ θα εκτεθούν οι λόγοι που οδήγησαν στην ίδρυση της ΕΛΕΤΟ. Πρώτα-πρώτα πρέπει να αιτιολογήσουμε τον τίτλο της, επειδή πολλές φορές αντιμετωπίζουμε την άποψη ότι ο τίτλος θα 'πρεπε να είναι «Εταιρεία Ελληνικής Ορολογίας». Σ' αυτό έχουμε να αντιτείνουμε ότι παρόλο ότι κύριο αντικείμενο της ΕΛΕΤΟ είναι η Ελληνική Ορολογία, δεν περιορίζεται σ' αυτή. Η Ορολογία της γλώσσας μας υπήρξε στο παρελθόν πηγή για την ορολογία άλλων γλωσσών. Η συνέχιση αυτού του ρόλου εμπίπτει στους κύριους σκοπούς της ΕΛΕΤΟ. Επίσης, στους σκοπούς της εμπίπτει η ανύψωση του επιστημονικού κλάδου της Ορολογίας στην χώρα μας. Έχει αναγνωριστεί ότι εκτός από το άλλο έργο της, τα βιβλία με τις ανακοινώσεις των συνεδρίων αποτελούν σημαντική συμβολή στην επιστήμη της Ορολογίας.

Προφανώς, κύριος σκοπός της ΕΛΕΤΟ είναι η δημιουργία ελληνικών όρων, ώστε η γλώσσα να μην κατακλυσθεί από δάνειους όρους. Υπάρχει αντίλογος ότι η γλώσσα εμπλουτίζεται με τα ξένα δάνεια που δεν θα πρέπει να τα αποφεύγουμε, αλλά να τα χρησιμοποιούμε *αβέρτα*. Το παράδειγμα με το βενετσιάνικο δάνειο, παρόλο που ξενίζει, είναι υπέρ αυτής της άποψης, όμως έχει εγκατασταθεί στη γλώσσα μας από παλιά και είναι πια απόλυτα κατανοητό, ώστε να αυξάνει την εκφραστική ικανότητά της. Όμως, η σημερινή κατάσταση διαφέρει παρασάγγες. Η με

εκθετικούς ρυθμούς αύξηση της γνώσης και, συνεπακόλουθα, των νέων εννοιών, δεν επιτρέπει την αφομοίωση των απειράριθμων ξένων όρων που τις αποδίδουν, ώστε αυτοί να εμπλουτίζουν τη γλώσσα. Ούτε φυσικά αυτοί είναι κατανοητοί. Αντίθετα, όταν αντί για δάνειους χρησιμοποιούνται ελληνικοί όροι και, όταν δεν υπάρχουν, δημιουργούνται νεολογισμοί, έχουμε αποτέλεσμα την εύκολη κατανόηση και των ίδιων των νεοφανών εννοιών, αφού οι νεολογισμοί λίγο-πολύ τις περιγράφουν. Άλλα πλεονεκτήματα από τη δημιουργία νεολογισμών είναι ότι αυτοί είναι εντεταγμένοι στο ελληνικό κλιτικό σύστημα και δίνουν εύκολα παράγωγα. Τέλος, όταν με την εισαγωγή καινοφανών εννοιών εκπονούνται αντίστοιχοι νεολογισμοί, αυτοί καθιερώνονται και δεν υπάρχει περίπτωση να αλλάξουν. Αποφεύγεται ο κίνδυνος που υπάρχει με τη χρήση δάνειων όρων, αυτοί να αντικατασταθούν εξαιτίας του αυτοκαθαρισμού της γλώσσας, λ.χ. βιβλία για το ποδόσφαιρο γραμμένα πριν από πολλά έτη δεν είναι κατανοητά, αφού γράφουν για τον «γκολκίπερ» ή τον «λάινσμαν», που σήμερα είναι γνωστοί ως «τερματοφύλακας» και «επόπτης γραμμών», αντίστοιχα.

Αν δεχόμαστε άκριτα τη χρήση δάνειων όρων, το αποτέλεσμα θα είναι πολλές ειδικές γλώσσες να πάψουν να υπάρχουν στην ελληνική γλώσσα, επειδή θα είναι πιο εύκολο να χρησιμοποιούνται ξένες γλώσσες στα ειδικά πεδία.

Χρειάζεται να είμαστε αισιόδοξοι, εκτός από πολλούς Έλληνες που εργάζονται για τη δημιουργία ελληνικών όρων για να ονοματοδοτούν τις καινούργιες έννοιες, έχει προταθεί το Εθνικό Πρόγραμμα Ορολογικού Συντονισμού (ΕΠΟΣ). Γι' αυτό θα ακούσουμε σε δύο ανακοινώσεις και θα συμμετάσχουμε στην ανοικτή συζήτηση με αυτό το θέμα, που προβλέπεται να διεξαχθεί σε τούτο το Συνέδριο. Θα ακουστούν 28, ακόμα, πρωτότυπες ανακοινώσεις από διαπρεπείς, Έλληνες και ξένους επιστήμονες, που εργάζονται για την Ελληνική Γλώσσα.

Οφείλω να ευχαριστήσω όλους όσοι συνέβαλαν στην επιτυχία τούτου του Συνεδρίου. Πρώτα-πρώτα σ' αυτούς που μόχθησαν ανιδιοτελώς για την πραγμάτωση του Συνεδρίου, τα μέλη της Επιστημονικής και της Οργανωτικής Επιτροπής, καθώς και όσους το υποστήριξαν υλικά.

Όντας παράδοση να αφιερώνουμε τα συνέδρια της Ορολογίας, τούτο το 3^ο Συνέδριο είναι αφιερωμένο στον Σωκράτη, με την συμπλήρωση 2400 ετών από το θάνατό του. Στον μεγάλο φιλόσοφο, που μέσα από τον πλατωνικό διάλογο «Κρατύλος» μίλησε πρώτος για τη σπουδαιότητα των ονομάτων. Για το έργο του Σωκράτη και για τη σημασία που έδινε στους ορισμούς των εννοιών θα ακούσουμε στην πανηγυρική ομιλία που θα εκφωνήσει ο καθηγητής Εμμ. Μικρογιαννάκης.

Τελειώνοντας, εύχομαι την επιτυχία του Συνεδρίου και να αποτελέσει αυτό σημαντική συνεισφορά στην Ελληνική Ορολογία.

Εισηγητική ομιλία από την Πρόεδρο της Επιστημονικής Επιτροπής του Συνεδρίου, Καθηγήτρια της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Πατρών, κα Αγγελική Ράλλη

Κύριε Αντιπρύτανη, κύριοι Σύεδροι, κυρίες και κύριοι,

Με ιδιαίτερη χαρά σας καλωσορίζω στο 3^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία».

Ως πρόεδρος της Επιστημονικής Επιτροπής θα ήθελα να σας διαβεβαιώσω ότι τα μέλη της Επιτροπής και εγώ προσωπικά καταβάλαμε κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε η επιλογή των περιλήψεων που υποβλήθηκαν να οδηγήσει σε ένα Συνέδριο με ανακοινώσεις υψηλού επιπέδου.

Είναι γνωστό ότι σε ένα Συνέδριο με θέμα την Ορολογία δεν υπάρχει ομοιογένεια· αφού τόσο οι ομιλητές όσο και το ακροατήριο προέρχονται από διαφορετικούς επιστημονικούς χώρους. Υπάρχει όμως κάτι που μας ενώνει όλους· και αυτό είναι η προσπάθεια και η επιθυμία να υπάρξει κοινή αντιμετώπιση δημιουργίας όρων, σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες της Ελληνικής Γλώσσας. Ο σεβασμός στη γλωσσική μας κληρονομιά αποτελεί αυτονόητο δεδομένο για την κοινή δράση και έκφραση στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εάν δεχθούμε ότι το παρόν διαμορφώνεται σύμφωνα με το παρελθόν και ότι το μέλλον εξαρτάται από τα επιτεύγματα, αλλά και από τα λάθη που γίνονται στο παρόν, είναι σημαντικό να επισημάνουμε ότι, αρκετές φορές, έχουμε βρεθεί στη δυσάρεστη θέση να είμαστε αναγκασμένοι να χρησιμοποιήσουμε όρους που δεν εκφράζουν τη διαίσθηση του φυσικού ομιλητή της Ελληνικής, και λέω «αναγκασμένοι» γιατί αυτοί οι όροι έχουν παγιωθεί από τη χρήση και δύσκολα μπορούν να αντικατασταθούν από άλλους.

Είναι γεγονός ότι η ενασχόληση με την Ορολογία δεν προϋποθέτει μόνο αγάπη για τη γλώσσα. Η Ορολογία σήμερα αποτελεί διεπιστημονικό κλάδο, και σε Τμήματα Γλωσσολογίας μεγάλων Πανεπιστημίων του εξωτερικού προσφέρονται ήδη μαθήματα Ορολογίας και εκπονούνται μεταπτυχιακές εργασίες. Η ενασχόληση με την Ορολογία βασίζεται στη στενή συνεργασία γλωσσολόγων με επιστήμονες συγκεκριμένων επιστημονικών χώρων. Ο ειδικός κάποιας επιστήμης προσφέρει τη γνώση του κλάδου του ούτως ώστε να μην αλλοιώνεται ή να μη χάνεται η σημασία

που πρέπει να κοινοποιηθεί, ενώ ο γλωσσολόγος διαθέτει τα εργαλεία για τη σωστή μορφοποίηση και τον ορθό σχηματισμό των όρων. Ως γλωσσολόγος – και μάλιστα με ειδικευση σε θέματα σχηματισμού λέξεων – θα ήθελα, λοιπόν, να εκφράσω την επιθυμία να υπάρξει στο μέλλον στενή συνεργασία γλωσσολόγων με ειδικούς συγκεκριμένων επιστημονικών κλάδων. Μόνο έτσι τα αποτελέσματα της απόδοσης των όρων θα είναι ικανοποιητικά.

Κυρίες και κύριοι, τα προβλήματα που θα τεθούν και θα συζητηθούν κατά τη διάρκεια του Συνεδρίου είναι εξαιρετικής, αλλά και επίκαιρης, σημασίας για την Ελληνική Γλώσσα, αλλά και για τη χώρα γενικότερα. Συνάπτονται με το ευρύτερο πρόβλημα της γλωσσικής δημιουργίας γιατί καλούμεθα όλοι να εντείνουμε τις προσπάθειες και να δραστηριοποιήσουμε τις παραγωγικές μας δυνάμεις για να σταθούμε ισότιμα και να αξιοποιήσουμε όσο το δυνατόν περισσότερο τις δυνατότητες της ευρωπαϊκής πρόκλησης.

Συγχαίρω την Ελληνική Εταιρεία Ορολογίας για την επιτυχή διοργάνωση αυτού του Συνεδρίου, τη συγχαίρω και για την επιτυχή διοργάνωση των δύο προηγούμενων συνεδρίων, και ευχαριστώ εσάς για τη συμμετοχή σας. Εύχομαι οι ανακοινώσεις του Συνεδρίου να μην διαφεύσουν τις προσδοκίες σας. Ευχαριστώ.

Χαιρετισμός από την Καθηγήτρια του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κα Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη

Κύριε Αντιπρύτανη, κυρίες και κύριοι, αγαπητοί συνάδελφοι,

Εκ μέρους του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, σας απευθύνω – με ιδιαίτερη χαρά – συναδελφικό χαιρετισμό. Ήδη απόψε, όπως είπε και ο κ. Φιλόπουλος, ξεκινήσαμε την εναρκτήρια πανηγυρική συνεδρία του 3^{ου} Συνεδρίου «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία», αφιερωμένου στο Σωκράτη, Έλληνα φιλόσοφο που πριν 2.500, περίπου, χρόνια είχε ήδη θέσει τα βασικά ερωτήματα γύρω από το χώρο της ονοματοθεσίας.

Όταν πριν 4 χρόνια ξεκινούσε δειλά το 1^ο Συνέδριο, με πρωτοβουλία του κ. Φιλόπουλου, δεν μπορούσαμε να προβλέψουμε την επιτυχία του θεσμού αυτού, γιατί θεωρώ ότι το Συνέδριο αυτό είναι πια ένας θεσμός. Από το 1^ο μέχρι το 3^ο Συνέδριο, κάνοντας μια ανασκόπηση, θα έλεγα ότι μπορούμε να διακρίνουμε 3 βασικά χαρακτηριστικά:

Πρώτο χαρακτηριστικό: η συμμετοχή πολλών ερευνητών και ιδιαίτερα νέων ερευνητών, και αυτό είναι πολύ καλό για την Ορολογία, αφού το μέλλον προοιωνίζεται ελπιδοφόρο για την Ελληνική Ορολογία.

Δεύτερο χαρακτηριστικό: εξέταση όχι μόνο πρακτικών λύσεων σε προβλήματα Ορολογίας, αλλά εξέταση και θεωρητικών ζητημάτων που αφορούν τη δημιουργία των όρων, και αυτό είναι πολύ σημαντικό, γιατί μόνο τότε μπορούμε να μιλήσουμε για επιστήμη της Ορολογίας.

Και τρίτο χαρακτηριστικό: η ευρεία εκπροσώπηση πολλών τομέων του επιστητού. Ας αναφέρουμε, ειδικά για αυτό το Συνέδριο, την ορολογία της Μετεωρολογίας, της Γλωσσολογίας, της Νομικής, της Χημείας, της Στατιστικής, του Χορού, της Μουσικής, και πολλών Επιστημών και Τεχνών.

Και βέβαια δεν μπορούμε να παραλείψουμε τις Νέες Τεχνολογίες που με δυναμικό τρόπο έχουν εισχωρήσει στον χώρο της Ορολογίας. Δεν μπορούμε να πούμε ότι μπορεί να υπάρχει ενασχόληση με την Ορολογία, σήμερα, αν δεν υπάρχουν οι Νέες Τεχνολογίες.

Και, ακόμη, η σύγχρονη μεγάλη πρόκληση για την Νέα Ελληνική Γλώσσα, που είναι η όσο το δυνατόν ταχύτερη και αποτελεσματική απόδοση των ξένων όρων στα ελληνικά· κάτι που πρακτικά συνδέεται με την επιβίωση της Νέας Ελληνικής, καταρχήν βραχυπρόθεσμα μέσα στα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και μακροπρόθεσμα για την ίδια την υπόσταση της Νέας Ελληνικής.

Συνεπώς, θεωρώ ότι η Ελληνική Εταιρεία Ορολογίας/ ΕΛΕΤΟ, με τη διοργάνωση των συνεδρίων της, επιτελεί εθνικό έργο, και για το λόγο αυτό πρέπει να υπάρχει υποστήριξη του έργου της εκ μέρους της Πολιτείας.

Ευχαριστώ ολόψυχα την Οργανωτική Επιτροπή, ευχαριστώ όσους θα πάρουν μέρος σε αυτό το Συνέδριο και εύχομαι ολόψυχα ευόδωση των εργασιών του 3^{ου} Συνεδρίου «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία».

Χαιρετισμός από τον επίκουρο καθηγητή του Τμήματος Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας του Ιονίου Πανεπιστημίου κ. Περικλή Παπαβασιλείου.

Κύριε Αντιπρύτανη, αγαπητοί συνάδελφοι, κυρίες και κύριοι,

Εκ μέρους του Τμήματος Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας του Ιονίου Πανεπιστημίου χαιρετίζω το 3^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία» που διοργανώνει η Ελληνική Εταιρεία Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ), όλους τους συμμετέχοντες και ιδιαίτερα όλους αυτούς που μόχθησαν για την πραγματοποίησή του.

Ως συνδιοργανωτές του Συνεδρίου, ιδιότητα την οποία, επίσης, είχαμε τόσο στο 1^ο όσο και στο 2^ο Συνέδριο, θέλουμε να εκφράσουμε την ικανοποίησή μας για τη συμβολή της ΕΛΕΤΟ στην ανάπτυξη της Ορολογίας και στην προώθηση του ρόλου της σε διεθνές επίπεδο. Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει, στο σημείο αυτό, στον καταλυτικό ρόλο που έπαιξε, όλα αυτά τα χρόνια, η παρουσία του κ. Φιλόπουλου στην προεδρία της Εταιρείας.

Σε ό,τι μας αφορά ως Τμήμα Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας, το οποίο έχει ως ένα από τα κεντρικά ζητήματα της ακαδημαϊκής του δραστηριότητας

τα θέματα Ορολογίας, θα εξακολουθήσουμε τη συνεργασία μας με την ΕΛΕΤΟ, με στόχο την προαγωγή της επιστημονικής αντιμετώπισης των προβλημάτων της Ορολογίας στην Ελληνική Γλώσσα.

Καλή επιτυχία στο 3^ο μας Συνέδριο. Ευχαριστώ.

Χαιρετισμός από τον Εκπαιδευτικό Ακόλουθο της Γαλλικής Πρεσβείας κ. Alexandre Pajon

Monsieur le Doyen, Monsieur le Président de la Société Hellénique de Terminologie, Mesdames et Messieurs les Professeurs, Dames et Messieurs,

je suis ici ce soir pour représenter, donc, l'Ambassade de France, le Service Culturel et aussi Monsieur Fröchen. C'est pour moi, alors que je suis arrivé depuis quelques semaines à peine à Athènes, une charge, une joie, un honneur que d'être dans cette salle prestigieuse ; évidemment, je m'exprime encore en français et peut-être d'ici deux ans ou quatre ans, à force de cours particuliers et de révisions de grec quotidien, arriverai-je à maîtriser votre langue comme la plupart d'entre vous, vous maîtrisez la nôtre. Je disais, donc, que Monsieur Fröchen est quelque part dans Athènes, vous savez que la circulation à Athènes est parfois problématique, donc il n'a pas pu atteindre sa cible à temps.

Le thème de votre colloque est au cœur de nos activités: abolir les frontières, assurer la libre circulation des biens et des personnes est au cœur du projet européen. Mais, il y a loin du projet à sa réalisation car il faut d'abord assurer la circulation des idées, une réelle rencontre culturelle.

Les traducteurs sont les intermédiaires obligés de ce processus ; passeurs traditionnels entre les cultures, ils ont été amenés à définir leur métier face au défi du moment, l'élargissement de l'Europe, la multiplication des champs linguistiques au sein même de la Communauté, l'usage des nouvelles technologies ; aussi sommes-nous heureux au nom d'Ambassade de France en Grèce de pouvoir apporter notre concours à ce 3e Congrès ELETO, comme ce fut déjà le cas en 2000.

Notre politique de coopération culturelle, éducative et universitaire est fondée sur la volonté de faire se rencontrer non seulement des artistes mais aussi des experts de tous pays afin de favoriser la diversité culturelle et linguistique. Faute d'avoir pris à temps des dispositions nécessaires, nous ne pourrions pas, vous ne pourrez

pas bénéficier de la présence de deux conférenciers français initialement prévus mais ce n'est que partie remise. Cependant, l'Institut Français d'Athènes accueillera avec plaisir au débat demain et après-demain et espère pouvoir collaborer avec vous dans l'avenir. Bon nombre de formateurs de l'Institut Français d'Athènes, où existe un Centre de Traduction et de Formation au métier de la traduction, ont exprimé le désir d'assister à vos travaux.

La thématique et la qualité des intervenants que vous avez retenus, suscite tout l'intérêt. Ce sont des questions d'actualité, que vous allez traiter, et au moment où nous nous mobilisons aussi bien pour traiter ensemble les difficultés de l'Europe Orientale et Balkanique, au moment où la Grèce tout entière se mobilise pour les Jeux Olympiques, on a besoin de traducteurs, on a besoin d'interprètes, on a besoin encore de passeurs mais des gens qui ont un métier, je crois que c'est votre objectif, et nous sommes heureux de participer à vos projets.

Nous vous souhaitons, donc, une pleine réussite, un bon congrès et à demain.

Χαιρετισμός από την Πρόεδρο του Ελληνικού Οργανισμού Τυποποίησης κα Σοφία Χρυσάφη

Κύριε Αντιπρύτανη, κυρίες και κύριοι,

Είμαι πολύ ευτυχής που βρίσκομαι σήμερα μαζί σας και μου δίνεται η ευκαιρία να απευθύνω χαιρετισμό εκ μέρους του Ελληνικού Οργανισμού Τυποποίησης (ΕΛΟΤ). Σε μια εποχή που τα θέματα της Ελληνικής Γλώσσας και της Ορολογίας έχουν ιδιαίτερη σημασία, σε μια εποχή που πολλοί αποκαλούν «ηλεκτρονική» και πολλοί φοβούνται ότι ενδεχόμενα έχει περιορίσει μερικές γλώσσες, που δεν είναι ευρείας διάδοσης, είναι πάρα πολύ σημαντικό σε αυτή την εποχή, η Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία και όλοι οι φορείς που ασχολούνται με αυτήν, να βγουν επιθετικά μέσα σε αυτό το «ηλεκτρονικό γίνεσθαι» και να παρουσιάζουν τα δικά τους έργα στο πλαίσιο αυτής της Ορολογίας.

Θυμάμαι κάποτε, όταν πρωτοβγήκαν οι υπολογιστές και χρησιμοποιούσαμε τις κάρτες, δεν μπορούσαμε να γράψουμε ελληνικά καθόλου, και αναγκαζόμασταν, μια φορά θυμάμαι στη Γαλλία, να *σχεδιάσουμε* το «ξ», να κάνουμε ειδικό πρόγραμμα και να προσπαθούμε να περάσουμε όλους αυτούς τους χαρακτήρες μέσα για να μπορούμε κάπως να τυπώνουμε, αν και δεν μπορούσαμε να γράψουμε ελληνικά. Σήμερα, βλέπετε, και με τη συμβολή του Ελληνικού Οργανισμού Τυποποίησης, να υπάρχουν πλέον στους υπολογιστές τα ελληνικά· δεν υπάρχει πρόβλημα· γράφει κανείς σε όποια γραμματοσειρά θέλει και νομίζω ότι έχει υπάρξει μια πρόοδος.

Άκουσα, στην αρχή, κάποιες ανησυχίες σχετικά με τον περιορισμό της Ελληνικής Γλώσσας. Εγώ είμαι αισιόδοξη· αρκεί να δράσουμε γρήγορα και να μη δράσουμε πολύ αργά. Ας μην είμαστε τέλειοι, ας βγούμε στο Διαδίκτυο με όποιον τρόπο, με την Ελληνική Γλώσσα και τον Ελληνικό Πολιτισμό· αλλά να βγούμε *έγκαιρα*, γιατί οι καταστάσεις διαμορφώνονται, τα νέα παιδιά, οι νέες γενιές, μαθαίνουν τον *πολιτισμό* που κυκλοφορεί στο Διαδίκτυο, είτε είναι αυτός *γλώσσα* είτε είναι γενικότερος πολιτισμός – και χαρακτήρων και ανθρώπων και τρόπου σκέψης. Και νομίζω ότι εμείς από πλευράς Ελληνικού Οργανισμού Τυποποίησης, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων μας και με τη συμπαράσταση όλου του προσωπικού, που

πραγματικά έχει μεράκι στα θέματα αυτά της Ορολογίας, και από τη δική σας πλευρά οι ειδικοί, οι ειδήμονες στα θέματα, να καταλήξουμε πολύ γρήγορα σε κάποιες ορολογίες που ενδεχόμενα είναι παλιές, αλλά υπάρχουν και πάρα πολλές καινούργιες, για να μπορέσουμε να δώσουμε κάτι στη νέα γενιά, γιατί πιστεύω ότι έχουμε υποχρέωση σε αυτό.

Θα ήθελα λοιπόν να σας ευχηθώ καλή επιτυχία στις εργασίες σας και να βγούμε γρήγορα προς τα έξω και ας μην είμαστε και τέλειοι. Ευχαριστώ.

Χαιρετισμός από τον Διευθυντή του Ινστιτούτου Επεξεργασίας του Λόγου Καθηγητή κ. Γεώργιο Καραγιάννη

Κύριε Αντιπρύτανη, αγαπητοί συνάδελφοι, κυρίες και κύριοι,

Λένε ότι την πρώτη φορά που οργανώνεται ένα συνέδριο «έχει δοκιμαστικό χαρακτήρα», την δεύτερη φορά ότι «υπάρχει μια δυναμική», αλλά η τρίτη φορά είναι της «καθιέρωσης». Φαίνεται ότι το Συνέδριο αυτό καθιερώθηκε και έγινε παράδοση στον ελληνικό χώρο. Το Ινστιτούτο Επεξεργασίας του Λόγου (ΙΕΛ) συνεργάστηκε στην οργάνωση του 3^{ου} Συνεδρίου της ΕΛΕΤΟ, της οποίας υποστηρίζει την προσπάθεια.

Υπάρχει μια αγαθή συγκυρία τα τελευταία χρόνια για την Ορολογία. Η χώρα μας επενδύει στην ανάπτυξη της «Κοινωνίας της Πληροφορίας» και αποκαλύπτεται ότι η Ορολογία είναι πολύ χρήσιμη στα θέματα της Κοινωνίας της Πληροφορίας. Ο «όρος» γίνεται, εκτός από βασική μονάδα κατανόησης, και εργαλείο ανάκτησης της πληροφορίας. Είναι κάτι καινούργιο, μια νέα λειτουργία του όρου. Αν θέλουμε να μπορούμε να αρχειοθετούμε με επιτυχία την πληροφορία ηλεκτρονικά, πρέπει να εξασφαλίσουμε πρώτα την δυνατότητα ανάκτησής της.

Παλαιότερα λέγαμε ότι μας χρειάζονται «δόκιμοι και ποιοτικοί όροι» στα ελληνικά, καθώς και καλές ταχύτητες πολιτογράφησης των όρων. Με τα σημερινά δεδομένα της Κοινωνίας της Πληροφορίας, λέμε ότι μας χρειάζονται όλοι οι όροι που κατά καιρούς χρησιμοποιήθηκαν για να μπορούμε να ανακτούμε τα κείμενα στα οποία παρουσιάζονται οι όροι αυτοί. Επομένως, αν υπάρχουν χρήσιμα κείμενα που αξίζουν τον κόπο να αρχειοθετηθούν ηλεκτρονικά, πρέπει να επιβιώσουν και οι όροι που χρησιμοποιήθηκαν, έστω και αν δεν είναι δόκιμοι ή αν έπαψαν να χρησιμοποιούνται με μεγάλη συχνότητα.

Φυσικά, το θέμα της έγκαιρης πολιτογράφησης των ξένων όρων παραμένει αλλά γίνεται περισσότερο *εμφατική* η χρήση τους σε πολυγλωσσικό περιβάλλον, όπου συνυπάρχουν οι αντίστοιχοι όροι σε άλλες γλώσσες, αφού τα μοντέρνα συστήματα επικοινωνίας και συνεργασίας στην ευρωπαϊκή ήπειρο πρέπει είναι πολυγλωσσικά.

Η Ορολογία είναι ένας τομέας εξαιρετικής σημασίας τόσο για την ελληνική γλώσσα όσο και για την ελληνική πληροφορική. Είναι επίσης εξαιρετικής σημασίας για την ευρωπαϊκή συνεργασία μέσα από τα συστήματα της «ηλεκτρονικής κυβέρνησης», αυτό που λέμε «*e-government*». Οι γρήγοροι ρυθμοί, στην ανάπτυξη και στην εξέλιξη, υπαγορεύουν καλύτερη συνεννόηση μεταξύ μας με μεγαλύτερη ακρίβεια, άρα και ευρύτερη χρήση των κατάλληλων όρων.

Όλες αυτές οι σκέψεις οδήγησαν, στο τέλος του προηγούμενου Συνεδρίου μας, στη σύλληψη ενός εθνικού σχεδίου για τα θέματα της Ορολογίας, με το όνομα «ΕΠΟΣ» (Εθνικό Πρόγραμμα Ορολογικού Συντονισμού), το οποίο προτείναμε στη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας (ΓΓΕΤ) σε συνεργασία με το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ). Η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας χρηματοδότησε την εκπόνηση μιας στρατηγικής μελέτης, καθώς και ενός Επιχειρησιακού Σχεδίου. Η στρατηγική μελέτη εκπονήθηκε από μια Επιτροπή Συντονισμού (ΕΣ) υπό την προεδρία του Καθηγητή του ΕΜΠ κ. Τάσιου. Θα σας ενημερώσουμε για τα θέματα αυτά στην ειδική συνεδρίαση για το ΕΠΟΣ μεθαύριο το πρωί.

Το Συνέδριο της ΕΛΕΤΟ έχει ένα ιδιαίτερα ενδιαφέρον πρόγραμμα, το οποίο θα μας βοηθήσει να κατανοήσουμε τις προόδους που έχουν συντελεστεί, καθώς και τις τάσεις στον τομέα της Ορολογίας. Θέλω να συγχαρώ θερμά τον Πρόεδρο της ΕΛΕΤΟ και το Γενικό Γραμματέα, καθώς και τα μέλη της Οργανωτικής Επιτροπής, επίσης την Πρόεδρο και τα μέλη της Επιστημονικής Επιτροπής για τις προσπάθειές τους.

Εύχομαι καλή επιτυχία στο Συνέδριό μας.

Χαιρετισμός από το Γενικό Γραμματέα για τη Διεθνοποίηση της Ελληνικής Γλώσσας κ. Γεώργιο Παυλάκο

Κύριε Αντιπρότανη, κύριοι καθηγητές, κυρίες και κύριοι,

Με την πραγματοποίηση του 3^{ου} Συνεδρίου μπορούμε να αναφερόμαστε πλέον σε έναν επιτυχημένο θεσμό, ο οποίος δεν στηρίζεται μόνο στην Ελληνική Εταιρεία Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ), η οποία φυσικά έχει επωμιστεί το βάρος της εκπόνησης ορολογίας στη χώρα μας· αλλά συμμετέχουν και συντρέχουν την προσπάθειά της πανεπιστήμια και φορείς πανελληνίου και παγκοσμίου εμβελείας.

Στην ΕΛΕΤΟ αξίζουν θερμά συγχαρητήρια διότι μέσα σε λιγότερο από 10 χρόνια και χάρις στην επίμονη και επίπονη και μεθοδική προσπάθεια των στελεχών της, και κυρίως του κ. Β. Φιλόπουλου και του κ. Κ. Βαλεοντή, κατάφερε να κάνει αποδεκτές βασικές αρχές Ορολογίας.

Η ορολογία έχει μεγάλη σημασία τόσο στην επικοινωνία μας με αλλόγλωσσους όσο και στη μεταξύ μας επικοινωνία. Και όσο η Επιστήμη και η Τεχνολογία εξελίσσονται, θα έχουμε ανάγκη την εκπόνηση νέων όρων για κάθε έννοια που πρωτοεμφανίζεται. Ο Οργανισμός για τη Διεθνοποίηση της Ελληνικής Γλώσσας κύριο σκοπό έχει τη διάδοση και τη διεθνοποίηση της Ελληνικής Γλώσσας, σκοπός που προϋποθέτει τη διαφύλαξη της διαχρονικότητάς της και την προάσπισή της.

Στο έργο της ΕΛΕΤΟ μπορούμε να προσφέρουμε τη συνδρομή μας για την εκπόνηση και τη δημιουργία Ελληνικής Ορολογίας σε σύγχρονα θεματικά πεδία, ούτως ώστε να χρησιμοποιούνται στην ίδια μας την πατρίδα, όροι που να πηγάζουν από τον γλωσσικό μας θησαυρό.

Κυρίες και κύριοι, ο μεγάλος αριθμός και το ενδιαφέρον των παρισταμένων εξασφαλίζει την επιτυχία και καθιερώνει το Συνέδριο της ΕΛΕΤΟ.

Χαιρετισμός από την Γραμματέα του Πανελληνίου Συλλόγου Επαγγελματιών Μεταφραστών κα Αφροδίτη Τζαμουράνη.

Κύριε Αντιπρύτανη, κυρίες και κύριοι,

Εκ μέρους του Πανελληνίου Συλλόγου Επαγγελματιών Μεταφραστών (ΠΣΕΜ) σας καλωσορίζω στο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία», που διοργανώνεται για 3^η φορά με μεγάλη επιτυχία.

Είναι γεγονός ότι το Συνέδριο αυτό αποτελεί πλέον θεσμό για την προώθηση της έρευνας, της μεθοδολογίας και γενικότερα του ευρύτατου αντικειμένου του κλάδου μας. Δεν είναι, λοιπόν, τυχαίο που Μετάφραση, Ορολογία και Γλώσσα αποτελούν, ή πρέπει να αποτελούν, αρμονικό σύνολο.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να μοιραστώ μαζί σας ορισμένους προβληματισμούς που αφορούν κυρίως τους μεταφραστές και την επαγγελματική μας πραγματικότητα. Όπως όλοι γνωρίζετε, το επάγγελμα του μεταφραστή δεν είναι κατοχυρωμένο, δηλαδή ακόμα και ο επαγγελματίας επιστήμονας μεταφραστής έρχεται συχνά αντιμέτωπος με ορισμένους ερασιτέχνες, ευκαιριακούς, μεταφραστές, που δυστυχώς αμαυρώνουν το χώρο μας.

Αυτό που θα βοηθούσε στην ανάδειξη του επαγγέλματος του μεταφραστή στη θέση που του αξίζει είναι η σωστή επιστημονική κατάρτιση, η γνώση της ορολογίας των τομέων με τους οποίους ασχολείται και βέβαια η βαθιά γνώση της ελληνικής γλώσσας. Για να επιτευχθεί αυτό, κυρίως σε ό,τι αφορά την Ορολογία, που αποτελεί και το θέμα του Συνεδρίου μας, θα πρέπει να ανταποκρίνεται στις τρέχουσες πραγματικές ανάγκες του κάθε γνωστικού αντικειμένου. Αυτό σημαίνει ότι η Ορολογία θα πρέπει να συνδράμει το μεταφραστή στην εκπόνηση κειμένων απολύτως κατανοητών από τους παραλήπτες τους με δόκιμους όρους ή ακόμα και με νεολογισμούς εύχρηστους, που θα ευνοούν τη χρήση τους έναντι των αντίστοιχων όρων μιας ξένης γλώσσας, για να απαλειφθεί, στο μέτρο βέβαια που είναι δυνατόν, το φαινόμενο ελληνικών κειμένων γεμάτων με ξένους όρους.

Είναι, λοιπόν, φανερό, για αυτό το λόγο αλλά και για πληθώρα άλλων που δεν έχουμε το χρόνο δυστυχώς να απαριθμήσουμε τώρα, ότι Μετάφραση και Ορολογία

είναι άρρηκτα συνδεδεμένες σε έναν αρμονικό συνδυασμό θεωρίας, αλλά και πράξης.

Είμαστε πρόθυμοι να συνδράμουμε το έργο της Ορολογίας με όσα μας έχει διδάξει εμάς, τους μαχόμενους επαγγελματίες μεταφραστές η καθημερινή επαφή με πλήθος επαγγελματικών κλάδων. Ο ΠΣΕΜ χαιρετίζει κάθε τέτοια προσπάθεια και αποτελεί απόδειξη αυτού το ότι συμμετέχουμε ενεργά στη διοργάνωση του Συνεδρίου μας.

Εκ μέρους, λοιπόν, του ΠΣΕΜ θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους εκείνους που συνέβαλαν στη διοργάνωση του Συνεδρίου, τους ομιλητές που με τόση προθυμία ανταποκρίθηκαν στην πρόσκλησή μας, και τέλος όλους εσάς που με την παρουσία σας συμβάλλετε στην επιτυχία αυτού του Συνεδρίου και στην προώθηση των στόχων του. Ευχαριστώ.

Ομιλία από τον Καθηγητή της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Εμμανουήλ Μικρογιαννάκη, με θέμα:

«Η Παρουσία του Σωκράτη Σήμερα»

Κύριε Πρόεδρε, εκλεκτοί συνάδελφοι και φίλοι,

Τι γυρεύει ο *Σωκράτης* σε ένα Συνέδριο Ορολογίας; θα διερωτηθούν πολλοί. Αλλά ο Σωκράτης είναι ο *φιλόσοφος του ορίζειν*· ο Σωκράτης *ορίζει, διορίζει, αναδιορίζει* και *επαναδιορίζει*. Είναι ο φιλόσοφος που ζητεί τον «*όρον*», το *όριον*, το *σύνορον*. Και αυτό το *όριον*, το *σύνορον* δηλαδή, είναι πάρα πολύ δύσκολο.

Καταρχήν, πρέπει να πούμε ότι κάθε «*ορισμός*» είναι ένας *περιορισμός*, είτε είναι ονοματικός είτε είναι επιρρηματικός· το είπε και ο Σπινόζα: «*omnis determinatio est negatio*». Αν πούμε έναν ονοματικό προσδιορισμό, αν πούμε «*Ιστορία*» είναι *όλη η Ιστορία*· αν πω όμως «*Αρχαία Ιστορία*», αμέσως αποκόπτω από την όλη Ιστορία ένα μέρος της και είναι «*Αρχαία Ιστορία*». Αν κάνω περαιτέρω ορισμό και πω «*Ελληνική Αρχαία Ιστορία*», κάνω πάλι μεγαλύτερο περιορισμό· «*Αρχαία Ιστορία του 4^{ου} αιώνας*» πάλι μεγαλύτερο· «*Αρχαία Ιστορία του 4^{ου} αιώνας στην Αθήνα*»,

«Οικονομική Ιστορία της Αθήνας», όσο προχωρώ *περιορίζω*, σμικρύνω το αντικείμενο, μικραίνει ο κύκλος, αλλά ενδεχομένως πάμε εις βάθος. Αν πάλι πω έναν επιρρηματικό προσδιορισμό, όπως στο «ποιώ»: «*ευ ποιώ*», «*κακώς ποιώ*»· μόλις βάλω τον επιρρηματικό προσδιορισμό, πάλι μικραίνει η έννοια. Αυτό είναι ένα θεμελιακό στοιχείο για τον *όρο* που πρέπει να έχουμε υπόψιν.

Ένα άλλο θεμελιακό στοιχείο το οποίον δεν αναφέρουν οι επιστημολόγοι, δυστυχώς, και είναι αξιοπαρατήρητο – κύριε Τάσιο θα το δείτε – είναι ότι όταν κάνω έναν *ορισμό*, ουσιαστικά ορισμός σημαίνει ένας *περιορισμός*, ένας *κύκλος*, η *περιφέρεια* του κύκλου, δηλαδή *όρος* είναι μόνον το *όριον*, δεν είναι το *εντός του ορίου*. *Όριον* είναι μόνον η περιφέρεια του κύκλου, αλλά δεν είναι το *εντός*. Κι όμως, όταν λέω «Δόσμου τον ορισμό του τάδε», αναφέρομαι σε ιδιότητες του περιεχομένου *εντός* του κύκλου. Τι συμβαίνει εδώ; Γιατί ενώ λέω *ορισμόν* και εννοώ την *περίφραξη*, αυτό που είναι γύρω, την περιμάνδρωση – που δεν ξέρω ποιος αρχιμανδρίτης την κάνει – γιατί εννοώ ό,τι είναι μέσα, δηλαδή δίδω ιδιότητες. Αυτό πράγματι είναι κάτι που θα μας απασχολήσει απόψε, σε λίγα λεπτά. Είναι σημαντικό εις το ότι «Δόσμου μου τον ορισμό της Χημείας» - Χημεία τι είναι; – δεν θα πουν τον κύκλο μόνον, την *περίφραξη*, τον *όρο* αλλά κάτι που είναι *εντός*.

Πιστεύω το θέμα το πλησιάζουμε πολύ καλά αν σκεφτούμε ότι κοντά στον *όρον* που κάποιος *ορίζων νους* τον *ορίζει*, και ο *ορίζων νους* είναι, ενδεχομένως, ο νους κάθε ανθρώπου, και κυρίως του Σωκράτη, αν αντί του *όρου* πάρουμε μια άλλη λέξη, που σημαίνει πάλι το *όριον*. Είναι η λέξις η ελληνική «*έρκος*» (όχι «*έλκος*»· «*έρκος*»). «Ποίον σε έπος φύγεν έρκος οδόντων;». «Ποια λόγια σου έφυγαν από το στόμα, από το περίφραγμα των οδόντων;» «*Έρκος*», λοιπόν, εδώ είναι «*περίφραξη*». Θα δείτε ότι έχω λόγο που το τονίζω αυτό. «*Έρκος*» θα πει «*περίφραξη*». Και δεν είναι μόνο αυτή η περίφραξη. Είναι κάθε περίφραξη. Έτσι έχουμε τον Ηρόδοτο να λέει «*Έρκος της πόλεως των Κισσίων*». Άρα εδώ το *έρκος* είναι όλο το τείχος της πόλεως. Πολύ ευρύτερο λοιπόν. Έχουμε και κάτι άλλο. Ένας πολύ σπουδαίος πολεμιστής που είναι ο Αίας λέγεται «*έρκος Αχαιών*»· αυτός είναι η ασπίδα όλων των Αχαιών, το τείχος των Αχαιών, τείχος και οχύρωμα των Αχαιών, θα λέγαμε. Από αυτή τη λέξη σημαίνει ότι μέσα σε αυτόν τον κύκλο περιλαμβάνω

πράγματα που έχουν μόνο αυτήν την ιδιότητα και εξαιρώ όλα εκείνα που δεν έχουν αυτήν την ιδιότητα.

Είναι αυτό που μαθαίνουμε στα μαθητικά χρόνια, που λέμε ποιος είναι ο *γεωμετρικός τόπος* των σημείων που έχουν μίαν ιδιότητα. Και λέμε: πρέπει να είναι όλα αυτά τα σημεία, αλλά και μόνον αυτά. Όταν λέμε «ποιος είναι γεωμετρικός τόπος των σημείων που απέχουν ίσον από τα άκρα μιας ευθείας», βέβαια είναι το σημείον που είναι στο μέσον, αλλά είναι και όλη η ευθεία που είναι κάθετος σε αυτήν την ευθεία, ή είναι και όλο το επίπεδο εις το οποίο είναι κάθετος αυτή η γραμμή. Άρα σημασία έχει ότι πρέπει σε αυτόν τον κύκλο να είναι όλα τα σημεία που έχουν αυτήν την ιδιότητα και μόνον αυτά.

Ποιος ελέγχει όμως αυτό το «*μπες-βγες*»; Τι θα βάλω μέσα και τι θα βγάλω έξω; Θα δείτε αμέσως, αγαπητοί μου φίλοι, ότι έχω λόγο που το τονίζω, διότι από τη λέξη «*έρκος*» είναι δύο σπουδαία ρήματα: το *είργω* (με ψιλή) και το *είρω* (με δασεία). Κατά σπουδαίους μάλιστα γραμματικούς και σχολιαστές του Βυζαντίου, όπως είναι ο Ευστάθιος, δεν έχει σημασία αν παίρνει *δασεία* ή *ψιλή*, διότι άλλοι Έλληνες *εδάσυναν* και άλλοι *εψίλουν*, δηλαδή άλλοι ήταν *δασυντικοί* και άλλοι *ψιλωτικοί*. Το «*είργω*» με δασεία σημαίνει «*εμποδίζω την είσοδο*» ενώ το «*είρω*» με ψιλή σημαίνει «*εμποδίζω την έξοδο*». Σημασία έχει ότι και τα δύο αυτά ρήματα, όποια και αν είναι, σημαίνουν ότι ελέγχω ποιος θα είναι μέσα και ποιος θα είναι έξω. Άρα υπάρχει ένας «*νους ορίζων*» ο οποίος καθορίζει ποιο θα είναι μέσα στον κύκλο και ποιο θα είναι έξω από αυτόν. Άρα δικαιολογούμαι, εγώ, να λέω, στον *ορισμό*, ότι αναφέρομαι σε αυτό που εμπεριέχεται μέσα.

Θα πήγαινε πολύ, αγαπητοί φίλοι, να σας πω ότι από την ίδια ρίζα, ενδεχομένως, του «*έρκω*» ή «*είρω*» είναι η ίδια η ρίζα, με άλλη ποικιλία φυσικά, και του ίδιου του «*άρχω*», του ρήματος «*άρχω*» από όπου είναι ο «*άρχων*» και το «*άκρον*», η «*ακρόπολις*» πάνω στην οποία ίσταται ο «*άρχων*» και κάνει την κατανομή. Αυτό το «*άρχω*» το περίφημο που σημαίνει ότι υπάρχει ένας «*ηγέτης*» και *ηγέτης* είναι ο «*νους*» που κάνει την κατάταξη πάντοτε, αυτό το «*άρχω*» έχει και άλλη ρίζα με άλλο ουρανικό σύμφωνο το «*άρκ-*», διότι μαθαίνουμε και ακούμε συχνότατα, αγαπητοί μου φίλοι, ότι κάθε «*αρχή*» έχει μια «*πλοκή*» και κάθε «*πλοκή*» πάλι

επιδιώκει σε μία «αρχή». Είναι αυτό που ακούμε για «διαπλοκές», ότι η εξουσία πάντοτε έχει «πλοκάμια», έχει «πλεκτάνες». Διερωτώμαι πώς μπορεί να συμπλακεί η έννοια του «ἀρχειν» και του «πλέκειν». Θα δείτε όμως πάλι ότι η γλώσσα μάς παρέχει τη δυνατότητα: από τη ρίζα «-ἀρκ-», που είναι η ίδια ρίζα του «ἀρχω», έχουμε τη λέξη «ἡ ἀρκυς, ἀρκυος», που σημαίνει το «δίκτυο», η «πλοκή», το «πλέγμα»: «ἀρκυς» είναι το δίκτυο του κυνηγού που στήνει να πιάσει τον λαγό, τη λεοπάρδαλη ή το λιοντάρι· «ἀρκυς», όμως, ήταν και το δίκτυο που έστησε η Κλυταιμνήστρα και έκλεισε μέσα τον Αγαμέμνονα· «ἀρκυς» είναι κάθε «δίκτυο» που στήνει κανείς.

Από την ίδια ρίζα, ενδεχομένως, είναι και το ρήμα που σημαίνει ότι αυτό που έχεις εγκλείσει σε έναν κύκλο έχει σταθερή δομή, έχει συνεκτικότητα. Εδώ είναι το ρήμα, παρακαλώ, «αρκέω» που σημαίνει έχω «επαρκή» μηχανισμό. Βλέπομε το εξής εδώ: ότι όλες οι παράμετροι του «ἀρχειν» εκφράζονται με ρήματα που προέρχονται από αυτήν τη ρίζα του «ἀρχω» ή «-αρκ-» ή «ἐρκ-» και αυτό πιστεύω είναι πολύ σημαντικό, που δείχνει τη μαγεία της γλώσσας, τη μαγεία την οποία πράγματι βλέπουμε όχι μόνον στην ελληνική γλώσσα· αλλά αυτό που σας λέω τώρα το βρίσκουμε και στα λατινικά, διότι το ίδιο «arceo» το έχουμε και στα λατινικά. Το «αρκώ» το έχουμε ως «arceo», το δε «άκρον» που είναι το άκρο, η κορυφή, από την οποία γίνεται ο «ορισμός» και η εποπτεία όλων, είναι, στα λατινικά, η περίφημη λέξις «arx, arcis», που θα πει «ακρόπολις».

Αυτά ως μία μικρή συνεισφορά εις αυτό το Συνέδριο περί Ορολογίας εις το οποίον καλούμεθα πάντοτε να κάνουμε ακριβείς «ορισμούς» και να «ορίζουμε» με καλό τρόπο το «οριστέον». Σας ευχαριστώ πολύ.

1η Συνεδρία: Ιστορική Θεώρηση και Γλωσσολογικές-Οντολογικές Αρχές της Ορολογίας

Παρασκευή, 2 Νοεμβρίου 2001, ώρα 9.00-11.30

Προεδρείο: **Δημήτριος Παντελοδήμος,**
Περικλής Παπαβασιλείου

1. «Ορολογία : Σύντομη ιστορική αναδρομή και σύγχρονη πραγματικότητα»
Περικλής Παπαβασιλείου
2. «Η συμβολή της αρχαίας ελληνικής και της λατινικής στη διαμόρφωση της επιστημονικής ορολογίας των ευρωπαϊκών γλωσσών: Ιστορική θεώρηση»
Γιαννούλα Γιαννουλοπούλου
3. «Η γλώσσα της λογοτεχνικής κριτικής στην αγγλοσαξωνική και την ελληνική μέση εκπαίδευση»
Ευγενία Σηφάκη
4. «Η σύνθεση και παραγωγή στην ελληνική γλώσσα για το σχηματισμό μονολεκτικών σύμπλοκων όρων»
Κώστας Βαλεοντής
5. «Αναβαπτισμός»
Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη
6. «Προβλήματα απόδοσης των γλωσσολογικών όρων από την αγγλική στην ελληνική»
Γιώργος Ι. Ξυδόπουλος

ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ 1^{ης} ΣΥΝΕΔΡΙΑΣ

Δ. Παντελοδήμος: Ερωτήσεις και διευκρινήσεις. Ίσως για τους τελευταίους ομιλητές δεν έχετε προλάβει ακόμα. Θα αρχίσουμε αμέσως γιατί έχουμε ξεφύγει ελάχιστα θα έλεγα, λίγο σχετικά, στον χρόνο. Διαβάστε την πρώτη ερώτηση και μια

διευκρίνιση, που προέρχονται από τον **κ. Βαλεοντή** και απευθύνονται στον **κ. Παπαβασιλείου**.

Π. Παπαβασιλείου: Είναι αυτές. Αυτή τη στιγμή τουλάχιστον έχουμε δύο παρεμβάσεις εδώ. Δεν είναι ακριβώς ερωτήσεις, είναι περισσότερο παρεμβάσεις, σχόλια, προτάσεις. Από τον **κ. Κ. Βαλεοντή** είναι και οι δύο. Η μία αφορά το δικό μου το θέμα, αυτό που παρουσίασα εγώ και η άλλη είναι σχετική με το θέμα που παρουσίασε η **κα Ε. Σηφάκη**. Είναι ανάλογου περιεχομένου και οι δύο.

Κ. Βαλεοντής: Να τις διαβάσω εγώ;

Π. Παπαβασιλείου: Ναι, βεβαίως και τις δύο.

Κ. Βαλεοντής: Η *πρώτη «ερώτηση»* δεν είναι ερώτηση για τον **κ. Παπαβασιλείου**· αλλά απευθύνομαι γενικά στο Συνέδριο και το θέμα είναι ότι ο όρος «Ορολογία» για την απόδοση της έννοιας «*σύνολο όρων*» είναι καιρός να καταργηθεί. Έχει ακουστεί πολλές φορές στα προηγούμενα Συνέδρια, και σε άλλες ομηγύρεις, και η φωνή της **κας Μ. Καρδούλη**, αντιπροέδρου της ΕΛΕΤΟ για το ίδιο θέμα: ότι γίνεται κατάχρηση του όρου «ορολογία» ως *συνόλου όρων* με τον όρο «Ορολογία» ως τον *κλάδο* που ασχολείται με τον όρο.

Στην πλειονότητά τους οι *ελληνικές λέξεις* με *δεύτερο* (ή καλύτερα *τελευταίο*) συνθετικό «-λογία» είναι «*όροι*» που παριστάνουν «*κλάδους*» ή «*τομείς*» του *Επιστητού* (της *επιστήμης*, της *τέχνης*, της *τεχνολογίας* και γενικά της *γνώσης*), δηλαδή αυτά που λέγονται «*θεματικά πεδία*». Πολύ λιγότερο σημαίνουν «*συλλογές*» ή «*σύνολα*». Σήμερα η ίδια η Ορολογία, ως επιστήμη των όρων, θα πρέπει να διευκρινήσει τόσο τις *έννοιές* της όσο και τους *όρους* της. Γιατί, αλλιώς, έχουμε εδώ την τέλεια εφαρμογή της παροιμίας «*δάσκαλε που δίδασκες και νόμον δεν εκράτεις...* ». Η ίδια η γλώσσα μας μάς έχει δώσει και τους όρους γι' αυτήν, ακριβώς, τη *δεύτερη* σημασία, της *συλλογής*, που είναι οι σύνθετες λέξεις με τελευταίο συνθετικό «-λόγιο». Υπάρχει μια πληθώρα παραδειγμάτων. Τα άντλησα από το «*αντίστροφο λεξικό*», που ανέφερα προηγουμένως στην ομιλία μου, την πολύ σημαντική εργασία της **κας Συμεωνίδη**. Βλέπουμε λοιπόν:

αγιολογία
ανεμολογία

αγιολόγιο
ανεμολόγιο

ανθολογία
βαθμολογία
βοτανολογία
γενεαλογία
διαιτολογία
δραματολογία
ενδυματολογία
μισθολογία
ονοματολογία
συνταγολογία
τυπολογία
υμνολογία
φρασεολογία
φυτολογία
χρωματολογία
κ.ά.

ανθολόγιο
βαθμολόγιο
βοτανολόγιο
γενεαλόγιο
διαιτολόγιο
δραματολόγιο
ενδυματολόγιο
μισθολόγιο
ονοματολόγιο
συνταγολόγιο
τυπολόγιο
υμνολόγιο
φρασεολόγιο
φυτολόγιο
χρωματολόγιο
κ.ά.

Έτσι, λοιπόν, προτείνεται:

Ορολογία: η επιστήμη των όρων, η επιστήμη του όρου

ορολόγιο: συλλογή όρων, σύνολο όρων (κατ' αναλογίαν και προς τα λεξιλογιο και ονοματολόγιο).

Η **δεύτερη ερώτησή** μου είναι **σχόλιο** και αυτό και **πρόταση** στην ομιλία της **κας Σηφάκη**. Για τον όρο «*imagerie*» ενός λογοτεχνικού κειμένου. Σύμφωνα με αυτά που είπαμε, αν περιοριστούμε στην **οπτική διάσταση**, θα μπορούσε να αποδοθεί με τον όρο «**εικονολόγιο**» ενδεχομένως. Αν επεκταθεί και στις άλλες αισθήσεις, που αναφέρατε δηλαδή, και όχι μόνο στο οπτικό μέρος, σε άλλες «**αισθήσεις**» ή «**αισθήματα**» θα μπορούσε να αποδοθεί με τον όρο «**αισθηματολόγιο**» ή «**αισθησιολόγιο**» του κειμένου.

Και μια **τρίτη ερώτηση**, ένα «σχόλιο-πρόταση» και αυτό που απευθύνεται στον **κ. Ξυδόπουλο**. Η απόδοση του όρου «*context*»: ο όρος «*context*», αποδιδόμενος ως **συγκείμενο**, μπορεί να καλύψει όλες τις περιπτώσεις, δηλαδή όλα «όσα πάνε μαζί», με την ευρεία έννοια το «πάνε μαζί», με την περί ης ο λόγος οντότητα. Ευχαριστώ.

Δ. Παντελοδήμος: Ευχαριστούμε **κε Βαλεοντή**. Και για να τηρήσουμε το πρόγραμμα που λέει «ερωταποκρίσεις» και όχι «σχόλια», «τοποθετήσεις», έχουμε

ευτυχώς μία ερώτηση από τον κ. **Δημήτρη Γιάξα**. Είναι ερώτηση προς την **κα Γιαννουλοπούλου**, και λέγει συγκεκριμένα:

«Οι λέξεις της αρχαίας ελληνικής που πέρασαν ως «*τεχνικοί*» ή ως «*ιατρικοί όροι*» σε άλλες γλώσσες πώς μεταφράζονται στα ελληνικά, με βάση την αρχαία ελληνική λέξη ή με βάση την έννοια που της έχουν δώσει στην άλλη γλώσσα;»

Γ. Γιαννουλοπούλου: Από την έρευνα που έχω κάνει, μέχρι στιγμής, και από όσο ξέρω, οι περισσότερες από αυτές τις λέξεις που αναφέρετε, όταν το αρχαίο ελληνικό στοιχείο χρησιμοποιείται σε μια ευρωπαϊκή γλώσσα με μια σχετικά διαφοροποιημένη σημασία, όπως το παράδειγμα του «*πολύ-*» που ανέφερα, ερχόμενο μετά από την ευρωπαϊκή γλώσσα στα νέα ελληνικά πάλι, συνήθως αποδίδεται, μεταφέρει τη σημασία που είχε στην ευρωπαϊκή γλώσσα όπου φτιάχτηκε. Το «*πολύ-*» σε αυτήν την περίπτωση είναι χαρακτηριστικό. Βέβαια, επειδή στα νέα ελληνικά υπάρχει η παράλληλη παρουσία, πολλές φορές, των ίδιων στοιχείων *διαρκώς* μέσα στην πορεία της γλώσσας, δηλαδή το «*πολύ-*» εμείς το είχαμε *διαρκώς* στην ιστορία της ελληνικής και ξαναέρχεται μέσω μεταφραστικών δανείων από το επιστημονικό λεξιλόγιο, αυτή η συνύπαρξη πολλές φορές δημιουργεί σημασιολογικές «*επαναγνωσεις*» θα έλεγα, ενδιαφέρουσες από τους ομιλητές. Αλλά στο επιστημονικό λεξιλόγιο συνήθως έχουμε τη σημασία που δόθηκε στην ευρωπαϊκή γλώσσα που χρησιμοποιήθηκε το αρχαιοελληνικό στοιχείο. Άλλο παράδειγμα, ας πούμε, είναι το «*υδρο-*», επίσης αρχαιοελληνικό στοιχείο· χρησιμοποιήθηκε στο επιστημονικό λεξιλόγιο των ευρωπαϊκών γλωσσών όχι μόνο με τη σημασία «*νερού*» αλλά και «*υδρογόνου*» κτλ., και έτσι έρχονται και στα νέα ελληνικά. Αυτά.

Δ. Παντελοδήμος: Ευχαριστώ την **κα Γιαννουλοπούλου**. Ο κ. **Ξυδόπουλος**.

Γ. Ξυδόπουλος: Σχετικώς με το σχόλιο του κ **Βαλεοντή** για το «*συγκείμενο*». Παρ' ότι το πρόθημα «*συν-*» έχει την έννοια αυτήν και είναι περιεκτικό, πιστεύω ότι το «*κείμενο*» ως το θέμα της λέξης δεν μπορεί να καλύψει τις περιπτώσεις του «*περιβάλλοντος*». Έτσι όπως ακριβώς σας εξήγησα όσον αφορά φερ' ειπείν τους «*περιβαλλοντικά ελεύθερους κανόνες*». Πώς θα τους λέγαμε; «*Συγκειμενικά ελεύθερους κανόνες*»; Και τι θα σήμαινε αυτό; Στα αγγλικά, με τη χρήση που

έχουμε στη Γενετική Θεωρία, το «*context*» έχει χάσει την έννοια που έχει (να το πω έτσι) στη Γενική Γλωσσολογία· έχει πιο εξειδικευμένη έννοια και χρησιμοποιείται απλά για να διευκολύνει τη διάδοση της έννοιας. Δεν νομίζω, λοιπόν, ότι διευκολύνεται, παρ' ότι θα ήθελα και εγώ «οικονομικά», έτσι όπως το είδατε και εσείς, να περιληφθεί σε έναν όρο. Ευχαριστώ.

Δ. Παντελοδήμος: Ευχαριστούμε, δεν υπάρχουν άλλες ερωτήσεις. (Κάτι ακούγεται από το ακροατήριο). Ερώτηση είναι ή τοποθέτηση;

Δ. Παπαβασιλείου: Λέγομαι Παπαβασιλείου Δημήτριος. Θα ήθελα να ευχαριστήσω την κα Γιαννουλοπούλου διότι προχθές άκουσα στο ραδιόφωνο ότι ο Γάλλος Υπουργός Παιδείας καθιερώνει από του χρόνου τα *λατινικά* και τα *αρχαία ελληνικά*, πριμοδοτώντας κιόλας τα υπόλοιπα μαθήματα σε αυτούς που θα πάρουν αυτά τα μαθήματα. Υπάρχει τέτοια κατά κάποιον τρόπο επίδραση της ΕΛΕΤΟ προς το Υπουργείο; Έχουμε καμία σχέση με το Υπουργείο Παιδείας; Ευχαριστώ.

Δ. Παντελοδήμος: Παρακαλώ, ο Πρόεδρος της ΕΛΕΤΟ να απαντήσει.

Β.Α.Φιλόπουλος: Είναι, ίσως, πολύ καυτό το ερώτημα του κ. Παπαβασιλείου, αλλά δεν είναι αντικείμενο της ΕΛΕΤΟ. Και ούτε έχουμε ασχοληθεί, ούτε το ΔΣ έχει θέσει ποτέ ένα τέτοιο θέμα για συζήτηση. Ευχαριστώ.

Δ. Παντελοδήμος: Είναι θέμα του συνόλου της εκπαιδευτικής κοινότητας και όχι μόνο της επιστημονικής. Γι' αυτό είπα «όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης». Ευχαριστώ.

Μια σύνεδρος: Κύριε Βαλεοντή, ο όρος «*σύμπλοκος όρος*»: τον έχετε δημιουργήσει εσείς ο ίδιος ή έχει κάποιο άλλο ιστορικό;

Κ. Βαλεοντής: Αυτή είναι η απόδοση του όρου «*complex term*», ενώ το «*compound term*» είναι ο «*σύνθετος όρος*». Παλιότερα λέγαμε «*σύνθετος όρος*», επειδή η ίδια έννοια αποδιδόταν ως «*compound term*»· ο αρχικός όρος, όμως, έγινε «*complex term*» και το «*compound term*» έγινε υπώνυμο του «*complex term*».

Η ίδια σύνεδρος: Ναι, κατάλαβα. Δηλαδή η λειτουργία που πληροί είναι να λειτουργήσει ως υπερώνυμος του «μονολεκτικός σύνθετος όρος» και του «περιφραστικός όρος». Εντάξει, σύμφωνοι.

Κ. Βαλεοντής: Σύνθετες λέξεις ή φράσεις.

Η ίδια σύνεδρος: Και το ιστορικό του είναι...; Έχει κάποιο ιστορικό η λέξη ή δημιουργήθηκε...

Κ. Βαλεοντής: Πρέπει να πούμε το εξής εδώ: ότι η λέξη «συμπλοκή» είναι στον Αριστοτέλη, και αφορά ακριβώς αυτό εδώ πέρα. Λέει (ο Αριστοτέλης) «τα κατά συμπλοκήν»· δεν λέει, βέβαια, «σύμπλοκος όρος»· είναι συνώνυμο. Λέει «τα κατά συμπλοκήν» και «τα μη κατά συμπλοκήν» και αφορά ακριβώς: *ή σύνθετες λέξεις ή φράσεις*. Και αυτό είναι πολύ σημαντικό και είναι και ένα από τα θέματα που θα συζητηθούν αύριο, γιατί έχουμε προτείνει σχετικό έργο στο ΕΠΟΣ που αφορά το θέμα: Να αναδιφήσουμε πάλι τους αρχαίους τους δικούς μας – γιατί όλος ο δυτικός πολιτισμός βασίζεται στον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό και στην Ελλάδα – και κάποια στιγμή πρέπει να τα ξαναβάλουμε κάτω και να δούμε και εμείς *ποια είναι η δική μας ορολογική θέση σήμερα*. Να βάλουμε κάτω τον «Κρατύλο» και γενικά τους *πλατωνικούς διαλόγους*, να βάλουμε κάτω τον *Αριστοτέλη* – το «Όργανον» του Αριστοτέλους – όλα τα βιβλία, και να δούμε πάλι ξανά. Και θα δείτε τότε το «κατά συμπλοκήν» και το «complex» αυτό. Το «complex term» δεν είναι ουρανοκατέβато της Δύσης· που ήρθε: «complex term». Και βέβαια αυτό το είχαμε υπόψη όταν τον είπαμε «σύμπλοκο όρο» από τα προηγούμενα Συνέδρια. Ευχαριστώ.

Μια σύνεδρος: Ακούγεται στο βάθος χωρίς να διακρίνεται τι ερώτηση κάνει.

Δ. Παντελοδήμος: Είχαμε πει ότι η διαδικασία ήταν να είναι γραπτές οι ερωτήσεις.

Η ίδια σύνεδρος: Ναι, αλλά την ερώτηση προκάλεσε το σχόλιο του **κ. Βαλεοντή**. Ήθελα να σχολιάσω το «ορολόγιο», που εντάξει, είναι ενδιαφέρον, καταλαβαίνω πώς το θέτει, αλλά φοβάμαι ότι θα δημιουργηθεί σύγχυση με το «ωρολόγιο». Και, εντάξει, μπορεί να το λέμε «ρολόι» το «ωρολόγιο», αλλά υπάρχουν ακόμα φράσεις, όπως ας πούμε, «ωρολόγιο πρόγραμμα», «ωρολογιακός μηχανισμός», και μπορεί

να δούμε: «ορολογιακός μηχανισμός» και να αναφέρεται στο «ορολόγιο» του **κ. Βαλεοντή**. Κατά τα άλλα, ήταν ενδιαφέρουσα η τοποθέτησή του. Ευχαριστώ.

Δ. Παντελοδήμος: Παρακαλώ. Τελειώνουμε εδώ. Σας ευχαριστώ πάρα πάρα πολύ για την προσοχή σας, και για τις ερωτήσεις, που σημαίνει ότι παρακολουθεί κανείς ενεργητικά τις ανακοινώσεις του Συνεδρίου. Έχουμε, λοιπόν, ένα μικρό διάλειμμα και στη συνέχεια, σε μισή ώρα πάλι εδώ. Ευχαριστώ πολύ.

(Τέλος της 1^{ης} Συνεδρίας)

2η Συνεδρία: Λεξικογραφία

Παρασκευή, 2 Νοεμβρίου 2001, ώρα 12.00-14.30

Προεδρείο: **Άννα Αναστασιάδη – Συμεωνίδη,**
Άλια Παπαναστασίου

7. «Μετάφραση νομικής ορολογίας: Το λεξιλόγιο της πνευματικής ιδιοκτησίας»
Ευαγγελία Μανουσάκη, Μαριάννα Κατσογιάννου
8. «Ερμηνευτικό λεξικό μετεωρολογικών και κλιματολογικών όρων. Συμβολή στη μελέτη των επιστημών της ατμόσφαιρας»
Δ. Α. Ρετάλης
9. «Τι είναι το design; Ζητήματα ελληνικής ορολογίας στη γνωστική περιοχή του σχεδιασμού προϊόντων»
Άρτεμις Γιάγκου
10. «Η ορολογία του χορού στην ελληνική πραγματικότητα»
Eugénia Roucher, Μαρία Τσούτσουρα

ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ 2^{ης} ΣΥΝΕΔΡΙΑΣ

Ά. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη: Ο κ. **Νικόλαος Χρήστου** έχει δύο ερωτήσεις για την κα **Ά. Γιάγκου:**

Ερώτηση 1η: Πώς διακρίνεται, κατά τη γνώμη σας, η απόδοση των όρων «*planning*» (σχεδιασμός,) «*design*» (σχεδιαστική;) και «*drawing*» (σχεδίαση;);

Ερώτηση 2^η: Πώς αντιστοιχεί η ανωτέρω απόδοση σε άλλες (κύριες) ευρωπαϊκές γλώσσες; γαλλικά, γερμανικά, ιταλικά κτλ.;

Ά. Γιάγκου: Το «*planning*», γενικά, αποδίδεται σαν «σχεδιασμός»: το «*design*» δεν θα 'λεγα «σχεδιαστική», «σχεδιαστική» είναι αδόκιμος, για μένα, όρος· δεν το έχω συναντήσει ιδιαίτερα. Το «*drawing*» είναι «σχέδιο». Δεν υπάρχει σαφής απάντηση, αν υπήρχε σαφής απάντηση, δεν θα ήμουν εδώ σήμερα.

Για μένα, η καλύτερη απόδοση του «*design*» είναι «*σχεδιασμός*», γιατί ακριβώς αποδίδει τη γενικότερη έννοια του «*design*» όπως υπάρχει σήμερα επιστημονικά· δηλαδή όχι απλώς «*παίρνω ένα μολύβι και σχεδιάζω*», αλλά γενικότερα «*οργανώνω*» ένα γεγονός· «*σχεδιάζω*» – με τη γενικότερη έννοια – ένα γεγονός. Χρησιμοποιείται και στο «*planning*» αυτή η μετάφραση, η λέξη «*σχεδιασμός*».

Πολλές φορές για να διαχωριστεί το «*planning*» – ας πούμε – από τον «*σχεδιασμό προϊόντων*», λέμε: «*urban design*» ή «*industrial design*»: δηλαδή μπαίνει ένα επίθετο μπροστά για να διαχωριστεί. Υπάρχει κάποια ασάφεια· δεν μπορώ να δώσω κάποια συγκεκριμένη απάντηση. Έθεσα τα ζητήματα αυτά στην παρουσίασή μου. Δεν μπορώ να προχωρήσω παραπέρα, διότι ακριβώς όλοι οι όροι χρησιμοποιούνται για όλους τους τομείς ανεξέλεγκτα: στην Αρχιτεκτονική, στην Πολεοδομία, ακόμα και στον «*σχεδιασμό*» του «*software*» υπάρχει ο όρος «*design*»: σημαίνει πολλά πράγματα· και σε άλλους επιστημονικούς – γενικά τεχνικούς – κλάδους. Είναι δύσκολο να δώσω κάτι σαφές. Πιστεύω ότι υπάρχει αρκετό πεδίο Ορολογίας· πρέπει κάπως να ξεκαθαριστούν αυτά τα ζητήματα, γιατί η σύγχυση που υπάρχει, αυτή τη στιγμή, είναι εις βάρος όλων των τομέων. Δεν μπορούμε, σήμερα, να μιλήσουμε για τους τομείς αυτούς, ακριβώς λόγω της σύγχυσης και των παρερμηνειών που υπάρχουνε.

Όσον αφορά τις άλλες χώρες, θα πρέπει να διευκρινίσω ότι τα ίδια προβλήματα υπάρχουνε και στις άλλες χώρες. Ειδικά – ας πούμε – στη Γαλλία, η λέξη «*design*» τείνει να καθιερωθεί, και εκεί έχουν το ίδιο πρόβλημα με το «*dessin*», που είναι το «*σχέδιο*», και φυσικά δεν αποδίδει την έννοια του «*βιομηχανικού σχεδιασμού*». Έχουν το ίδιο πρόβλημα· νομίζω ότι έχει σχεδόν καθιερωθεί – ίσως περισσότερο απ' ό,τι στην Ελλάδα – η λέξη «*design*», η αγγλική· και ξέρετε πόσο οι Γάλλοι ενοχλούνται από αυτά τα φαινόμενα. Δε νομίζω, όμως, ότι και αυτοί έχουν βρει κάποια λύση ακόμα. Το ίδιο ισχύει και στη Γερμανία, όπου εκεί ξέρετε υπάρχει η λέξη «*Formgebung*» δηλαδή «*μορφοδοσία*» – να το πω έτσι – που ουσιαστικά περιγράφει τον «*σχεδιασμό προϊόντων*»: αλλά και αυτή η λέξη έχει υποχωρήσει πολύ σημαντικά. Πλέον και αυτοί μιλάνε για «*design*» και στην Ελλάδα έχουμε κάποια επιρροή της λέξης αυτής: «*Formgebung*»: παλαιότερα μιλούσαμε για «*μορφολογία*» ή «*μορφοδοσία*»: ίσως από κάποιους γερμανοσπουδαγμένους

μηχανικούς που προτιμούσαν αυτόν τον όρο· και αυτό έχει υποχωρήσει πλέον υπέρ του αγγλικού όρου «*design*».

Επομένως, καταλήγω ότι υπάρχει μία σύγχυση, υπάρχει πεδίο έρευνας και, φυσικά, είναι απαραίτητη προϋπόθεση να κατανοεί κανείς το αντικείμενο το ίδιο, για να μπορέσει να το αποδώσει. Έτσι, γίνονται πολλές προσπάθειες απόδοσης από ανθρώπους που δεν ξέρουν ούτε το «*σχέδιο*» ούτε τη βιομηχανία, ούτε τίποτα από αυτά· και φυσικά καταλήγουμε στα σύγχρονα φαινόμενα παρερμηνειών, και ουσιαστικά απαξίωσης του «*design*», που πλέον έχει κατακτήσει να είναι ένα είδος «βρισιάς» – ας πούμε – στη σύγχρονη γλώσσα· κάτι για το οποίο βοηθάνε και τα περιοδικά και οι εφημερίδες, όπου λένε: «*μια καρέκλα design*». Τι σημαίνει αυτό στα περιοδικά; Σαν να λέμε: «*μια καρέκλα για πέταμα*»· «*χάλια*»· εξωτερικά, δηλαδή, «*ωραία*» αλλά στην ουσία «*για πέταμα*». Αυτό είναι κάτι που – σε μεγάλο βαθμό – οφείλεται στα γλωσσικά προβλήματα που είχαμε, και ελπίζω να προχωρήσει η έρευνα προς αυτήν την κατεύθυνση.

Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη: Θα παρακαλούσα οι απαντήσεις να είναι όσο γίνεται πιο σύντομες, για να έχουμε πολλές ερωτήσεις. Και μία ακόμη ερώτηση για σας από την **κα Καρδούλη**. *Ερώτηση:* «Θεωρείτε ότι η *σημασία* υποκαθιστά την *έννοια*;»

Οι γλωσσολόγοι δέχονται πως «όχι». Απαντάω από την πλευρά των γλωσσολόγων. Τώρα και οι ορολόγοι... Μα, οι ορολόγοι είναι είδος γλωσσολόγων. Λοιπόν, δεν ξέρω αν έχετε να απαντήσετε κάτι ειδικότερο. Εάν *σημασία* και *έννοια* ταυτίζονται δηλαδή. Όχι· η απάντηση είναι «όχι». Εσείς, τι απαντάτε από την πλευρά σας;

Α. Γιάγκου: Δε νομίζω ότι θα μπορούσα να δώσω κάποια απάντηση αυτή τη στιγμή. Δεν είμαι καν γλωσσολόγος και δεν γνωρίζω όλες τις διαβαθμίσεις που έχουν οι λέξεις «*σημασία*» και «*έννοια*» για τους γλωσσολόγους.

Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη: Ωραία. Μία τοποθέτηση μάλλον από τον **κ. Βαλεοντή** πάλι αναφορικά με την ανακοίνωσή σας.

Τοποθέτηση: «Ότι το πρόβλημα είναι ουσιαστικό της απόδοσης των όρων: το «*design*» – «*σχεδιασμός*», το «*drawing*» – «*σχεδίαση, σχέδιο*», το «*planning*»

«σχεδιασμός, προγραμματισμός». Και υπάρχει πρόβλημα ανάμεσα στο «*planning*» και «*design*», που έχουν το «σχεδιασμός» και οι δύο όροι. Έναν όρο ελληνικό – «σχεδιασμός» – και για τους δύο. Αυτό σαν τοποθέτηση, δεν ξέρω αν θέλετε να πείτε κάτι.

Κ. Βαλεοντής: Θα ήθελα να επισημάνω ότι είναι *ουσιαστικό* το πρόβλημα ανάμεσα στο «*design*» και στο «*planning*». Εκεί είναι το πρόβλημα περισσότερο. Το άλλο, το «*drawing*», έχουμε αποδώσει «*σχεδίαση*»: τουλάχιστον στη χρήση· και το «*design*» κυρίως «σχεδιασμός»: τουλάχιστον στις επιτροπές όπου συμμετέχω και στην Ορολογία των Τηλεπικοινωνιών, της Πληροφορικής και συναφών, ως πούμε, τεχνικών τομέων. Έχουμε καταλήξει στο «*design*» – «σχεδιασμός»: αλλά είναι και το «*planning*» πάλι «σχεδιασμός, προγραμματισμός»: και ούτε, πάλι, το «*planning*» μπορείς να το πεις καθαρά «*προγραμματισμό*», γιατί θα «μπλέξεις», μετά, με άλλα πράγματα. Είναι και το «*programming*» «*προγραμματισμός*»: υπάρχει πράγματι ένα σοβαρό πρόβλημα που πρέπει κάποια στιγμή να το λύσουμε οι ομάδες που ασχολούμαστε με αυτά τα θέματα. Ευχαριστώ.

Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη: Να περάσουμε τώρα σε ερωτήσεις που αφορούν την ανακοίνωση της **κας Roucher** και της **κας Τσούτσουρα**. Η **Αικατερίνη Προκοπάκη** ρωτάει: «Θα ήθελα να αναφερθείτε ειδικότερα στον όρο «*χορόδραμα*», αν αποδίδει τον όρο «*dance d' action*» και από πότε χρονολογείται, από τη Δώρα Στράτου;» Ναι, είναι ερώτηση.

Ε. Roucher: Λοιπόν, ο όρος «*χορόδραμα*» είναι ένας όρος ο οποίος γεννήθηκε στην Ιταλία στις αρχές του 19^{ου} αιώνα...

(Η **Ε. Roucher** επιδεικνύει, από το βήμα, χορευτικές κινήσεις του «*χοροδράματος*». Οι σύνεδροι ενθουσιάζονται και αναλύονται σε χειροκροτήματα. Ακούγονται επιδοκίμασιες και συγχαρητήρια για την ένταξη στη θεματολογία του Συνεδρίου και θεμάτων Ορολογίας όπως του «*χορού*»).

Β.Α. Φιλόπουλος: (Πρόεδρος της Οργανωτικής Επιτροπής): Την Οργανωτική Επιτροπή (να ευχαριστείτε), όχι εμένα... Την Οργανωτική Επιτροπή η οποία καθόρισε τη θεματολογία. Δεν τελειώνει όμως... Έχει και συνέχεια ... (εννοεί το

θέμα της μουσικής ορολογίας – *μπαρόκ σουίτας* – που θα ακολουθήσει αμέσως, στην 3^η Συνεδρία του Συνεδρίου).

E. Roucher: Η «*dance en action*» ήτανε λίγο προγενέστερη, δηλαδή ήταν της εποχής του Νοβέρ. Είναι πολύ ξεκάθαρο το γεγονός ότι η «*dance en action*», έτσι όπως τη βρίσκουμε –η «*dance d' action*» ή το «*ballet d' action*» όπως το βρίσκουμε στα κείμενα του 18^{ου} αιώνα –σημαίνει πραγματικά «*χορός, ο οποίος τονίζει την υποκριτική τέχνη*» ενώ το «*χορόδραμα*» είναι πραγματικά «*μια ιστορία η οποία διαδραματίζει γεγονότα*»: τα μπαλέτα παραδείγματος χάριν του Βιγκάνο – από τα οποία κανένα βέβαια δε σώθηκε – απλώς έχουμε μερικές αναφορές, αλλά δεν ξέρουμε ακριβώς σε τι συνίσταντο. Δε νομίζω ότι μπορώ να σας πω κάτι άλλο.

Το «*Χορόδραμα*» της Ραλλούς Μάνου – το οποίο γνωρίζω και «εκ των έσω», διότι χόρεψα πολλά χρόνια στο Χορόδραμα – είναι ένας όρος τον οποίο η Ραλλού Μάνου χρησιμοποίησε χωρίς να έχει γνώση του χοροδράματος του Σαλβατόρε Βιγκάνο, και το οποίο είχε σχέση πιστεύω – η **κα Τσούτσουρα** μπορεί να μας το πει επίσης – είχε σχέση περισσότερο με το γεγονός ότι στην Ελλάδα είχαμε το αρχαίο δράμα. Η Ραλλού Μάνου δεν χόρεψε βέβαια... Χόρεψε και εκείνη, όπως η Κούλα Πράτσικα, στο αρχαίο δράμα, αλλά, αν θυμάστε καλά, τα πρώτα μπαλέτα της Ραλλούς Μάνου, είχαν... (δηλαδή τι «αν θυμάστε», δεν είχατε γεννηθεί ακόμα κατά πάσα πιθανότητα!): αλλά η Ραλλού Μάνου άρχισε με μύθους, με έργα ελληνικά της Αρχαίας Ελλάδος: στη συνέχεια έκανε εκείνα τα περίφημα βέβαια: το «*τραγουδι του νεκρού αδελφού*», τις «*έξι λαϊκές ζωγραφίες*»: αλλά άρχισε με δράμα. Δεν ξέρω αν απάντησα, αλλά είναι αυτά που ξέρω.

E. Roucher (απαντώντας σε κάποια σύνεδρο που ρώτησε εκτός μικροφώνου): Η Ραλλού Μάνου, ναι, όταν έκανε την ομάδα της, το «*Ελληνικό Χορόδραμα*», το 1951, έχουμε τη ληξιαρχική του πράξη γεννήσεως επίσης...

A. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη: Μία ακόμα ερώτηση: «Πόσο αναπτυγμένη είναι η μεταφορά της γαλλικής ορολογίας χορού στην αγγλική γλώσσα; Ποιοι έχουν συνεισφέρει σ' αυτή την εργασία, Άγγλοι ή Αμερικανοί; Τι αντίστοιχο συμβαίνει για τα ισπανικά;» ο κύριος **Σπύρος Βουλόδημος** καταθέτει την ερώτηση.

M. Τσούτσουρα: Λοιπόν. Νομίζω αναφέρθηκα· το έθιξα το ζήτημα αυτό· ότι και στην αγγλική γλώσσα η ορολογία του μπαλέτου παραμένει *γαλλική*. Υπάρχουν βέβαια... Το μόνο που μπορεί να πει κανείς ότι ισχύει, ως *μεταφραστική παραφθορά*, ή *αλλοίωση* καλύτερα – στις διάφορες εθνικές σχολές του μπαλέτου (εκτός Γαλλίας) – το μόνο που μπορεί να πει είναι ότι οι σχολές ανέπτυξαν, με ιδιαίτερο τρόπο, ορισμένο βηματολόγιο· τίποτα άλλο. Δηλαδή μπορεί απλώς ένα βήμα να εκτελείται με έναν κάπως διαφορετικό τρόπο. Ειδικά ας πούμε, έχουμε μια σειρά βημάτων της *«arabesque»*. Ποια είναι η *πρώτη*, ποια είναι η *δεύτερη*, ποια είναι η *τρίτη*, ποια είναι η *τέταρτη*, αυτό αλλάζει στην αγγλική, στη γαλλική και στη ρωσική σχολή· γι' αυτό και υπάρχουν λεξικά του μπαλέτου, που για κάθε ένα βήμα, στο κάθε λήμμα, εξηγούν τις διαφορές ανάμεσα στα εθνικά συστήματα· αλλά στη γλώσσα καμία αλλαγή. Σας ευχαριστώ πολύ.

E. Roucher: Ναι-ναι, η ορολογία παραμένει η ίδια· απλώς αλλάζει λίγο το κινητικό περιεχόμενο.

E. Roucher: (απαντώντας σε κάποιο σύνεδρο που είπε κάτι εκτός μικροφώνου): Και στα ισπανικά, βεβαίως.

A. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη: Ερώτηση του **κ. Καλλέργη** που απευθύνεται προς την εισήγηση της **κας Μανουσάκη** και της **κας Κατσογιάννου**. Ερώτηση: «Νομίζω ότι κατά την εκπόνηση εργασιών όπως αυτή που μας περιέγραψε η **κα Κατσογιάννου** καλό θα ήταν (ή θα μπορούσε) να λαμβάνονται υπόψη και φρασεολογικές μονάδες ενδιαφέροντος *αυτόματης μετάφρασης*».

M. Κατσογιάννου: Νομίζω ότι το είπαμε στην αρχή της ανακοίνωσης: ότι ακριβώς επειδή πρόκειται για εργασία που απευθύνεται σε μεταφραστές έχει ληφθεί υπόψη η φρασεολογία, η οποία για τον μεταφραστή είναι από τις βασικές του ανάγκες όταν ψάχνει να μεταφράσει ιδίως τέτοια κείμενα. Είπαμε, επίσης, ότι δεν πρόκειται για ολοκληρωμένη εργασία· έχουμε απλώς συγκεντρώσει τα λήμματα του λεξικού και ότι έχουμε σαφέστατα υπόψη μας να τα επεξεργαστούμε, έτσι ώστε να χρησιμοποιηθεί σε εφαρμογές Γλωσσικής Τεχνολογίας, εννοώντας μεταξύ άλλων βέβαια και την *αυτόματη μετάφραση*. Νομίζω ότι απάντησα σύντομα.

Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη: Ναι, ευχαριστούμε. Και άλλες δύο ερωτήσεις: «Είστε σε γνώση εργασιών αντίστοιχων με τη δική σας που να έχουν γίνει από Γάλλους ή Άγγλους επιστήμονες για ένα λεμματολόγιο γαλλο-αγγλικό ή αγγλο-γαλλικό; Αν ναι, σκοπεύετε να προεκτείνετε αυτή την εργασία τους στα καθ' ημάς, εκδίδοντας ελληνο-αγγλικό και άλλο-ελληνικό πλέον λεμματολόγιο για την πνευματική ιδιοκτησία;»

Μ. Κατσογιάννου: Για την πνευματική ιδιοκτησία βεβαίως υπάρχουν γαλλο-αγγλικές εργασίες, τις οποίες δεν χρησιμοποιήσαμε, γιατί μας ενδιέφερε μόνο σε σχέση με τα ελληνικά. Τώρα, αν η **κα Μανουσάκη** ολοκληρώσει και εκδώσει μόνη της το λεξικό, φαντάζομαι ότι θα το επεκτείνει και στα αγγλικά. Είναι ακόμη πάρα πολύ πρόωμη η ερώτηση, νομίζω.

Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη: Η ερώτηση του **κ. Κατερινάκη**, που αφορά εσάς. Λοιπόν, η ερώτηση: «α. Ο αμφίδρομος χαρακτήρας του λεξικού μπορεί να επιτευχθεί με διαναφορές (cross references) με βάση την έννοια και όχι το αρχικό γράμμα του όρου. Έτσι, οι Πίνακες του Παραρτήματος θα χρησιμοποιηθούν ως ευρετήρια εννοιών, ως μονοπάτια αναζήτησης όρων» και «β. Μπορεί το λεξικό (από το σχεδιασμό) να συμπεριλαμβάνει δυναμικά στοιχεία (δικαστικές ερμηνευτικές αποφάσεις, θεσμοποίηση από εξώδικη επίλυση διαφορών συνηθισμένων στην πνευματική ιδιοκτησία) που να συνιστούν εξελικτικό δίκαιο (υπό διαμόρφωση);».

Μ. Κατσογιάννου: Καταρχήν, με την πρώτη παρατήρηση συμφωνώ απολύτως· άλλωστε γι' αυτό αρχίσαμε να φτιάχνουμε τους πίνακες. Είναι σαφές ότι όταν ταξινομούμε... – άλλωστε είναι κλασική μέθοδος της Ορολογίας αυτή· οι έννοιες ταξινομούνται σε πίνακες ακριβώς για να μπορεί κανείς να αναζητήσει με αυτόν τον τρόπο και όχι μόνο με αλφαβητική σειρά. Επίσης, θα ήθελα να προσθέσω ότι αυτό λύνεται πολύ ευκολότερα σε μια ηλεκτρονική μορφή· δηλαδή οι αναζητήσεις σε βάσεις δεδομένων επιτρέπουν τέτοιες λύσεις. Όσο για τα υπόλοιπα, φοβάμαι ότι είναι καθαρά ζήτημα corpus· αν συμπεριλάβει κανείς όλη τη νομολογία, θα αναγκαστεί να έχει και τέτοια θέματα σ' ένα τέτοιο λεξικό. Αυτό, μέχρι στιγμής τουλάχιστον, φροντίσαμε να το περιορίσουμε, γιατί πραγματικά επρόκειτο για μία

πτυχιακή εργασία. Δεν υπήρχαν περιθώρια δηλαδή για πάρα πολύ μεγάλο σώμα κειμένων και για πάρα πολύ μεγάλη έρευνα σ' αυτό το θέμα.

Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη: Ωραία. Ευχαριστούμε την **κα Κατσογιάννου**. Και μία ερώτηση πάλι του **κ. Κατερινάκη** για την **κα Γιάγκου**: «Η διαφορά στο γένος (ουδέτερο, αρσενικό κτλ.) «σχέδιο», «σχεδιασμός», «σχεδίαση» για τη μετάφραση του «*design*» ως αφηρημένης έννοιας δεν συγκρούεται με τη γενική προσπάθεια απόδοσης ξενικών όρων στο ουδέτερο γένος της ελληνικής γλώσσας; Η άποψή σας;»

Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη: Κατά την άποψη των γλωσσολόγων δεν υπάρχει σύγκρουση. Κάθε ουσιαστικό φέρει εγγενώς το δικό του γένος, και – σύμφωνα με μία έρευνα που έχει γίνει – τα δάνεια τα [-έμψυχα], όπως το «*design*», σε πολύ μεγάλο ποσοστό, όχι πολύ μακριά από το 100%, είναι στο ουδέτερο γένος. Αν έχετε κάτι άλλο να μας πείτε;

Α. Γιάγκου: Έχει καθιερωθεί να αποδίδεται ως «*το design*», σαν ουδέτερο κυρίως.

Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη: Ναι, ναι· είναι μες στον κανόνα της ελληνικής, αυτά να τα ενσωματώνει στο ουδέτερο γένος.

Τώρα: υπάρχουν «τοποθετήσεις», όχι ερωτήσεις· γενικές τοποθετήσεις· ίσως θά 'πρεπε να τις αναφέρουμε στο τέλος του συνεδρίου· δεν αφορούν αυτό το σύνολο· ναι, είναι γενικότερο. Βέβαια, *παραδείγματα* μπορεί να είναι από το «*design*» ή άλλα, αλλά νομίζω ότι είναι γενικότερα· δύο θέματα· άλλωστε, δεν στοχεύουν σε συγκεκριμένο ομιλητή.

Λοιπόν, και τώρα το δίλημμα (απευθύνεται προς την **κα Καρδούλη** σχετικά με το τεχνικό πρόβλημα μη συνεργασίας του ηλεκτρονικού προβολέα με τον φορητό υπολογιστή): Θα γίνει η ανακοίνωσή σας;

(Απαντώντας στην **κα Καρδούλη** που κάτι λέει εκτός μικροφώνου): Ο τεχνικός έφυγε για να λύσει το πρόβλημα, αλλά απάντηση δεν πήρα ως τώρα και δεν ξέρω...

Τεχνικός: Εδώ, εδώ είναι ο τεχνικός· απλώς δεν έχει φτιαχτεί ακόμη· τώρα το φτιάχνει· ο ειδικός κάτω φτιάχνει αυτό το πράγμα...Αν μπορεί αυτή η συνεδρία να γίνει...

Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη: Ωραία, θα κάνουμε διάλειμμα...

(Τέλος της 2^{ης} Συνεδρίας)

3η Συνεδρία: Τυποποίηση Ορολογίας

Παρασκευή, 2 Νοεμβρίου 2001, ώρα 15.30-17.40

Προεδρείο: **Νίκος Μαλαγαρδής – Αγγελική Ασημακοπούλου**

11. «Η ελληνική απόδοση των γαλλικών ονομασιών των μερών της μπαρόκ σουίτας. Το ευρύτερο πρόβλημα της ελληνικής μουσικής ορολογίας»
Σπύρος Ραυτόπουλος, Μιχάλης Γκαρτζόπουλος
12. «Τυποποίηση και ορολογία νέων προϊόντων ξύλου»
Ι. Μπαρμπούτης
13. «Πρόταση για μια ριζοσπαστική αναθεώρηση καθιερωμένων στατιστικών όρων»
Αλκιβιάδης Αλεξ. Γούσης
14. «Εννοιολογικές δυσχέρειες βασικών όρων στη χημεία»
Μ. Μπουρουσιάν, Ν. Σπυρέλλης
15. «Τυποποίηση ορολογίας της ποιότητας και επικοινωνία»
Ι. Σαριδάκης, Ν. Τσαλκάνη, Ε. Λαμπή, Ε. Καραγιώργη
16. «Ο μύθος της ορολογίας: Ένα οδοιπορικό στη σύγχρονη προσέγγιση παραγωγής, εκφοράς & χρήσης των όρων»
Μαρία Καρδούλη, Θεοδώρα Ακοβιτσιώτη

ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ 3^{ης} ΣΥΝΕΔΡΙΑΣ

Ν. Μαλαγαρδής: Έξι ερωτήσεις. Η μία, όμως, είναι – από την κυρία που την έβαλε – είναι ανυπόγραφη· και της έκανα «έτσι» της κυρίας που μας την έφερε, και είναι η **κα Roucher**, η οποία μας την φέρνει. Αυτή, όμως, η ερώτηση είναι τόσο γενική που μάλλον απευθύνεται για το τέλος του συνεδρίου, δηλαδή αύριο το μεσημέρι, παρά για την παρούσα συνεδρία. Λοιπόν, γι' αυτό ξαναπαίρνω τις ερωτήσεις που

έχω λάβει εδώ. (Απευθύνεται στην κα Ασημακοπούλου του Προεδρείου.) Τι είναι αυτό; Καινούργια είναι;

Α. Ασημακοπούλου: Ήταν τυλιγμένη εδώ πέρα και δεν την είχα δει.

Ν. Μαλαγαρδής: Είναι γενική· καλύτερα να περάσουμε πρώτα στις ειδικές, που έχουν σχέση με τη συνεδρία, και μετά θα μιλήσουμε για γενικά. Από την **κα Roucher**, τι έχω εδώ πέρα; «Ανταπάντηση στην παρατήρηση του κ. Μαλαγαρδή σχετικά με την *anglaise*». Καλά, αυτό δεν είναι ερώτηση· είναι άλλο πράγμα· μετά: **Ο κ. Βαλεοντής:** Έχει κάνει πολλές ερωτήσεις· ο κ. Βαλεοντής είναι πολυγραφότατος. Να πάρω με τη σειρά: Με συγχωρείτε κε Βαλεοντή, θα πάρω τον **κ. Καλλέργη:** μεταφραστής, απευθύνεται στον **κ. Μπαρμπούτη**. Ερώτηση: «Εφόσον οι όροι «*κοντραπλάκε*», «*νοβοπάν*» κτλ. έχουν επικρατήσει, θα συμφωνούσαν οι γλωσσολόγοι να δοθεί ώθηση στη χρήση των ελληνικών όρων «*αντικολλητός*» και «*μοριόπλακες*», που έχουν πολύ λιγότερο χρησιμοποιηθεί;» **Ο κ. Μπαρμπούτης.** (Έχουμε κι ένα σχόλιο για τον κ. Μπαρμπούτη μετά).

Ι. Μπαρμπούτης: Όπως ανέφερα ο όρος «*νοβοπάν*» είναι μια εμπορική φίρμα· συγκεκριμένα της βιομηχανίας ΒΑΛΚΑΝ ΕΞΠΟΡΤ, η οποία – για ένα διάστημα – έκλεισε μάλιστα· ο όρος παρέμεινε και ξαναλειτουργεί. Υπάρχουν και άλλα παρόμοια εργοστάσια. Όπως ακριβώς το παράδειγμα που αναφέρω εγώ στους φοιτητές· όταν κάνουμε το μάθημα· αναφέρω το παράδειγμα του «*νεσκαφέ*»· ακριβώς το ίδιο παράδειγμα φέρνω· απλώς για να μπορέσω να γίνω κατανοητός· την ίδια ακριβώς λέξη. Οπότε, οι άλλες εταιρείες συνεχώς παρεξηγούνται γιατί όταν στο εμπόριο κυκλοφορεί η λέξη και στα λεξικά, «*νοβοπάν*», η ΣΕΛΜΑΝ, που το ονομάζει «*σελμαπάν*», λέει: «γιατί να μη χρησιμοποιείται ο όρος ο δικός μας!». Πηγαίνοντας στον επιπλοποιό, αν του πω «*μοριοπλάκα*» θα πει: «τι καινούργιο προϊόν είναι αυτό; Δεν το χρησιμοποιώ ποτέ». Και όμως, χρησιμοποιεί *αποκλειστικά* αυτό το προϊόν. Είναι γνωστό ακόμη και στον εμπορικό κόσμο. Λοιπόν· αν ανατρέξουμε όμως στα προσπέκτους των εταιρειών, θα δούμε να τον χρησιμοποιούν τον όρο αυτό, «*μοριοπλάκα*» ή «*μοριοσανίδα*». Υπάρχει και σε μας μια διχογνωμία. Κάποιοι από εμάς τους τεχνολόγους έχουν επικρατήσει τη λέξη «*μοριοπλάκα*» και άλλοι τη «*μοριοσανίδα*», γι' αυτό τις αναφέρω και τις δύο.

Είναι η μετάφραση του «*board*», του αγγλικού. Ίσως η *πλάκα* είναι λίγο καλύτερο. Η *σανίδα* αναφέρεται συνήθως στο φυσικό ξύλο που αναφέρεται στην ξυλεία.

Μ. Καρδούλη: (Ομιλεί εκτός μικροφώνου και το προεδρείο την καλεί να πάρει το μικρόφωνο.)

Μ. Καρδούλη (στο μικρόφωνο): Απλώς, επαναλαμβάνω ότι έχουμε δύο κριτήρια. Το πρώτο είναι ότι ανήκει στο «σήμα κατατεθέν» και ως τέτοιο δεν επιτρέπεται να του αλλοιώσουμε τη μορφή, γιατί έχει σχέση με την Οικονομία και με την Ψυχολογία. Και δεύτερον, ότι συγκρούεται με το Διεθνές Πρότυπο, με τις Αρχές της Οροδότησης, την πρώτη και την τρίτη, που η μεν πρώτη είναι η «αρχή της γλωσσικής οικονομίας» και η τρίτη είναι η «αρχή της χρήσης»: και όταν οι δύο αρχές συγκρούονται, επικρατεί η αρχή της χρήσης. Δηλαδή, ό,τι έχει καθιερωθεί διά μέσου της οδού της «βασιλίσσας χρήσης», έχει καθιερωθεί: ας προσέχαμε: εκτός και αν αλλάζει η σημασία της συγχρονίας του όρου. Τώρα, ως «σήμα κατατεθέν» δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα. Ένα άλλο παράδειγμα, αν μου επιτρέψετε: Στον ΟΠΕ – που γαλλικά ήταν «Οργανισμός Προώθησης Εξαγωγών» – το γράψαμε «ΟΠΕ», διότι για τις δουλειές μας εδώ στην Αθήνα όταν θα 'ρθει ο ξένος και θα πει στον οδηγό του ταξί να τον πάει στον «ΗΕΡΟ», δεν θα φτάσει ποτέ, ο άνθρωπος, να κάνει συναλλαγή: δεν θα φτάσει ποτέ. Δηλαδή ήταν και αυτό «σήμα κατατεθέν»: και αυτό πρέπει να σεβαστούμε.

Μ. Καλλέργης: Κοιτάξτε, αυτά που μας είπατε, για μένα ήταν σαφή. Πρέπει να πάμε σε ελληνικούς όρους, οι οποίοι μάλιστα είναι και αυτοί καθιερωμένοι σε κάποιο βαθμό. Οι άλλοι, όμως, όροι: «*κοντραπλάκέ*» και «*νοβοπάν*» είναι ευρύτερα – πολύ ευρύτερα – καθιερωμένοι και στην πράξη. Και ουσιαστικά δεν απευθύνομαι σε σας: οι γλωσσολόγοι δεν θα 'χαν αντίρρηση να κάνουμε αλλαγή; να πάμε σε κάτι νεότερο;

Ι. Μπαρμπούτης: Δεν ξέρω, ίσως δεν έγινα, πιστεύω, πολύ κατανοητός. Είπαμε το «*νοβοπάν*» είναι «σήμα κατατεθέν» αλλά δεν εκφράζει το προϊόν: εκφράζει το ίδιο προϊόν που παράγουν και άλλες εταιρείες: το ίδιο ακριβώς προϊόν: δεν διαφέρει σε τίποτα: απλώς η ΒΑΛΚΑΝ ήταν η πρώτη που το κατασκεύασε και το ονόμασε «*νονοραν*», είτε με τη διαφήμισή της ή εμπορικά. Δεν εκφράζει, όμως,

αυτή τη στιγμή το προϊόν· το ίδιο ακριβώς· εκφράζει το «σήμα κατατεθέν». Και όμως και στο λεξικό, όπως σας ανέφερα, ο κ. Μπαμπινιώτης το μεταφράζει· το λέει και δεν αναφέρει καν ότι είναι η «μοριοπλάκα». Αναφέρει, όπως σας είχα πει, «πλάκα που έχει το χρώμα και τη μορφή του ξύλου». Νομίζω ότι όσοι ασχολούνται, όπως ανέφερα και στα συμπεράσματα, είτε με την Ορολογία είτε με τα λεξικά, δεν πιστεύω να είναι από μόνοι τους όλοι παντογνώστες· χρειάζεται και συνεργασία των ειδικών σε κάθε κλάδο, νομίζω, για να μπορούν οι όροι να αποδοθούν πιο σωστά.

N. Μαλαγαρδής: Καλά, είναι παλιό φαινόμενο.

Ένας Σύνεδρος (χωρίς μικρόφωνο): Όσο υπήρχε μόνο το *BIC* κανένας δεν ζήτηγε «στιλό διαρκείας». Μόλις εμφανίστηκαν στην αγορά και άλλες μάρκες, είτε για να το αντιδιαστείλει είτε για να το προσδιορίσει, έλεγε ένα «στιλό διαρκείας»· αυτό. Το ίδιο θα γίνει και με το «νοβοπάν».

I. Μπαρμπούτης: Δεν είναι το ίδιο. Αυτό συμβαίνει για χρόνια πολλά. Η ΣΕΛΜΑΝ έχει την ίδια διάρκεια του εργοστασίου απ' όταν ιδρύθηκε η ΒΑΛΚΑΝ. Ίσως ένα-δύο χρόνια πιο μπροστά. Για 20 χρόνια μιλάμε. Και όμως έχει επικρατήσει αυτό.

N. Μαλαγαρδής: Όπως και στα ρωσικά το μολύβι λέγεται «*καραντάς*», που είναι μια γνωστή φίρμα ελβετικών μολυβιών. Έχουμε μία ερώτηση ακόμα για εσάς. Μάλλον ένα σχόλιο. **Κε Βαλεοντή**, θέλετε να επαναλάβετε την ερώτηση ή το σχόλιό σας;

K. Βαλεοντής: Είχα να κάνω μια παρατήρηση, καταρχήν· για να μη δίνεται δηλαδή όχι αληθινή εντύπωση· επειδή αναφέρθηκε ότι για τα αντικείμενα τυποποίησης ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Τυποποίησης είναι η CEN. Δεν είναι μόνο η CEN· είναι και η CENELEC και το ETSI.

I. Μπαρμπούτης: Επειδή καλύπτει τα δικά μας αντικείμενα γι' αυτό αναφέρθηκα.

K. Βαλεοντής: Η CEN είναι για όλα τα αντικείμενα εκτός από τα Ηλεκτροτεχνικά, η CENELEC είναι για όλα τα Ηλεκτροτεχνικά εκτός από τις Τηλεπικοινωνίες και το ETSI είναι για τις Τηλεπικοινωνίες. Το δεύτερο που ήθελα να πω είναι: αυτό που

αναφέρατε δύο πρότυπα εκεί πέρα, που έχουν τον ίδιο όρο αποδώσει διαφορετικά. Το ένα ήταν του '96, αν δεν απατώμαι, και το άλλο του '98.

I. Μπαρμπούτης: Του '97.

K. Βαλεοντής: Ή '97. Προφανώς η επανέκδοση προτύπων, ή η έκδοση νεότερων προτύπων, μπορεί να αλλάξει κάποιους όρους. Καταρχήν, δεν έχουν «βγει» από την ίδια επιτροπή (ή από την ίδια επιτροπή με άλλη σύνθεση): και επειδή, βέβαια, δεν υπάρχει αυτός ο «σεβασμός» στο προηγούμενο έργο που έχει γίνει: και μπορεί να μην είναι ηθελημένο: απλώς, δεν υπάρχει τέτοια οργάνωση που, ανά πάσα στιγμή, να είναι διαθέσιμοι οι όροι που έχουν καθιερώσει οι προηγούμενες επιτροπές (ή η προηγούμενη σύνθεση των επιτροπών): είναι ένα θέμα που το έχω θίξει και στο «Ορόγραμμα». Πολλές φορές καταντάμε να *ξαναανακαλύπτουμε τον τροχό*: και βλέπουμε μετά στο *ίδιο αντικείμενο* – της *ίδιας* επιτροπής του ISO πρότυπα ήταν και τα δύο και έχουν αποδοθεί ελληνικά – να έχουμε στη μια περίπτωση έτσι και στην άλλη αλλιώς. Αν μη τι άλλο, αν υπήρχε λόγος να αλλάξει, θα έπρεπε να αιτιολογείται αυτό: και ένα πάγιο αίτημά μου στον ΕΛΟΤ ήταν: πάντα στα πρότυπα να προστίθεται ένα παράρτημα αντιστοιχίας όρων: αντιστοιχίας όρων όπου να αναγράφονται και οι *συνώνυμοι όροι* – και αυτοί που έχουν χρησιμοποιηθεί μέχρι τώρα δηλαδή – γιατί τα πρότυπα τα προηγούμενα *δεν πετάγονται*: κάποια προϊόντα έχουν φτιαχτεί σύμφωνα με τα προηγούμενα πρότυπα. Επομένως, δεν σημαίνει ότι δεν θα μπορεί να αλλάξουν: αλλά να *αλλάζουν αιτιολογημένα* και να γίνονται *ευρύτερα* γνωστές οι αλλαγές. Ευχαριστώ.

I. Μπαρμπούτης: Λίγο να διευκρινίσω ήθελα αυτό. Στα δύο αυτά πρότυπα που ανέφερα δεν έχει γίνει καμία αναθεώρηση. Φυσικά, δεν μας ενδιαφέρει εμάς άμα έχουν γίνει διαφορετικές επιτροπές. Μας ενδιαφέρει το αποτέλεσμα. Εξάλλου, όπως είχα αναφέρει, σύμφωνα με το καταστατικό και όπως και στην αρχή ξεκίνησε ο ΕΛΟΤ, για την έκδοση ενός προτύπου συμμετέχουν επαγγελματίες, ειδικοί επιστήμονες κτλ. Δυστυχώς σε αυτά τα τελευταία δεν συμμετείχε κανένας ειδικός επιστήμονας σχετικός με εμάς. Και, παράλληλα, με το άλλο που αναφέρατε – με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τυποποίησης – δεν ήθελα να μακρηγορήσω γι' αυτό δεν το ανέφερα: ίσως έκανα και λάθος: δεν το σημείωσα από την αρχή: πέρα από την

Τεχνολογία Ξύλου ασχολούμαι και με την Τυποποίηση στο Τμήμα το δικό μας. Έχω την Τυποποίηση και, παράλληλα, την Τεχνολογία Ξύλου· αυτούς τους δύο κλάδους έχω. Το γνωρίζω αρκετά καλά το θέμα.

A. Ασημακοπούλου: Έχουμε πολύ λίγο χρόνο και έχουμε πάρα πολλές ερωτήσεις, οι οποίες, όμως, δεν είναι πάντα ερωτήσεις· είναι κάποιες παρατηρήσεις. Εγώ τις τρεις θα τις διαβάσω με την άδεια του **κ. Βαλεοντή**. Απευθύνεται στον **κ. Γούση**.

Κ. Βαλεοντής: Να προσθέσω κάτι: Δεν είναι υποχρεωτικό να είναι ερωτήσεις. Το πρόγραμμα *λάθος* λέει «ερωταποκρίσεις», γιατί – ωραιότατα – είναι και *θέσεις*, είναι και *παρεμβάσεις*, είναι και *παρατηρήσεις*.

A. Ασημακοπούλου: Και *θέσεις* και *παρεμβάσεις*. Θα τις διαβάσουμε. Υπόψιν του **κ. Γούση**, είναι ακόμα στην αίθουσα, ότι «ο ΕΛΟΤ εδώ και 15 χρόνια είχε διαχωρίσει τις έννοιες *accuracy*» και *precision*», «*ορθότητα*» για την πρώτη και «*ακρίβεια*» (βαθμός επαναληψιμότητας) για τη δεύτερη.

Κ. Βαλεοντής: Έχω ζητήσει αυτήν την ερώτηση ειδικά – γιατί για τις άλλες δεν έχω ζητήσει – να την πω εγώ με την εξής λογική: γιατί είναι πολλά αυτά που θέλω να πω.

A. Ασημακοπούλου: Απευθύνεστε και στον **κ. Σαριδάκη** για να του πείτε αν υπάρχει ρήμα «*ιχνηλάω*».

Κ. Βαλεοντής: Ναι· καλά· αυτό είναι για τον άλλο τον όρο, που είπατε εσείς προηγουμένως: «*ιχνηλασιμότητα*».

A. Ασημακοπούλου: Δεν έχουμε καιρό· πρέπει λίγο να τα συμπιέσετε.

Κ. Βαλεοντής: Ωραία, θα τα πούμε πιο γρήγορα. Συγνώμη, γιατί δίνονται κάποιες εντυπώσεις. Ο **κ. Γούσης** βγαίνει και θέτει κάποιες προτάσεις· και θα πρέπει να λεχθεί αν υπάρχει κάποια αντίδραση· *απόκριση* – όχι *αντίδραση* οπωσδήποτε βέβαια πάντα αρνητική – *κάποια απόκριση*. Για παράδειγμα., σε ό,τι αφορά το «*standard deviation*», εγώ συμφωνώ απόλυτα μαζί του ότι «*πρότυπη απόκλιση*» ήταν ίσως το σωστότερο να λεχθεί. Σε ό,τι αφορά το «*regression*» δεν θα είχα έντονη αντίρρηση εάν δεν «σκόνταφτε» σε κάποια άλλα, όπως το «*covariance*»·

είναι άλλοι όροι τώρα αυτοί που δεν βρίσκονται μόνο στο στενό εκείνο παράθυρο όπου εξετάζουμε κάποιους όρους.

Το «*accuracy*», τώρα, το «*trueness*», το «*precision*» και το «*bias*». Το «*precision*» καταρχήν· αυτό που έχει αποδοθεί ως «*ακρίβεια*» και χρησιμοποιείται στον ΕΛΟΤ ως «*ακρίβεια*»· και όταν λέω από τον ΕΛΟΤ εννοώ τουλάχιστον σε τρεις μεγάλους τομείς: Ακουστική, Τηλεπικοινωνίες, Πληροφορική. Χρησιμοποιείται εδώ και 15 – και πάνω από 15 – χρόνια: το *accuracy*: *ορθότητα*, το *precision*: *ακρίβεια*. Το «*trueness*» είναι πρόσφατος όρος· η προηγούμενη απόδοση της ίδιας έννοιας ήτανε «*accuracy of the mean*», επομένως πολύ σωστά ήτανε «*ορθότητα της μέσης τιμής*». Τώρα άλλο αν θέλουν τις πολλές λέξεις να τις πούνε με μία νέα λέξη, την *αληθότητα* – *trueness*. Αλλά, εκείνο που ήθελα να επισημάνω είναι ότι το «*precision*» εκφράζει ... Μπορούμε λ.χ. να έχουμε μία μέθοδο ή ένα ζυγό (ένα όργανο) που να μετράει με μεγάλη *ακρίβεια*, αλλά η «*accuracy*», για τον άλφα ή βήτα λόγο (γιατί είναι αρρυθμιστος για παράδειγμα) να είναι ανύπαρκτη· να μην βγάζει τίποτα· και όμως να σου δίνει αποτέλεσμα με *ακρίβεια* χιλιοστού. Λέμε: μετράω το *τάδε* με *ακρίβεια χιλιοστού* χωρίς να σημαίνει ότι οπωσδήποτε είναι και η σωστή τιμή.

A. Γούσης (χωρίς μικρόφωνο): Δεν είναι ακρίβεια· αυτή είναι η «*αβεβαιότητα*», **κε Βαλεοντή...**

K. Βαλεοντής: Η «*αβεβαιότητα*» είναι άλλο μέγεθος, τώρα πάλι· η «*αβεβαιότητα*» είναι καινούργια έννοια, η «*uncertainty*»· η «*uncertainty*» είναι καινούργια έννοια...

A. Γούσης (χωρίς μικρόφωνο): ... ή μέτρο διασποράς· όταν λέμε αυτός είναι «*ακριβής στην ώρα του*» εννοούμε ότι *ήταν σωστός συν-πλην ένα λεπτό...* (συνεχίζει με δύο-τρεις λέξεις που δεν ακούγονται).

K. Βαλεοντής: Συγνώμη να τελειώσω. Για παράδειγμα... Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι: ο στόχος· αν με ένα όπλο χτυπάμε ένα στόχο· όταν πάνε οι σφαίρες σε ένα συγκεκριμένο σημείο, αλλά όχι στο κέντρο, τότε έχουμε μεγάλη ακρίβεια, αλλά δεν έχουμε ορθότητα.

A. Γούσης: Σύμφωνα με τον ορισμό του ISO, «*accuracy*» είναι «η απόσταση από την αληθινή τιμή», άρα είναι η «ακρίβεια». Το «*precision*» δεν έχει ακρίβεια.

K. Βαλεοντής: Τελοσπάντων, δεν θα το λύσουμε εδώ το θέμα· απλώς θα το αναφέρουμε εδώ και, κάποια στιγμή, πρέπει να γίνει στα πλαίσια των επιτροπών και να εξεταστεί όλο το *δέντρο των εννοιών*· και των παραπλήσιων εννοιών· γιατί υπάρχουν όροι, όπως το «*covariance*» που ανέφερα, όπως υπάρχει και το «*contravariance*»· και το «*variance*» επιπλέον δεν μπορεί να είναι σε «-ότητα»· η απόδοσή του δεν μπορεί να λεχθεί με κατάληξη «-ότητα». Το «*variance*» θα μπορούσε να λεχθεί «*παράλλαξη*», «*παραλλαγή*» αντί «*παραλλακτικότητα*». Είναι κάποια τέτοια πράγματα τα οποία πρέπει να μελετηθούν. Εκείνο που επισημαίνω εγώ είναι ότι μπορούν να ξανασυζητηθούν αυτοί οι όροι, αλλά στο πλαίσιο των επιτροπών και όχι μόνο μιας επιτροπής ίσως· διεπιτροπικά.

A. Ασημακοπούλου: Ακριβώς· έτσι και αλλιώς οι παρεμβάσεις ακουμπιούνται σε μεγάλο βαθμό· αλληλοσυμπληρώνονται. Η συζήτηση δεν σταματά εδώ· απλώς ανοίγει εδώ και τα πράγματα είναι ανοιχτά.

K. Βαλεοντής: Για την «*ιχνηλασιμότητα*» να πω... Είς ό,τι αφορά την «*ιχνηλασιμότητα*»... (διακόπτεται από την πρόεδρο).

A. Ασημακοπούλου (Διαβάζει άλλη ερώτηση του K.B.): Η ΕΛΕΤΟ (το ΓΕΣΥ) έχει κάνει ήδη μια απόδοση των όρων του ISO 1087...

K. Βαλεοντής: (διακόπτει) Αυτό είναι ανακοίνωση για το ISO 1087, που είπε ο **κ. Μαλαγαρδής**· ότι το ISO 1087-1 ήδη το έχουμε αποδώσει, αλλά είναι *σχέδιο* ακόμα· *προσχέδιο*· και για να προχωρήσει παραπέρα πρέπει να επανενεργοποιηθεί η επιτροπή TE21, η οποία αδρανεί εδώ και 10 χρόνια· και έχουμε ζητήσει: την TE21 να την πάρει η ΕΛΕΤΟ· να έχει η ΕΛΕΤΟ την εξυπηρέτηση της TE21.

Τώρα, για τον όρο «*ιχνηλασιμότητα*». Βέβαια, υπήρχε ο όρος «*ανιχνευσιμότητα*», αλλά σκόνταψε στον όρο της Χημείας· ας πούμε ότι μπορούμε να επιλέξουμε το ρήμα «*ιχνηλατώ*»· αλλά από το «*ιχνηλατώ*» προκύπτει «*ιχνηλατησιμότητα*», όχι «*ιχνηλασιμότητα*».

A. Ασημακοπούλου: Είναι και το «ιχνοθετώ».

K. Βαλεοντής: Ναι, τότε θα ήταν «ιχνοθετησιμότητα», δηλαδή «-θετησιμότητα»...

A. Ασημακοπούλου: Όχι, είναι η ανίχνευση της «ιχνοθέτησης».

K. Βαλεοντής: Το «ιχνηλασιμότητα» είναι λάθος φτιαγμένο από το ρήμα «ιχνηλατώ».

A. Ασημακοπούλου: Λιγότερο λάθος από το «ανιχνευσιμότητα». Να μείνουμε εκεί: Λιγότερο λάθος από το «ανιχνευσιμότητα». Η **κα Καρδούλη** ρωτάει τον **κ. Σαριδάκη**. Ερώτηση: «Αν υπάρχουν αντίτυπα της έκδοσης ΕΛΟΤ με τίτλο: «*Ανάλυση των Βασικών Αρχών Τεχνικής Ορολογίας*».

I. Σαριδάκης: Υπάρχουν.

A. Ασημακοπούλου: Πάει και αυτό.

N. Μαλαγαρδής: Εγώ έχω να σας διαβάσω, κλείνοντας, τη γενική ερώτηση που μου ετέθη: εφόσον απευθύνθηκε σε μένα από έναν κύριο, ο οποίος δεν υπέγραψε και έφυγε (κατά τα λεγόμενα της **κας Roucher**). Λοιπόν, η ερώτηση είναι ως εξής: μάλλον σχόλιο: «Παλαιότερα τα σχολικά βιβλία εγράφοντο από ανθρώπους επιστήμονες με κύρος στην ειδικότητά τους, γνώστες δε καλούς και της ελληνικής γλώσσας. Σήμερα η συγγραφή των βιβλίων Φυσικής και Χημείας, τα οποία διδάσκω και παρακολουθώ από το 1972, ανατίθεται σε ανθρώπους οι οποίοι κρινόμενοι από τις αντίστοιχες Επιστημονικές Ενώσεις, Ένωση Ελλήνων Φυσικών, Ένωση Ελλήνων Χημικών, βαθμολογούνται πολύ χαμηλά. Επιπλέον, η γνώσις τους στην ελληνική γλώσσα είναι πλημμελέστατη. Κατόπιν όλων αυτών, μήπως είναι επιτακτική ανάγκη πλέον η παρέμβαση του ΕΛΟΤ στο Υπουργείο Παιδείας και το Υπουργείο Πολιτισμού; Λυτούμαι γιατί άλλες υποχρεώσεις μου στερούν κτλ. κτλ.». Αυτό ήταν το σχόλιο.

N. Μαλαγαρδής: ... (δεν έχει εγγραφεί η αρχή της φράσης) ... έχω κρατήσει το ένρινο (όντας πάνω από 60 ετών) με διπλή προφορά: /agaliazo/ και εγώ, λέω, κρατάω πάλι το ένρινο: είναι «**αηγκαλιάζω**» διότι καθώς γνωστόν νομίζω – μιλώ υπό τον έλεγχο των γλωσσολόγων εδώ – στην ελληνική το «νι» μπροστά στα σκληρά σύμφωνα γίνεται «γάμα». Γι' αυτό λέμε «**άηχος**» (και όχι «**άγ-χος**»): έτσι

νομίζω. (Διαβάζει ερώτηση της **κας Roucher**): «Στο χορό συναντούμε το «*entrechat*», το οποίο χρήστες που δεν γνωρίζουν αυτή την ορολογία του χορού το προφέρουν ως /αδρεσά/». **N.M.**: σωστό· (συνεχίζει το διάβασμα) «Νομίζω, όμως, ότι το πρόβλημα δεν είναι τόσο απλό όπως το παρουσιάζει ο **κ. Μαλαγαρδής**. Όσο για το «υ» το οποίο προτείνει να προφέρουμε ως /ου/, τότε πώς θα κάνουμε τη διαφοροποίηση στην ορολογία του χορού μεταξύ των βημάτων «*pas de bouée de sus de sous*» στα ελληνικά, αλλιώς θα ήταν: /δε σου δε σου/». **N.M.**: Αυτά, όμως, είναι γαλλικές φράσεις – θα μου επιτρέψει η **κας Roucher** – τις οποίες δεν μεταφράζουμε και δεν μεταφέρουμε. Είπαμε για την *ονοματολογία*. Εγώ είπα για το /ου/ να το μεταφέρουμε για την ονοματολογία. Και όσο πια για το πρόβλημα του “tu” και “του” δεν χρειάζεται. Λοιπόν, σας ευχαριστούμε πολύ.

(Τέλος της 3^{ης} Συνεδρίας)

4η Συνεδρία: Νέες τεχνολογίες και Ορολογία

Παρασκευή, 2 Νοεμβρίου 2001, ώρα 18.10-20.30

Προεδρείο: *Γιώργος Καραγιάννης – Διονύσης Γιαννίμπας*

17. «Building bilingual terminology databanks for greek from parallel texts»
António Ribeiro, Gabriel Lopes, João Mexia
18. «Πολυλεκτικοί όροι και αποκλίσεις στην αυτόματη εξαγωγή των όρων»
Κατερίνα Κεχαγιά, Σοφία Ανανιάδου
19. «Κατάρτιση και διαχείριση ορολογικών πόρων»
Β. Αντωνόπουλος, Μ. Γαβριηλίδου, Έ. Μάντζαρη, Μ. Μπουρουσιάν, Σ. Πιπερίδης, Δ. Ρετάλης, Π. Σίσκος, Ν. Σπυρέλλης, Γ. Στάμου, Γ. Τριανταφύλλου
20. «Ανάπτυξη ηλεκτρονικών λεξικών της ελληνικής γλώσσας»
Γ. Κοκκινάκης, Ε. Δερματάς, Ε. Κουτσογεωργοπούλου

ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ 4^{ης} ΣΥΝΕΔΡΙΑΣ

Γ. Καραγιάννης: Για τον κ. **Ribeiro**. Mr. Ribeiro, there is a question for you from **Mrs. Labropoulou**, who is working in ILSP. Question: «In the future work you intend to do, have you thought of ways for improving the results of term extraction? For example, filtering out general language words and expressions?»

A. Ribeiro: Well, I can only tell about my colleague in this work, that's a team. He has been doing actually at the moment some work on text categorization. So, he is able to split texts into different categories and I think he will be able to identify which terms occur in every text, and that's general terms, general language usage terms and those terms which are most specific to some particular text categories. So, I believe that it should be possible to do it, but that's a good point, that's a very good point.

Π. Λαμπροπούλου: Have you tested your method in texts of different domains?

A. Ribeiro: At this moment we are just working with legislative texts and they run across several fields, so they are texts, let's say, Agriculture, Social Welfare, and so on fields. And I believe that, when he splits those texts into several categories, he should be able to identify which terms are general, and which ones are more specific for that particular category.

Π. Λαμπροπούλου: I gather you have not compared your method to a rule-based approach. Your method is only statistical, right? Have you seen any differences in the performance of the system depending on the language?

A. Ribeiro: Yes. Just statistical. It's a language-independent method. I mean, we've been trying to work with language-independent methodologies but such as to avoid having to hand-code rules, which work sometimes for some texts and for some languages but do not for all languages. So, for instance for my work I've been working with 11 languages, official languages of European Union. So, I've been running across several languages, and my colleague, who is working with text categorization and with the extraction of terms has been working also with the same corpora as I have. I mean, the methodology has been quite successful and the results we've been getting are quite interesting, because, taking it literally, work for whatever language you're working on and that's very good.

Γ. Καραγιάννης: Mr. Ribeiro, I have also a question for you. You spoke about a transliteration. I understood that this transliteration will be used in order to define common anchor points in parallel texts. Is this about?

A. Ribeiro: Precisely.

Γ. Καραγιάννης: Actually, do you expect to get better results?

A. Ribeiro: Yes.

Γ. Καραγιάννης: Do you know how many words are common in Portuguese and Greek?

A. Ribeiro: We've already done some preliminary work on that, but it hasn't yet been reported, and I cannot tell you precisely the figures for how many more anchor points; anchors; how many more words we get. But when you look at the

results, we can find, like ... well, this is precisely the word that should be used, it's quite similar, so that it's quite interesting. There was one person in the audience I was talking to her yesterday, and she was telling me that there was for Spanish for instance, Spanish and Greek, that there was a lot of work, there was a lot of overlap with similar words, with content words – she was working with content words - and I mean, I guess that about same numbers we should get for Portuguese, because Portuguese and Spanish are quite similar languages, and there are lots of words and terms that come from Greek origin to the language. So, I guess that we should get a lot of similar anchor points.

Γ. Καραγιάννης: You didn't find the good transliteration also?

A. Ribeiro: Yes, well.

Γ. Καραγιάννης: Or what do you think about a phoneme transcription?

A. Ribeiro: I tell you about two points. We 've done a very simple transliteration, character based, but there was also a phonetic transliteration and that's a bit more tricky, because that needs hand-coding and you need to know that for some pairs of characters it corresponds to one transliteration and that goes back to the work that I mentioned, from 1999 of Melamed, and the suggestion he has been making. He called it the "phonetic cognates", so they are not orthographically similar but they are phonetically similar. That's precisely what could be used for Greek. That would mean that we would have to hand-code the rules to get those phonetics. Anyway, with this simple character-based transliteration of the words from the Greek character set to the Latin characters set we were ready for the preliminary results we got. There was already an improvement on this, but I cannot tell you figures because we haven't yet reported anything on that. Thank you.

Γ. Καραγιάννης: Thank you very much. Η επόμενη ερώτηση είναι για την **κα Κεχαγιά** από την **κα Φωτοπούλου** από το Ινστιτούτο Επεξεργασίας του Λόγου. Ερώτηση: «Ένα από τα συχνά προβλήματα που παρατηρούνται κατά τη μελέτη και εξαγωγή της ορολογίας είναι και πιθανές απαλοιφές στοιχείων του αρχικού όρου. Το αντιμετωπίσατε αυτό; Το FASTR του Christian Jacquemin δεν το έχει, νομίζω, προβλέψει».

M. Κεχαγιά: Θέλετε να μου επαναλάβετε ξανά την ερώτηση;

A. Φωτοπούλου: Λοιπόν, ο Christian Jacquemin στο εργαλείο αυτό που έφτιαξε και χρησιμοποιείτε, το FASTR, αν δεν κάνω λάθος, λέει ότι θα υπάρχει μια τυπολογία αυτών που λέμε βασικών όρων ή λίστα· αυτό που λέτε· βάσει των οποίων θα βρούμε τους υποψήφιους όρους βάσει όλων των κανόνων για τους οποίους μιλήσατε· των μετασχηματισμών. Υπάρχει, όμως, το εξής – που το ξέρουν όλοι όσοι έχουν ασχοληθεί με την Ορολογία με οποιονδήποτε τρόπο: Συχνά, ακόμη και στους βασικούς όρους, μέσα σε ένα κείμενο γίνονται απαλοιφές· ιδίως όταν οι όροι, όπως οι δικοί σας, υπερβαίνουν τα τρία στοιχεία, δηλαδή ο όρος είναι πολυλεκτικός. Συχνά, λοιπόν, στο κείμενο απαντάμε την κεφαλή, έτσι δεν είναι; Αυτό, υπάρχει τρόπος, το προβλέπετε, από κάπου αλλού το συνάγετε; Γιατί αυτό είναι ένα από τα βασικά προβλήματα. Μπορεί έναν όρο του οποίου η αρχική δομή είναι τρία στοιχεία να τον βρούμε με την κεφαλή, ας πούμε. Στις Τηλεπικοινωνίες που είχα εγώ δουλέψει κάποτε, αυτό ήταν ένα από τα βασικά προβλήματα, όταν σχηματίζαμε τα λεξικά και όταν κάναμε την εξαγωγή των όρων. Μάλιστα, αυτό – εάν υπάρχει δυνατότητα απαλοιφής – έμπαινε ως ιδιότητα, δηλαδή μέσα στο λεξικό. Ευχαριστώ.

M. Κεχαγιά: Λοιπόν, θα προσπαθήσω να απαντήσω. Πρώτα από όλα, έχετε απόλυτο δίκιο σε αυτό· βλέπουμε στο ίδιο το κείμενο, και μάλιστα στο abstract ενός κειμένου, να χρησιμοποιείται την πρώτη φορά ολόκληρος ο όρος και τις επόμενες φορές, επειδή ακριβώς ο όρος είναι πολύ μεγάλος όπως έδειξα, ή μια συντομογραφία, τα δύο πρώτα αρχικά, ή και – ακόμα χειρότερα – ένα μέρος του όρου, και βέβαια οι μη ειδικοί ψάχνουν να βρουνε. Τι γίνεται; Η λίστα των όρων που δίνουμε εμείς δεν έχει να κάνει...· τη λίστα την παρέχουμε εμείς. Το FASTR του Jacquemin χρειάζεται μια λίστα όρων. Τη λίστα την εξάγουμε εμείς με το CNC, το εργαλείο που χρησιμοποιούμε, που έχουμε εμείς, το οποίο όπως έδειξα – πολύ γρήγορα βέβαια γιατί δεν ήταν αυτός ο λόγος της παρουσίασης – βγάζει *nested terms*. Δηλαδή, βγάζει και τους μικρότερους από τους πολυλεκτικούς όρους. Επομένως, προσπαθούμε η λίστα μας να έχει όσο το δυνατόν το μικρότερο όρο, δηλαδή τη μικρότερη δομή του όρου, καταλαβαίνετε πολύ καλά τι εννοώ, ας πούμε τις δύο λέξεις, ώστε να έχουμε τη δυνατότητα να βρούμε τις αποκλίσεις, δηλαδή

τον ίδιο όρο με τρεις ή περισσότερες λέξεις. Βέβαια, υπάρχει μεγάλο πρόβλημα, όπως για παράδειγμα: τι κάνουμε στην περίπτωση που, να πω ένα όρο, ας πούμε τον «*estrogen receptor*», που βρίσκουμε, έτσι, που είναι απλός όρος, δύο λέξεις μόνο, αλλά μπορεί να το βρούμε και «*ER*». Αν, ας πούμε, δεν τον έχουμε δώσει στη λίστα μας σαν δύο διαφορετικούς όρους, δεν πρόκειται να γίνει εξαγωγή αυτού του όρου· να βρεθούν δηλαδή ότι οι όροι αυτοί συνδέονται μεταξύ τους. Είναι ένα από τα προβλήματα αυτό· βέβαια, το FASTR έχει και άλλα προβλήματα, που έχουν να κάνουν με τη συντακτική – πώς θα ορίσουμε με το part-of speech, δηλαδή – των όρων, γιατί πολύ διαφορετικά γίνεται μορφολογικός, συντακτικός χαρακτηρισμός όρων όταν δίνονται απλά σαν μια λίστα και πολύ διαφορετικά όταν ο part-of-speech tagger έχει να κάνει με ολόκληρο κείμενο, όταν αυτός ο όρος βρίσκεται μέσα σε ένα κείμενο· μπορεί να χαρακτηρίσει τη λέξη αλλιώς. Οπότε, έχουμε πολλά τέτοια προβλήματα, γι' αυτό και δεν θεωρήσαμε ότι είναι και το ικανοποιητικότερο εργαλείο. Αυτή τη στιγμή χρησιμοποιώ ένα άλλο εργαλείο, αλλά η δουλειά του FASTR και η δουλειά του Jacquemin είναι αρκετά ενδιαφέρουσα και θέλαμε να το χρησιμοποιήσουμε. Σ' αυτό, που λέτε, η λύση δεν είναι ..., ξέρετε πάρα πολύ καλά – είμαστε στον ίδιο τομέα – ότι λύσεις απόλυτες δεν υπάρχουνε.

A. Φωτοπούλου: Δεν έχετε δηλαδή προς το παρόν αντιμετωπίσει, επειδή ο Jacquemin δεν το προβλέπει, δεν έχετε προβλέψει κάτι άλλο.

M. Κεχαγιά: Το αντιμετωπίζουμε, σας είπα.

A. Φωτοπούλου: Το φίλτρο το στατιστικό, αν κατάλαβα καλά.

M. Κεχαγιά: Έχουμε και γραμματικά φίλτρα και στατιστικά· γιατί είναι υβριδική η προσέγγιση. Το εργαλείο έχει και κάποια γλωσσικά φίλτρα, κάποιες δομές και στατιστική, βέβαια, mutual information. Αλλά κάνουμε εξαγωγή και δίνουμε, μετά, στη λίστα μας το μικρότερο δυνατό όρο, οπότε να μπορέσουμε να πιάσουμε περισσότερες αποκλίσεις. Γιατί, αν δώσουμε έναν πολύ μεγάλο όρο δεν θα 'χουμε αποκλίσεις.

Γ. Καραγιάννης: Ευχαριστούμε. Άλλη μια ερώτηση. Μιλήσατε για τους αλγόριθμους του stemming, τύπου Porter. Ήθελα να σας ρωτήσω αν έχετε

δοκιμάσει αυτούς τους αλγορίθμους στα ελληνικά και πόση επιτυχία έχουν. Ξέρω ότι είναι sub-optimal, βέβαια, αλλά πώς ταιριάζουν με τα ελληνικά;

M. Κεχαγιά: Η δουλειά μου ..., δεν το έχω δυστυχώς εφαρμόσει στα ελληνικά, γιατί ασχολούμαι – όπως είδατε – με κείμενα Μοριακής Βιολογίας.

Γ. Καραγιάννης: Α, μάλιστα.

M. Κεχαγιά: Θα με ενδιέφερε πάρα πολύ· γιατί *είμαι* Ελληνίδα.

Γ. Καραγιάννης: Φαντάστηκα ότι τους έχετε εφαρμόσει και στα ελληνικά.

M. Κεχαγιά: Όχι, γιατί τα κείμενά μας είναι ... – η database που χρησιμοποιούμε είναι η MEDLINE, είναι μεγάλη. Αλλά θα με ενδιέφερε εμένα προσωπικά, ναι, και θα ασχοληθώ με αυτό στο μέλλον· σαν Ελληνίδα δηλαδή· να δω πώς εφαρμόζονται στα ελληνικά, γιατί έχουν πολλά προβλήματα· το stemming...

Γ. Καραγιάννης: Δεν θα πετυχαίνουν πάρα πολύ.

M. Κεχαγιά: Δε νομίζω στα ελληνικά.

Γ. Καραγιάννης: Γι' αυτό λέω.

M. Κεχαγιά: Είναι για γλώσσες με λιγότερη μορφολογική ποικιλία.

Γ. Καραγιάννης: Ασφαλώς. Ευχαριστούμε, **κα Κεχαγιά**.

M. Κεχαγιά: Εγώ ευχαριστώ.

Γ. Καραγιάννης: Another question came for **Mr. Ribeiro** from **Mrs. Papasotiriou**. I think, Mrs. Papasotiriou, you can read the question yourself because I am afraid I will not have the good prosody. It's preferable to read it, it's a long question.

Παπασωτηρίου: I do not know how far it's probably premature question, but do you think that your alignment can do actually speed up the process of terminology such as in term extraction, identification and analysis? So, that will be the main goal? Ok. And now another thing that probably you are not getting into a mean. I do find something fascinating for, you know, your grand work in scanning texts and term extraction, but the problem with those texts is that most of them might not be original but translated, so you might have the problem of the quality of the

rendering of those terms, into, let's say, Greek or Portuguese, which is not the first language of EU documents. And I actually find that there are many EU documents having a lot of *false friends*. Any ideas, any suggestions?

A. Ribeiro: : I am going to tell you about *false friends*; about the problem of texts being translations and not original texts. So, those were the two main points you were making. Right. So, the first one, on not being original texts. We are trusting the Translation Service of European Commission, which I mean it's one of the best ones actually available all over the world, and it has a quite highly professional staff of translators working there. So, we trust in the translations they make. But still I know that they have some problems with not being quite consistent on the terminology they use, which makes this problem of terminology that we are discussing here, one important problem even for those people. So, on that point, I mean, we just trust in translations we are getting from the Translation Service. As for the *false friends*, we don't actually have much problem with them, because *false friends*, since they are false, they are coined in different contexts. And if you use those words as clues, you'll get bad points in that picture I showed to you. So, if you just remember that graph I showed to you, false friends typically make bad points in that graph, and when you use those confident bads, you just get rid of them. Think about, say «*παράδειγμα*» in Greek and «*paradigm*» in say Portuguese or in English and this is actually a false friend, I mean, you would get like one of those bad points in that picture, but you would just get rid of, because when we are talking about «*παράδειγμα*» in Greek, we are not talking about the “paradigm” in the translated text, in say English or Portuguese. So, if you look at that, at about the same position in a translated text you won't find the «*παράδειγμα*» translation in the other texts. So, that's why false friends are not actually a problem for alignment. That's a good point, yes.

Παπασωτηρίου: What about some specific terminology problems, such as, put ahead in mind, is the term “absentism” which is similar I think in Portuguese for Labour Law, a sort of the level of absences at work. I've come across the term «*απουσιασμός*», which I don't know whether Greek speakers agree with me, I find it quite monstrous, and that was in a EU glossary; I haven't looked for it in a

document yet. So that it might pop up in more than one text. Any ideas or...? I mean I wouldn't approve it as a term person but I haven't done much research on it yet. And I haven't come up with a satisfactory term in Greek

A. Ribeiro: Well, in that case that's a more problem, of what sort of terminology the translators in the Translation Service of the Commission use. And if they haven't yet reached a consensus on what to choose, this is not quite our problem. I mean we believe that translations that are made in the Service are accepted. And so, again, we consider those texts as trustworthy translations.

Γ. Καραγιάννης: Thank you very much, **Mr. Ribeiro.**

Δ. Γιαννίμπας: Έχουμε μία ερώτηση για την **κα Κουτσογεωργοπούλου** από τον **κ. Βαλεοντή**. Για την ακρίβεια είναι δύο ερωτήσεις. Η πρώτη είναι μάλλον πρακτική. Ερώτηση: «Όταν λέτε ότι το λεξικό διατίθεται στο Διαδίκτυο, μπορούμε να το συμβουλευτούμε δωρεάν ή με εγγραφή ως συνδρομητών και πληρωμή;»

Ε. Κουτσογεωργοπούλου: Σε αυτό δεν είμαι σίγουρη. Δωρεάν. Ο κ. Κοκκινάκης θα μπορούσε να σας απαντήσει καλύτερα σε αυτό. Δεν είναι εδώ, να τον ρωτήσετε.

Δ. Γιαννίμπας: Εμείς δεχόμαστε το δωρεάν δηλαδή. Μας βολεύει, δεν έχουμε πρόβλημα. Το δεύτερο είναι Ερώτηση: Χαρακτηρίσατε το <ντ> στη λέξη «*κέντρο*» ως *προρρινισμένο σύμφωνο*. Πρόκειται πράγματι για *προρρίνιση* του [d] στο <ντ> ή μήπως *νηχηροποίηση* του [τ] στο <ντ>, που σημαίνει ότι το έρρινο <ν> δεν *παρεισφρέει* αλλά είναι ουσιαστική η παρουσία του; Μήπως η παράλειψή του από πολλούς σημερινούς *ανορθόφωνους* ομιλητές αποτελεί υποβάθμιση της προφορικής ελληνικής γλώσσας;

Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη: Δεν έχει σημασία. Αυτό έχει θεωρητική αξία που λέτε, δηλαδή η ερώτηση αυτή μπορεί να απευθυνθεί σε έναν φωνολόγο, φωνητικό, δηλαδή γλωσσολόγο που θα κάνει την ανάλυση της ελληνικής και θα πάρει την άλφα ή βήτα απόφαση. Για το συγκεκριμένο λεξικό, δεν έχει καμία σημασία, διότι πρακτικά αποδίδεται η προφορά.

Ε. Κουτσογεωργοπούλου: Αυτό προσπαθήσαμε να κάνουμε να αποδώσουμε την προφορά, όπως θεωρούμε ότι είναι ορθή. Τώρα, αν άλλοι νομίζουν ότι δεν

είναι ορθή αυτή η προφορά... Εμείς αυτό προσπαθήσαμε να κάνουμε: τους κανόνες που έχουμε βάλει στο σύστημα.

Δ. Γιαννίμπας: Και πάμε πάλι σε δύο ερωτήσεις από την **κα Έλενα Μάντζαρη**, πάλι προς την **κα Κουτσογεωργοπούλου**. Πρώτη ερώτηση: «Τα ηλεκτρονικά κείμενα των 60.000.000 λέξεων που αναφέρατε διατίθενται στο ευρύ κοινό ή έστω μόνο για ερευνητικούς σκοπούς;»

Ε. Κουτσογεωργοπούλου: Όχι, αυτά εμείς τα χρησιμοποιούμε μόνο για ερευνητικούς σκοπούς. Διαφορετικά υπάρχουν νομικά θέματα που εμπλέκονται εκεί.

Δ. Γιαννίμπας: Δεν υπάρχει δηλαδή κάποιος προγραμματισμός, δηλαδή, που ενδεχομένως, θα έδινε τη δυνατότητα και σε άλλους να χρησιμοποιήσουν ...

Ε. Κουτσογεωργοπούλου: Όχι.

Δ. Γιαννίμπας: Ναι, νομίζω το ξεκαθαρίσατε. Το δεύτερο ερώτημα είναι στο λεξικό ΚΟΡΑΗΣ· έχει δύο σκέλη. Ερώτηση πρώτη: «Οι εκφράσεις είναι ανεξάρτητες από το λήμμα;

Ε. Κουτσογεωργοπούλου: Όχι, είναι ως λήμματα. Δεν ξέρω αν απαντώ σωστά στην ερώτηση.

Έ. Μάντζαρη: Για παράδειγμα, η φράση «έρχομαι στο ψαχνό» είναι ανεξάρτητο λήμμα ή περιλαμβάνεται στο λήμμα «έρχομαι»;

Ε. Κουτσογεωργοπούλου: Όχι, είναι ανεξάρτητο λήμμα.

Π. Λαμπροπούλου: Αν δηλαδή κάποιος αναζητά το λήμμα «ψαχνό» θα του φέρει μόνο το «ψαχνό» ή και το «έρχομαι στο ψαχνό»;

Ε. Κουτσογεωργοπούλου: Θα το φέρει, θα φέρει και την έκφραση, ναι.

Δ. Γιαννίμπας: Και ένα δεύτερο σκέλος στο ίδιο ερώτημα: Ερώτηση: «Πώς γίνεται η αναζήτηση...

Έ. Μάντζαρη: Δεν έχει νόημα, απαντήθηκε.

Δ. Γιαννίμπας: Ναι, γιατί είπε ..., σωστά: ήταν για μέρος της έκφρασης, οπότε το απαντήσατε.

Ε. Κουτσογεωργοπούλου: Βέβαια για το πώς γίνεται ακριβώς η αναζήτηση, δηλαδή η προσπέλαση με ηλεκτρονικό τρόπο θα ήταν καλύτερα εδώ να σας τα πει ο κ. Δερματάς, που είναι η ειδικότης του σε αυτά. Αλλά ως προς αυτό που είπε η κυρία ισχύει αυτό που είπα.

Γ. Καραγιάννης: Μήπως υπάρχουν άλλες ερωτήσεις, σχόλια, παρατηρήσεις; γιατί μας λένε ότι πρέπει να κλείσουμε τη συνεδρία μας. Παρακαλώ.

Κάποιος Σύνεδρος (δεν δηλώνει το όνομά του): Ένα μικρό σχόλιο ή παρατήρηση. Εάν τα μεταφραστικά προγράμματα αποδειχθούν ακατάλληλα για να μεταφράσουν τα κείμενα, μήπως τότε παρουσιαστεί ανάγκη να κάνουμε τα κείμενά μας κατάλληλα δια να μεταφράζονται;

Γ. Καραγιάννης: Μάλιστα. Υπάρχουν και τα δύο. Η βελτίωση των συστημάτων καταρχήν. Από την άλλη μεριά απευχόμαστε το να κάνουμε κατάλληλα τα κείμενά μας, αλλά μπορεί να χρειαστεί.

Ο ίδιος Σύνεδρος: Μερικοί κειμενογράφοι δεν έχουν άνω τελεία.

Γ. Καραγιάννης: Την χάσαμε αυτή, την χάσαμε. Έχετε απόλυτο δίκιο. Κοιτάχτε, πάντως, υπάρχουν και τα δύο. Σήμερα στη μετάφραση υπάρχει και η μία τάση και η άλλη. Έτσι; Εκείνο που συμβαίνει είναι ότι δεν μεταφράζονται όλα τα κείμενα: όπως ξέρετε μεταφράζονται κάποια κείμενα: τεχνικά, διοικητικά κτλ. Εκεί, όμως, και πάλι χρειάζεται προσπάθεια να προσαρμόσει κανείς το μεταφραστικό σύστημα στον τύπο του κειμένου: οπότε αυτό γίνεται συνήθως: να εμπλουτίσει κανείς το λεξικό του μεταφραστικού συστήματος με ορολογία και κάποια άλλα πράγματα που πρέπει να γίνουν για να έχει καλή απόδοση το μεταφραστικό σύστημα. Τώρα, από την άλλη μεριά υπάρχουν και οι ελεγχόμενες γλώσσες όπως ίσως έχετε ακούσει, υπάρχει η γνωστή ελεγχόμενη αγγλική που απαγορεύει κάποια πράγματα για να μπορούν να μεταφράζονται εύκολα τα κείμενα. Στα ελληνικά ξέρουμε τις δυσκολίες επίσης των μεταφραστικών συστημάτων. Ίσως και τα δύο είναι χρήσιμα ανάλογα με τις ανάγκες: αλλά και οι δύο αυτές λύσεις δεν θα φτωχύνουν την γλώσσα.

Εφαρμόζονται καθαρά για τεχνικά κείμενα, τα λογοτεχνικά είναι ελεύθερα στην έκφραση γιατί δεν μεταφράζονται.

Άλλος Σύεδρος: Έχω δει τους τηλεπαρουσιαστές να κλίνουν τα τριτόκλιτα ως πρωτόκλιτα.

Γ. Καραγιάννης: Α, σε αυτό έχετε απόλυτο δίκιο, πρέπει να γίνεται εκπαίδευση των τηλεπαρουσιαστών· έχετε απόλυτο δίκιο. Αγαπητοί συνάδελφοι, φτάσαμε στο τέλος σήμερα. Αύριο πρωί, πάλι, σας περιμένουμε. Καλό βράδυ.

(Τέλος της 4^{ης} Συνεδρίας)

5η Συνεδρία: Διερμηνεία και Μετάφραση

Σάββατο, 3 Νοεμβρίου 2001, ώρα 09.00-11.00

Προεδρείο: **Αγγελική Ασημακοπούλου – Ζωή Ξενάκη-Βαρλά**

21. «Ο μεταφραστής ως δημιουργός νεολογισμών»
Χρυσούλα Δουδουλακάκη
22. «Architecture et terminologie: traduction et réalité extra-linguistique»
Maria Koumarianou
23. «Η ορολογική διάσταση της μεταφραστικής πρακτικής ή
Περί μίας δευτερογενούς αλλά όχι δευτερεύουσας λειτουργίας της
μετάφρασης»
Χριστίνα Φωστιέρη
24. «Μέθοδοι αξιολόγησης και προοπτικές της διδακτικής της μετάφρασης»
Δ. Παπασπύρος, Θ.-Ε. Κρασαδάκη, Ε. Σελλά-Μάζη

ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ 5^{ης} ΣΥΝΕΔΡΙΑΣ

A. Ασημακοπούλου: Ό,τι έχει έρθει αυτή τη στιγμή δεν είναι καν ερωτήσεις. Είμαστε λίγο μπροστά στο πρόγραμμα, αλλά αυτό θα το επωφεληθεί το Συνέδριο· δεν θα το επωφεληθούν ούτε οι ερωτήσεις. Θα πάει όλο το πρόγραμμα λίγο μπροστά· είναι και Σάββατο σήμερα... Αν υπάρχει κάτι άλλο μας το φέρνετε γραπτά. Υποθέτω ότι ο **κ. Καλλέργης**, μεταφραστής, θέλει το λόγο για μια σύντομη παρουσίαση για την απόδοση του “*sustainable*”. Το κινητό μικρόφωνο το έχουμε;

M. Καλλέργης: Μαζί μ’ έναν συνάδελφο του οποίου δεν θα πω το όνομα, γιατί δεν έχω τη συγκατάθεσή του, καταλήξαμε σε μία πρόταση. Για να διαλέξει κανείς πρέπει να έχει προτάσεις. Ιδού λοιπόν μία ακόμα: Είναι ο όρος «*διατηρητικός*». Ο όρος «*διατηρητικός*» απαντάται στο λεξικό του Σταματάκου και σημαίνει «ο επιτήδειος εις το διατηρείν, ο συντελεστικός εις το διατηρείν, ο συντελών εις την διατήρησιν». Στη Συναγωγή του Κουμανούδη δεν υπάρχει, στον Πυρσό δεν

υπάρχει, σε κάμποσα που κοίταξα δεν υπάρχει. Υπάρχει, όμως, και στην εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος Λαρούς Μπριτάνικα, στο πίσω μέρος, όπου υπάρχει ένα λεξικό, με λιγότερη επιτυχία, λιγότερο συγκεκριμένα έχει αποδοθεί σε σχέση με τον Σταματάκο· δεν το διαβάζω τώρα. Κοιτάζοντας τον όρο ταυτόχρονα σε λεξικά αγγλόφωνα, εάν δούμε στο Oxford Junior και στο Webster's βλέπουμε ότι στα σχετικά λήμματα το "sustainable" έχει σημασίες αντίστοιχες.

A. Ασημακοπούλου: Ευχαριστούμε.

K. Βαλεοντής: Νομίζω ότι όχι «διατηρητικός»· «διατηρήσιμος»· αν πάμε από το «διατηρώ», νομίζω θα πρέπει να το πούμε: «διατηρήσιμος» και «διατηρησιμότητα». Και αυτό, βέβαια, θα μπορούσε να σταθεί· και να σταθεί σε πολλές περιπτώσεις, διότι αντιστοιχεί ακριβώς στο ρήμα· γιατί με το «βιώσιμος» μπορεί να μπλέξουμε με άλλα ρήματα που δίνουν αντίστοιχα του «βιώσιμος» και ήδη τα χρησιμοποιούμε. Όσο για εκείνο το «αιφόρος» καταρχήν δεν ήτανε σωστό και είχαμε έντονες αντιρρήσεις, Πάντως από το «διατηρώ» θα μπορούσε να γίνει κάτι.

A. Ασημακοπούλου: Έτσι και αλλιώς, η ομιλήτρια μιλάει για ταυτόχρονη χρήση των δύο συνωνύμων. Αν προστεθεί και το τρίτο κατά περίπτωση...

M. Καλλέργης: Πάντως η πρόταση είναι «διατηρητικός» και όχι «διατηρήσιμος»· πρόκειται για μία ..., γιατί «διατηρήσιμος» σημαίνει άλλα πράγματα σε σχέση με το «sustainable».

A. Ασημακοπούλου: Θα μπορούσε να ήταν και «συντηρήσιμος»;

A. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη: Αφού ο αγγλικός όρος έχει το «-able» το suffix, το επίθημα «-able», το αντίστοιχο ελληνικό είναι το «-σιμος», το «διατηρήσιμος» δηλαδή. Το «διατηρητικός» είναι «που διατηρεί, που διατηρείται», αλλά ο «διατηρήσιμος» «είναι αυτός που μπορεί να διατηρηθεί». Άρα το αντίστοιχο είναι το «-σιμος».

Δ. Σταθάκος: Το λήμμα αυτό υπάρχει και σε ένα άλλο έντυπο, το «αιφόρος»...Λοιπόν, αν δεν ακουστούν αυτά, λειτουργούν σε μια κατάσταση ad hoc. Θα ήθελα να ξέρω πότε θα μου δώσετε το λόγο, γιατί εγώ σας έχω συμπληρώσει ένα έντυπο.

A. Ασημακοπούλου: Αυτό προσπαθώ.

Δ. Σταθάκος: Δημήτρης Σταθάκος λέγομαι.

A. Ασημακοπούλου: Να περάσουμε σε επόμενη ερώτηση.

Δ. Σταθάκος: Μα δεν είναι επόμενη ερώτηση, εμπεριέχεται στο έγγραφό μου.

A. Ασημακοπούλου: Α, εμπεριέχεται.

Δ. Σταθάκος:...αιφόρος...

A. Ασημακοπούλου: Δύο φύλλα μου έχετε δώσει. Το ένα αφορά τα «σπόρια» και τις παραλλαγές τους και το άλλο αφορά το «σπογγώδης εγκεφαλοπάθεια»...Α, ναι «αιφόρος». Έχετε το λόγο.

Δ. Σταθάκος: Λέγομαι Δημήτρης Σταθάκος. Επειδή είναι και η πρώτη μου επαφή με την Εταιρεία στην οποία και συγχαρητήρια θα ήθελα να δώσω... (Ακούγονται διαμαρτυρίες από το ακροατήριο για το μικρόφωνο) Εντάξει, εντάξει! I stand corrected! Καταρχήν, είναι μεγάλη μου χαρά που βρίσκομαι εδώ. Ως προς το «αιφόρος» θα ήθελα να πω ότι είναι ένας παλαιός γεωπονικός όρος και τίποτε άλλο – και δη δασονομικός όρος που σήμαινε την «υλοτόμηση του μισού δάσους για την αραίωση», το γνωστό «αραίωμα» που κάνουν στα χωριά και επειδή αυτό συντηρούσε το δάσος, κάποιος σκέφτηκε να πει «αιφόρος ανάπτυξη». Για σκεφτείτε τώρα όρους, φράσεις όπως: «η τρίμηνη αιφόρος ανάπτυξη των νοτίων νήσων» και «η τετράμηνη πτώση» ύστερα «η τετράμηνη μη αιφόρος» τι θα λέγατε: «η προσωρινή...», «η ημερησία...»; Το «αιφόρος», λοιπόν, ήταν μια χαριτωμένη και ποιητική έκφραση, που ήταν πάρα πολύ ωραία για τα δάση και δεν λειτουργεί για την Οικονομία. Δεν μπορεί κανένας να πει «αιφόρος ανάπτυξη», το σωστό στο «sustainable», «soutenable», είναι η «υποστηρίξιμη» και η «υποστηρικτή», αυτό είναι το σωστό. Με τη μόνη διαφορά ότι για πολλούς ίσως να μην είναι πολύ εύηχο. Θα το προτιμούσαν «διατηρήσιμη» ή «βιώσιμη». Δεν είναι «βιώσιμη», διότι υπάρχει και η έννοια του «sustained»: «the sustainable growth remained sustained for the next century»: πώς θα το πείτε αυτό; Το ίδιο ακριβώς στο «βιώσιμος»: γιατί ελέχθη και το «βιώσιμος». Τι; βιώσιμη και ύστερα πέθανε; ή έμεινε κρυσταλλωμένη; Λοιπόν, εν πάση περιπτώσει, έχω σημειώσει εκεί, όμως,

ένα σημαντικότερο σημείο, το *ad hoc*. Η λέξη «*αιφόρος*», “*sustainable*”, χρειάζεται μια ξεχωριστή ημερίδα. Είναι πάρα πολύ σημαντικό· έχει δηλητηριάσει όλη την ελληνική γλώσσα και τα ελληνικά διδακτικά βιβλία, σε βαθμό που να είναι ακατανόητα πλέον. Και πρέπει να πω, ως προς το «*δυνατόν γενέσθαι*», δεν είναι μόνο το «*-ιμος*» είναι και το «*-τος*», και σημειώνω, στα βιολογικά – γιατί προέρχομαι εκ Βιολογίας – και στα χημικά φαινόμενα – γιατί προέρχομαι εκ Χημείας – και στα φυσικά φαινόμενα υπάρχει η έννοια της «*αντιστρεπτής*» και «*μη αντιστρεπτής αντίδρασης*»· και το «*αντιστρεπτής*» σημαίνει το εξής: ότι είναι «*φύσει αντιστρέψιμη*», ενώ το «*αντιστρέψιμη*» είναι «*ενδεχομένως αντιστρεπτή*». Αυτό είναι *nuance* και απόχρωση η οποία καλό είναι να σημειωθεί, αλλά σε μια ξεχωριστή ημερίδα· μια ξεχωριστή διάλεξη, κάποια στιγμή, ή συζήτηση στρογγυλής τράπεζας, ειδικά για το «*αιφόρος*». Είναι: αυτό και η λέξη «*ανταγωνιστικός*»· η πανάθλια λέξη «*ανταγωνιστικός*», που είναι «*συναγωνιστικός*», είναι «*competitive*»· και υπάρχει δε η λέξη «*ανταγωνιστικός*» στα αγγλικά ως «*antagonistic*». Η φράση, η κλασική για τους μαθητές του junior high school είναι «*be competitive but never antagonistic*». Αν μπορείτε να φανταστείτε τι σχόλια γίνονται κάθε φορά που μεταφράζεται αυτό, το «*competitive*», ως «*ανταγωνιστικός*» σε ανθρώπους που ξέρουν ελληνικά στις Βρυξέλες θα σας σηκωθεί η τρίχα. Λοιπόν, και αυτό είναι επίσης μία από τις λέξεις που κινδυνεύουν να κατακλύσουν την Ελλάδα και που πρέπει να συζητηθούν ξεχωριστά. Γιατί είναι *όροι*.

Τώρα εγώ αυτό που έγραψα μέσα εκεί ήταν η απάντηση που ήθελε η **κα Δουδουλακάκη**. Μπορώ να σας δώσω ακριβή *πληροφορία* και *γνώμη*· ξεχωρίζω τα δύο πάντα. Λοιπόν, το «*spores*» είναι πάντοτε «*σπόρια*», δεν μπορεί να είναι ποτέ «*σπόρος*». «*Σπόρος*» είναι ο σπόρος που χρησιμοποιεί ο αγρότης για τη σπορά του. «*Σπόρια*» είναι και των «*βακτηρίων*», που δεν πρέπει να λέγονται «*βακτηρίδια*», σημειωτέον, γιατί είναι «*βακτήρια*»· ήδη είναι υποκοριστικά, άλλη ιστορία αυτή. Αλλά το σημαντικότερο είναι ότι, επειδή όπου να 'ναι στην «*τρομολογία*» την τρέχουσα θα προστεθούν και οι μύκητες ενδεχομένως – δεν ξέρω, εξαρτάται από το πόσο ευφάνταστοι θα είναι και οι δημοσιογράφοι – εκεί θα παρουσιαστούν... Και τα «*βακτήρια*» και οι «*μύκητες*» «*σπόρια*» παράγουνε, στους

δε μύκητες ονομάζονται και «κονίδια»· όπως τα ακούτε: «κονίδια»· από το *κόνις-κονίδιον* κτλ., επειδή είναι τα μικρά *particles* της σκόνης.

Χ. Δουδουλακάκη: Και όχι «σπορίδια».

Δ. Σταθάκος: Όχι «σπορίδια», προς Θεού! Αυτό γίνεται ξέρετε ... Γι' αυτό είπα, πριν, τη λέξη «βακτήριο»· γιατί το ακούς το «σπορίδιο»· και σκεφτείτε ότι το «βάκτρον» έχει ως ημι-υποκοριστικό τη «βακτηρία»· η «βακτηρία» έχει το «βακτήριον» ως υποκοριστικό· τώρα, το «βακτήριον» πήρε ως υποκοριστικό το «βακτηρίδιον»· το επόμενο βήμα είναι το «βακτηριδιάκι»· περιμένετε το! το «μικρούλι-μικρούλι»! Λοιπόν, κάποια άλλη ερώτηση ήτανε ... (γίνεται σχόλιο από το προεδρείο που δεν ακούγεται καθαρά) όχι, όχι, στην ίδια ομιλήτρια μιλάω τώρα, το άλλο – το «αιφόρος» – το ανέφερα μόνο επειδή ξεκίνησε η συζήτηση· μόνο γι' αυτό μπήκα έτσι, υπό τη μορφή επεμβάσεως αντί παρεμβάσεως. Λοιπόν, το «*growth*» είναι πάντα «αύξηση», εκτός από οργανισμό· από ζώντα οργανισμό, που μπορεί να είναι «ανάπτυξη»· του όλου οργανισμού. Είναι «αύξηση», και οι παράγοντες που προκαλούν την αύξηση, δηλαδή τη μίτωση των κυττάρων, λέγονται «*growth factors*»· και εκεί μπορεί να είναι ή «αύξηση» ή «ανάπτυξη», ανάλογα με το αν πρόκειται για ένα συγκρότημα. Η ακριβής μετάφραση του «ανάπτυξη» είναι «*development*». «*Develope*» είναι το λατινικό ρήμα, που θα πει «αναπτύσσω», ακριβώς· μάλλον «εκπτύσσω». Λοιπόν, το λέω, όμως, γιατί γενικά «*growth*» είναι σε όλα τα περιοδικά φαινόμενα και σε όσα μπορούν να θεωρηθούν παρεμφερή ή συμφραζόμενα και – καμιά φορά – και «ανάπτυξη». Τίποτα άλλο δεν μπορεί να' ναι. Σημειωτέον, έχει γίνει αυτή η παρανόηση σε πολλά κείμενα και έχουν διδαχθεί – και στο πανεπιστήμιο – και έχουν πρόσφατα αφαιρεθεί, αποσυρθεί, ύστερα από ένα λεξικό το οποίο βγάλαμε· το οποίο δεν έχει καμία σημασία, είναι προσωπική ιστορία. Οι «*growth factors*», που είναι πάρα πολλοί, δηλαδή ουσιαστικά είναι ο λόγος για τον οποίο ζει ένας οργανισμός και πολλαπλασιάζεται, ονομάστηκαν «*αναπτυξιακοί παράγοντες*»· που εκεί πια έγινε σάλος· από κει και πέρα μπορείτε να καταλάβετε τι σημαίνει «*αναπτυξιακός παράγων*», τώρα ...

A. Ασημακοπούλου: Λίγο πιο περιεκτικά! Υπάρχουν και οι «*growth regulators*» στη Φυτολογία: «*φυτορμόνες*» ονομάζουν τους «*growth regulators*».

Δ. Σταθάκος: Μα δεν κάνουμε συζήτηση, απλώς έδωσα την πληροφορία. Να δώσω και την τρίτη τότε, γιατί η ερώτηση έχει και ένα τρίτο θέμα. Το «*prions*», το οποίο «*prions*», η σωστή απόδοσή του – όπως και όλα τα εις «*-ions*» ή «*-ons*» των σωματιδίων ή των μοριακών συγκροτημάτων, φέρνω παράδειγμα το «*proton*» που είναι «*πρωτόνιο*», «*electron*» που είναι «*ηλεκτρόνιο*», «*neutron*» που είναι «*νετρόνιο*» – θα ήταν «*πριόνιον*». Κατά σατανική σύμπτωση, το «*πριόνιον*» βγαίνει πολύ αστείο, βέβαια. Αλλά δεν μπορεί να μην καθιερωθεί γιατί είναι «*πριόνιον*», του «*πριονίου*». Τώρα, κακά είναι τα ψέματα, δημιουργεί μια θυμηδία, αλλά έτσι είναι. Αυτά πληροφοριακά. Τίποτα άλλο δεν έχω να πω ως προς αυτό. Το άλλο χαρτί λέει άλλα πράγματα.

A. Ασημακοπούλου: Θα περάσετε γρήγορα στο άλλο χαρτί; (Από το ακροατήριο ακούγεται η κα **A. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη** που θέλει να πει κάτι). Επί αυτών των θεμάτων; Μάλιστα: η κυρία να πάρει το λόγο. Λίγο σύντομα, πιο περιεκτικά.

A. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη: Ναι, ναι. Επειδή αναφέρθηκε το «*-τος*» και το «*-σιμος*», και επειδή αυτό αφορά και πάρα πολλούς όρους. Να επανέλθω να πω το εξής: ότι το «*-σιμος*» είναι το *κατεξοχήν* επίθημα της ελληνικής που δηλώνει τη *δυνατότητα*. Το «*-τος*» δηλώνει και τη δυνατότητα, αλλά *περιθωριακά*: γιατί το «*-τος*» έχει μια πολύ γενικευτική σημασία: έχει κυρίως τη σημασία την παθητική, παράδειγμα: «*γραπτός*» είναι αυτός που είναι γραμμένος: το «*-τος*» έχει σημασία και ενεργητική, παράδειγμα: «*γελαστό πρόσωπο*» είναι αυτός που γελά και όχι αυτός που γελιέται: και βέβαια έχει και τη σημασία, που αναφέρθηκε, του «*-σιμος*» στο παράδειγμα που αναφέρατε: το «*αντιστρεπτός*». Επομένως, το «*-τος*» έχει μια πολύ γενική σημασία, μεταξύ των οποίων σημασιών υπάρχει και η σημασία που έχει *κατεξοχήν* το «*-σιμος*».

K. Βαλεοντής (στην κα Δουδουλακάκη που θέλει να πει κάτι, προκειμένου να της δώσει το φορητό μικρόφωνο): **κα Δουδουλακάκη**, θέλετε να πείτε κάτι;

A. Ασημακοπούλου (παρεμβαίνει): Να κλείσει ο κύριος, παρακαλώ. Έχουμε τελειώσει τις ερωτήσεις.

Δ. Σταθάκος: Το δεύτερο που ήθελα να πω ήταν το «σπογγώδης εγκεφαλοπάθεια»: για την «αιφόρο ανάπτυξη» είπαμε. Για τη «σπογγώδη εγκεφαλοπάθεια», πάλι θα κάνω μια αναφορά στη δυνατότητα της ελληνική γλώσσας. Η «σπογγώδης εγκεφαλοπάθεια», το «σπογγώδης» εμπεριέχει το «σπογγόμορφος»: σκεφτείτε το «δημοτικός-δημώδης», να σας πω πολλά τέτοια ... Λοιπόν, και «σπογγιόμορφος» θα ήταν λάθος: εκ του «σπόγγου» θα έβγαινε, το έτυμον θα ήταν: «σπόγγος»: έχει ο ιστός μορφή σπόγγου. Στο «-ιό» δεν υπάρχει ευφωνικότητα εκεί πέρα, να ακούγεται κάτι αντίστοιχο. Εδώ έχω κάνει και μία παρατήρηση, που θερμή παράκληση να ληφθεί υπόψιν, όχι για άλλο λόγο, για να μην υπάρχει αυτή η φοβερή επικάλυψη, που υπάρχει μεταξύ των ομιλητών σε παραδείγματα. Ορισμένες τέτοιες βασικές έννοιες, ακόμα και το «-τός», που συζητήσαμε τώρα, και τελοσπάντων καθετί επί παντός *επιστητού* – άλλο επίσης, το δυνάμενον να γίνει γνωστόν – καλό θα ήταν να συζητηθούν σε ένα πάνελ γενικότερα, διότι είναι κάτι που θα μπορούσε να προβάλει η Εταιρεία αυτή, να το προβάλει προς την Πολιτεία. Μόνο από αυτά τα δύο: από την «αιφόρο» και από το άλλο το τρομερό, το «*antagonistic-competitive*», δημιουργούνται τρομακτικές παρανοήσεις και γινόμαστε και ελαφρώς ρεζίλι, ως μη γνώστες της ελληνικής και της λατινικής. Αυτό: τίποτε άλλο: να αποφευχθεί δηλαδή αυτό το *ad hoc*. Πετάγεται τώρα ... αυτό είναι αστείο πράγμα: μεγάλη ζημιά: όπως μερικές άλλες τέτοιες λέξεις: μια ομάδα πέντε έξι λέξεων: που έχουν γίνει όροι και δη όροι από χείλη ..., τελοσπάντων, να μην προχωρήσω σε χαρακτηρισμούς. Ευχαριστώ πολύ.

Α. Ασημακοπούλου: Ευχαριστούμε για τις παρεμβάσεις. Υπάρχει κάτι εκεί πέρα; Μπορούμε να περάσουμε στο διάλειμμα: για μισή ώρα, έτσι;

(Τέλος της 5^{ης} Συνεδρίας)

6η Συνεδρία: Όργανα Ορολογίας

Σάββατο, 3 Νοεμβρίου 2001, ώρα 11.30-12.50

Προεδρείο: **Αγγελική Ράλλη,**
Παναγιώτης Βαρλάς, Γιώργος Παυλάκος

25. «Πρόσφατες εξελίξεις για τη δημιουργία ελληνικών όρων και η Ελληνική Εταιρεία Ορολογίας»
Κώστας Βαλεοντής, Βασίλης Α. Φιλόπουλος
26. «Εθνικό Πρόγραμμα Ορολογικού Συντονισμού (ΕΠΟΣ): Στρατηγική μελέτη, μεθοδολογία και στόχοι»
Γιώργος Καραγιάννης
27. «Το Επιχειρησιακό Σχέδιο Ορολογίας του Εθνικού Προγράμματος Ορολογικού Σχεδιασμού (ΕΠΟΣ)»
Κώστας Βαλεοντής

ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ 6^{ης} ΣΥΝΕΔΡΙΑΣ

Α. Ράλλη: Περνάμε στη συζήτηση. Θα παρακαλούσα οι ερωτήσεις να είναι πολύ σύντομες γιατί ο χρόνος έχει περάσει. Το Γαλλικό Ινστιτούτο κλείνει στις 3.00, κι αμέσως μετά τις ερωτήσεις, την περίοδο των ερωτήσεων τώρα, θα επακολουθήσει ανοιχτή συζήτηση.

Π. Βαρλάς: Οι ερωτήσεις για το ΕΠΟΣ θα ακολουθήσουν και, αν υπάρχουν ερωτήσεις ή παρεμβάσεις για την ΕΛΕΤΟ ή για άλλα θέματα, μπορούν να δοθούν. Οι ερωτήσεις που έχουν έρθει είναι: για το ΕΠΟΣ και η άλλη για το ΕΠΟΣ· θα ακολουθήσουν. Έχουμε άλλη; Είναι για τον κ. Καραγιάννη και τον κ. Βαλεοντή, από την **κα Παπασωτηρίου**. Ερώτηση: «Σε ένα πολύγλωσσο ηλεκτρονικό αρχείο ορολογίας (όπως είναι το Eurodicautom) πιστεύετε ότι πρέπει να περιλαμβάνονται πρωτότυποι και όχι μεταφρασμένοι ορισμοί στην κάθε γλώσσα ή ο ίδιος ορισμός μεταφρασμένος σε όλες τις γλώσσες, για έναν συγκεκριμένο όρο;»

Γ. Καραγιάννης: Κοιτάχτε, νομίζω ότι ο ορισμός είναι κάτι πολύ χρήσιμο· και είναι ουσιαστικό να υπάρχει. Τώρα, αν προκύψει πρωτότυπος ορισμός ή αν χρησιμοποιηθεί ορισμός από άλλες συλλογές ξενόγλωσσες, αυτό είναι ένα θέμα που έχει και μια διάσταση πνευματικών δικαιωμάτων. Δηλαδή πιθανόν άνθρωποι που έχουν κάνει τον ορισμό, στα αγγλικά ή στα γαλλικά, να μην θελήσουν να είναι μέρος μιας εθνικής βάσης σαν την ΕΒΔΟ*, που θέλουμε εμείς, και να μας ζητήσουν κάποια δικαιώματα τα οποία βέβαια μπορούμε να πληρώσουμε. Δεν νομίζω ότι είναι τόσο ουσιαστικό όσο πρακτικό το θέμα. Επίσης, ίσως για μερικούς όρους δεν χρειάζεται ορισμός. Είναι διάφορα τεχνικά θέματα τα οποία θα επιλυθούν με τον χρόνο. Νομίζω, ας μην τα θίξουμε από τώρα.

Κα Παπασωτηρίου (Υπάρχουν δύο κυρίες σύνεδροι με το επώνυμο Παπασωτηρίου, η Ευθυμία και η Τζένυ-Αγγελική· η κυρία δεν δηλώνει το όνομά της και δεν είναι σαφές ποια από τις δύο είναι): Μία συμβουλή θα ήθελα να ζητήσω πάνω σε αυτό το ζήτημα, γιατί σε πολλά πολύγλωσσα αρχεία ορολογίας όπως το Eurodicautom – τώρα για το Eurodicautom συγκεκριμένα δεν θυμάμαι πώς αντιμετωπίζει αυτό το ζήτημα –, αλλά καμιά φορά υπάρχει μόνο ορισμός σε μία γλώσσα.

Γ. Καραγιάννης: Στα αγγλικά...

Κα Παπασωτηρίου: Στα αγγλικά· οπότε υπάρχει μια τυποποίηση του ορισμού και έτσι δεν δημιουργούνται προβλήματα αν υπάρχουν πολλοί ορισμοί στην κάθε γλώσσα. Από την άλλη, όμως, έτσι υποβιβάζονται οι μικρότερες γλώσσες, όταν δεν καταγράφεται ο ορισμός.

Γ. Καραγιάννης: Βέβαια, έχετε απόλυτο δίκιο.

Κα Παπασωτηρίου: Βέβαια πάντοτε δίνονται παραδείγματα χρήσεως· παραδείγματα τα οποία, πολλές φορές εμπεριέχουν ορισμό ή κάποια επεξήγηση. Απλώς θα ήθελα τη γνώμη σας σ' αυτό.

Γ. Καραγιάννης: Κοιτάχτε, εγώ πιστεύω ότι παραδείγματα χρήσεως θα μπορούν να αντληθούν από τα ελληνικά κείμενα που θα συνοδεύουν τους όρους· και θα τα

* Εθνική Βάση Δεδομένων Ορολογίας

έχουμε. Όσον αφορά τον ορισμό, θα ήταν καλό να υπάρχει και ο ελληνικός ορισμός. Αυτή είναι η άποψή μου.

A. Ράλλη: Επειδή δεν έχουμε πολύ χρόνο, θα παρακαλούσα να περάσουμε αμέσως στην επόμενη ερώτηση· κύριε Βαρλά, τη διαβάζετε;

Π. Βαρλάς: Άλλη ερώτηση σχετικά με την ΕΛΕΤΟ δεν υπάρχει. Μόνο αν απαντήσει ο **κ. Βαλεοντής** στην προηγούμενη.

Κ. Βαλεοντής: Εγώ συμφωνώ με τον **κ. Καραγιάννη** ότι ο ορισμός είναι βασικότατο στοιχείο που πρέπει να υπάρχει στην ελληνική γλώσσα. Το Eurodicautom στην αγγλική έχει όλους τους ορισμούς γιατί ξεκινάνε όλα από τα αγγλικά και δεν έχουν προλάβει οι άλλες γλώσσες, πολλές φορές, να έχουν αποδώσει τον ορισμό – ή δυσκολεύονται ενδεχομένως και δεν τον έχουν αποδώσει. Αυτό είναι νομίζω...

A. Ράλλη (απευθύνεται στην **κα Καρδούλη** που θέλει να μιλήσει): Πάρα πολύ σύντομα κα Καρδούλη.

M. Καρδούλη: Πάρα πολύ σύντομα. Σχετικά με τους ορισμούς, θεωρούμε απαραίτητο – εμείς οι εργατές της γλώσσας – να έχουμε περισσότερους του ενός, γιατί, μερικές φορές, ο πρώτος ορισμός μπορεί να μην είναι ικανοποιητικά ορθός· να μην περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία και δεν μπορούμε να αποδώσουμε την έννοια στην άλλη γλώσσα. Ένας ορισμός, λοιπόν, στην αγγλική δεν ήταν αρκετός. Θα έπρεπε να έχουμε αγγλικά, γαλλικά, ή και γερμανικά – μερικές φορές – για να κατανοήσουμε και να έχουμε σωστή απόδοση στην ελληνική.

A. Ράλλη: Ωραία, πριν παραχωρήσουμε το προεδρείο στους συντονιστές και στους ομιλητές της ανοιχτής συζήτησης θα ήθελα για μια ακόμη φορά να ευχαριστήσω την Οργανωτική Επιτροπή, τον Πρόεδρό της, την Αντιπρόεδρο, τον Γενικό Γραμματέα για την εξαιρετική δουλειά που κάνανε σε αυτό το συνέδριο. Προσβλέπουμε λοιπόν στο 4^ο Διεθνές Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία». Ευχαριστούμε πολύ.

(Τέλος της 6^{ης} Συνεδρίας)

Ανοικτή Συζήτηση με Θέμα:

«Εθνικό Πρόγραμμα Ορολογικού Συντονισμού»

Σάββατο, 3 Νοεμβρίου 2001, ώρα 12.50-15.00

Συντονιστές: **Θεοδόσης Τάσιος, Γιώργος Καραγιάννης**

Συνομιλητές: **Κώστας Βαλεοντής** (ΕΛΕΤΟ)
Ελευθερία Γιακουμάκη (Ακαδ. Αθηνών)
Σαράντος Καπιδάκης (Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης)
Γιώργος Μικρός (ΙΕΛ)
Ειρήνη Φραγκοπούλου (ΕΛΟΤ)
Αναστασία Χαρχαρίδου (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο)

και όλοι οι Σύεδροι

ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ «ΕΠΟΣ»

Β. Α. Φιλόπουλος: Εισήγηση για το ΕΠΟΣ έχει γίνει ήδη στις δύο ομιλίες, οι οποίες νομίζω ήταν και πολύ εμπειριστατωμένες. Η ανοιχτή συζήτηση θα είναι «καθαρά ανοιχτή συζήτηση». Ό,τι ερωτήσεις έχουν υποβληθεί για τον Καθηγητή **Γιώργο Καραγιάννη** και για τον Γενικό Γραμματέα **Κώστα Βαλεοντή** και για ό,τι ακόμα θα θέλει ο καθένας να υποβάλει ερώτηση.

Θ. Τάσιος: Λοιπόν, κ Βαλεοντή ελάτε· κα Γιακουμάκη, ελάτε παρακαλώ· ο κ. Καπιδάκης· η κα Φραγκοπούλου· κα Χαρχαρίδου, ελάτε. (Οι συνομιλητές παίρνουν θέση στο τραπέζι.)

Β. Α. Φιλόπουλος: Θα έχουμε ένα **σύντομο χαιρετισμό εκ μέρους του Γαλλικού Ινστιτούτου**, το οποίο μας φιλοξένησε και το οποίο ευχαριστούμε ιδιαίτερω.

Alexandre Pajon (Εκπαιδευτικός Ακόλουθος της Γαλλικής Πρεσβείας): Oui, effectivement la philoxenie c'est une tradition on la tient de vous; donc je pourrais pas assister à la fin de vos travaux et je voulais, donc, avant que vous boucliez ces deux journées de travail intense, vous saluer une dernière fois, vous féliciter pour votre constance, pour la qualité de l'organisation. Je suis ravi de voir que tout cela a bien pu se passer, vous avez profité d'un auditorium tout neuf c'est à dire qu'on l'a inauguré de nouveau au début du mois d'octobre, on y donne des concerts, on y fait des conférences et vous êtes le deuxième congrès qui se réunit ici et en aura d'autres; Peut-être ELETO dans deux ans....Dans tous les cas on va faire le nécessaire pour cela, donc, je vous souhaite une bonne fin de semaine, je suis heureux d'avoir pu vous accueillir ici et je vous souhaite de pouvoir vous reposer ce soir aussi. Donc, bravo à vous tous et à très bientôt. Au revoir!

(Χειροκροτήματα εκ μέρους των συνέδρων)

Θ. Τάσιος: Du moment où cette allocution a eu lieu avant cette petite partie de la séance ceci veut dire que nous sommes déjà en dehors du congrès!

Alexandre Pajon: Mais, non, ne le prenez pas ainsi, je voulais vous saluer...

Θ. Τάσιος: C'est une occasion à nous même de vous remercier et d'exprimer le vœu que cet amphithéâtre pourrait être dans l'avenir en disposition d'ELETO. Merci encore!

Alexandre Pajon: Merci beaucoup! Bon courage! et vous allez encore à travailler, moi je travaille ailleurs....

Θ. Τάσιος: Κυρίες και κύριοι, πρέπει εμείς πρώτα να ευχαριστήσουμε (από εδώ, οι «κατηγορούμενοι»), τους οργανωτές, γιατί κατάφεραν εν συνεννοήσει με τη μετεωρολογική υπηρεσία να τοποθετήσουν τη συνεδρίαση αυτή, σήμερα που βρέχει και το μεσημέρι έτσι ώστε, με τον συνδυασμό δύο αποθαρρυντικών μηχανισμών, να μείνουνε πάρα πολύ λίγοι το κάνανε επίτηδες έτσι ώστε – και τους ευχαριστούμε – αυτοί που μείνανε να έχουνε μεγάλο μαράζι για την Ορολογία, για να μπορούν να μην αποθαρρύνονται από όλα τούτα τα δύο. Είμαστε οι λιγότεροι, άρα οι εκλεκτότεροι – ευχαριστούμε πάρα πολύ. Τώρα είμαστε έτοιμοι να

εκτεθούμε απέναντί σας σε ερωτήσεις που θα αφορούν το ΕΠΟΣ μόνον. Άλλωστε θα είναι μια «επική» διαδικασία, όπως το περιμένατε – ποιος μπορεί να αποφύγει αυτόν τον συνειρμό! Είναι δε, όντως, ένα «έπος» – πού να πάρει η ευχή! – διότι «ήμουνα νιος και» και, καθ’ ἄ διαδίδουν μερικοί, «δήθεν γέρασα», όπου οι προσπάθειες οι οποίες γίνονται στη χώρα επί κάμποσες δεκαετίες σύν οι προσπάθειες οι λίγο πιο οργανωμένες ή οι περισσότερο οργανωμένες (συλλογικότερες θα έλεγα) από το '90 και δώθε, πάλι λένε «πήγαν στον βρόντο». Τίποτα όμως δεν πάει στο βρόντο. Ή την ξέρουμε τη θερμοδυναμική, κύριοι συνάδελφοι, ή δεν την ξέρουμε! Η ενέργεια υπάρχει μέσα· η πληροφορία, το πάθος, διαδίδεται και τελικώς πρέπει να είμαστε λίγο «αγωνιστικά απαισιόδοξοι», δηλαδή «αισιόδοξοι». Μην έχουμε αμφιβολίες· ειπώθηκε ήδη πεντακάθαρα ότι η μεγάλη ελπίδα για όλο τούτο το πράμα, τα πολλά «χερούλια», είναι το ΕΠΟΣ. Και πρώτον διότι είμαστε «εμείς», και (γελώντας) φυσικά εμείς είμαστε οι καλύτεροι. Αλλά δεύτερον διότι το «χρήμα» είναι στην Κοινωνία των Πληροφοριών, και αν θέλετε να χρησιμοποιούμε μια γλώσσα «πολιτικά ορθότερη», η βούληση των ευρωπαϊκών πολιτών – και επειδή εγώ πιστεύω στους μηχανισμούς της δημοκρατίας παρά τα, κατά περίοδον, χάλια της – η βούληση φαίνεται ότι είναι να ξανοιχτούν οι κοινωνίες σ’ όλες τις διαδικασίες προς την κατεύθυνση αυτής της λογισμητοποίησης, και όπως πολύ σωστά λέχθηκε δεν μπορούμε να κάνουμε αλλιώς... Χρησιμοποιώ του διακεκριμένου απόντος Γενικού Διευθυντή του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ) τη φράση – κατά τη διάρκεια των *επικών* συνεδριάσεων της Επιτροπής Συντονισμού του ΕΠΟΣ μάς παίρνει τα αυτιά, και είναι και βροντόφωνος μάλιστα αυτός – που κάθε τόσο λέει: «Μα τι μου βάζετε μπροστά τη γλώσσα, βάλτε μπροστά τη «μπουλντόζα» του ότι δεν μπορείτε να σχεδιάσετε κανένα απολύτως ηλεκτρονικό σύστημα αν δεν περάσετε από την «κουμπότρυπα» που λέγεται *όρος*». Και έχουμε παραδείγματα από τόση *πολυσημία* και *πολυτυπία*, όπου θα γίνει το «έλα να δεις». Μόλις θα προσπαθήσουν να τα στήσουν και να τα παντρέψουν τα συστήματα, τα οποία είναι αφάνταστα περίπλοκα, θα γίνει πράγματι «καβούλα». Ξέρετε τι είναι η «καβούλα», που είναι τεχνικός όρος της υφαντουργικής; Είναι μάλλον ένα μπλεγμένο νηματικόν σύνολον. Λοιπόν, είπαμε επίτηδες, να πούμε και κανένα ανέκδοτο για να αυξηθεί η

όρεξή σας για τη θέση ερωτημάτων. Αντιλαμβάνομαι, όμως, ότι τα διακεκριμένα μέλη της Ομάδας Εργασίας κυρίως, αλλά και εμείς οι «τεμπέληδες» που ήμασταν στην Επιτροπή, θα έχουμε μια δυσχέρεια στο πώς θα κατανείμουμε λίγο τις ερωτήσεις, αλλά θα χαιρόμασταν αν καλλιεργήσετε τη φαντασία σας και την προθυμία σας, ώστε να μας θέσετε μια-δυο ερωτήσεις στον καθέναν. Από την άλλη μεριά, όμως, επειδή οι ερωτήσεις ενδέχεται να μην είναι πάρα πολύ ειδικές, θα έλεγα, **κε Καραγιάννη**, θα μπορούσαμε ίσως να δώσουμε την ευκαιρία στις συναδέλφους και στους συναδέλφους που είναι εδώ, στην έδρα, να πουν δυο λόγια, ειδικότερα. Όχι κατ' ανάγκην στην αρχή, αλλά ανάμεσα στις ερωτήσεις επάνω στο θέμα τους, πώς ο δικός τους οργανισμός προς τον οποίο είναι πλησιέστερες/πλησιέστεροι θα φαντάζεται το ρόλο μέσα σε μια αισιόδοξη εξέλιξη του ΕΠΟΣ.

Ας αρχίσουμε πρώτα από τις ερωτήσεις. Ήδη διαθέτουμε γραπτές ερωτήσεις εδώ, που είναι κληρονομιά από την προηγούμενη συνεδρίαση. Μήπως τις αποκρυπτογραφήσετε εσείς που είστε και Ινστιτούτον Επεξεργασίας του Λόγου;

Γ. Καραγιάννης: Βεβαίως, τις επεξεργαστήκαμε κε Πρόεδρε. Μία ερώτηση είναι από τον **κε Χρήστου** με θέμα «Προβολή, επικοινωνία και υποστήριξη του ΕΠΟΣ».

Ερώτηση: «Σε σχέση με το Υπουργείο Πολιτισμού, την Κοινωνία της Πληροφορίας ΑΕ και την Ευρωπαϊκή Ένωση». Κύριε Χρήστου, είστε παρών; μήπως θα θέλατε να επεξηγήσετε λίγο το ερώτημά σας;

Ν. Χρήστου: Ευχαριστώ, κε Πρόεδρε. Το ερώτημα είναι πάντα οι *εκροές*: πώς υπολογίζουμε ότι θα μπορέσουμε, στο χρονικό διάστημα της εξαετίας/επταετίας, να έχουμε ενδιάμεσα αποτελέσματα ικανά ώστε να ενεργοποιήσουμε δίκτυο με κάποιες δυνατότητες υποστήριξης ουσιαστικά αγοράς. Δηλαδή, ότι αυτά που λέμε θα γίνονται πράξη ή θα μπαίνουν μέσα σε μια δημόσια κριτική διαδικασία που θα οδηγεί σε αποτελέσματα ουσιαστικά συμμετοχής. Ευχαριστώ.

Σ. Καπιδάκης: Να σας απαντήσω εγώ. Καταρχάς τα έργα του ΕΠΟΣ είναι, στην πλειοψηφία τους, τριετή. Για την ακρίβεια, όλα αυτά τα έργα που παράγουν όρους είναι πάντα τριετή, το πολύ. Μεγαλύτερη διάρκεια έχουν μόνο κάποια που θέλουν μια συνεχή υποστήριξη στα ΑΔΟ και στις ομάδες, γενικότερα, που παράγουν. Άρα,

περιμένουμε σύντομα και έχουμε βάλει και προτεραιότητες: ποια περιμένουμε να αρχίσουν στην πρώτη περίοδο, ποια σε δεύτερη περίοδο· τομείς στους οποίους πιστεύουμε ότι μπορούν πιο γρήγορα να παραχθούν κάποιοι όροι, επειδή υπάρχει κάποια πρώτη προσπάθεια από κάποιες επιτροπές ή κάποιες ομάδες, γενικότερα, στον ελληνικό χώρο, ή σε περιοχές που πιστεύουμε ότι έχει πιο άμεση προτεραιότητα, π.χ. λόγω των Ολυμπιακών Αγώνων, πράγμα που έχει σχέση με τον αθλητισμό, έχει νόημα να παραχθούν πιο γρήγορα και θα χρησιμοποιηθούν πιο πολύ. Οπότε, πιστεύουμε ότι κάποια αποτελέσματα, σε κάποιες από τις θεματικές ενότητες, θα είναι έτοιμα πιο νωρίς, για να μπορέσει να αρχίσει να φαίνεται η χρήση τους και να φαίνεται από κει και πέρα και το τι μπορεί να κάνει το ΕΠΟΣ και στους υπόλοιπους θεματικούς τομείς. Αυτά.

Γ. Καραγιάννης: Σωστά. Πολύ ωραία.

Θ. Τάσιος: Και για ικανοποιηθεί περαιτέρω ο **κ. Χρήστου**, θα έλεγα **κε Κατιδάκη**, ότι από τη στιγμή που θα περάσει στο Διαδίκτυο ο πρώτος αμητός όλης της προσπάθειας, ακόμα και απλώς η απογραφή αυτών των διαθέσιμων όρων (με τη δημοκρατικότητα που το ΕΠΟΣ ορθώς έχει συλλάβει να παρουσιάζονται όλα) θα προετοιμάσει την ώρα για την πιστοποίηση και για την προβολή του επικρατέστερου όρου. Αυτό το πρώτο άνοιγμα στο Διαδίκτυο, ξέρετε τι μεγάλα κέφια θα δημιουργήσει, όταν ο καθένας θα μπορεί, δωρεάν στην οθόνη του, να έχει αυτήν την προσπέλαση σε μια δουλειά την οποία διάφοροι «καμικάζι» κάνουν τώρα επί 20 χρόνια! Ετούτο το πράγμα, θα είναι μία «έκρηξη», χωρίς να γίνει τίποτα άλλο! μόνο αυτό. Φυσικά υπό έναν όρο (όπως πολύ σωστά τονίζει κάθε τόσο ο **κ. Βαλεοντής**): ότι πληρούν τις βασικές προϋποθέσεις παραγωγής. Επομένως, συμμερίζομαι και εγώ τις ανησυχίες σας αλλά και την πρακτικότητα· και νομίζω ότι αυτή θα διασφαλιστεί σύντομα εφόσον ξεκινήσουμε.

Γ. Καραγιάννης: Να προσθέσω κάτι, κε Πρόεδρε. Νομίζω ότι στο ΕΠΟΣ έχουμε την «κρίσιμη μάζα» που είναι απαραίτητη για ένα τέτοιο μεγάλο έργο· και τους ανθρώπους που μπορεί να κινητοποιήσει και η ΕΛΕΤΟ αλλά και οι άλλοι θεσμικοί φορείς. Έχουμε την *τεχνογνωσία* και επιπλέον τώρα υπάρχει το *Σχέδιο*. Το μόνο που μας λείπει είναι το *Πρόγραμμα*· δεν έχουμε ακόμη εγκεκριμένο Πρόγραμμα·

αλλά υπάρχει το πλήρες Σχέδιο, οι χρονισμοί, η λεπτομέρεια. Επομένως, είναι πολύ λίγες οι πιθανότητες αποτυχίας ή καθυστέρησης μόλις εγκριθεί το Πρόγραμμα.

Η επόμενη ερώτηση είναι από την **κα Λουπάκη Ελπίδα** και είναι για τον **κ. Βαλεοντή**. Ερώτηση 1η: «Πότε θα γίνει η προκήρυξη του διαγωνισμού για τη σύσταση Ανθρώπινων Δικτύων Ορολογίας (ΑΔΟ);» Ερώτηση 2η: Τι θα περιλαμβάνει ο διαγωνισμός σε πολύ γενικές γραμμές;»

Κ. Βαλεοντής: Νομίζω ότι είπα, σε κάποια διαφάνεια, ότι αυτό είναι ένα από τα θέματα των ΑΔΟ. Θα τις επεξεργαστούμε και, σε κάποια Γραμμή Δράσης, θα διατυπωθούν όλες αυτές οι απαιτήσεις. Αυτή τη στιγμή δεν υπάρχουν. Είναι, όμως, μέσα στα *ζητούμενα* των ΑΔΟ, του ΕΠΟΣ. Τα δε ΑΔΟ δεν θα δημιουργηθούν όλα μαζί, θα εξαπλωθούν σε όλη την 6ετία. Όπως είπε και ο **κ. Καπιδάκης** προηγουμένως, τα πιο βασικά, ή αυτά στα οποία υπάρχει ήδη κάποια εργασία και μπορούν να προχωρήσουν γρήγορα, θα προχωρήσουν γρηγορότερα· αλλά η διαδικασία προκήρυξης και οι απαιτήσεις επιλεξιμότητας των φορέων που θα συμμετέχουν σ' αυτήν την προκήρυξη δεν έχει καθοριστεί· είναι ένα από τα *ζητούμενα*. Μόλις εγκριθεί το Πρόγραμμα, θα μπει μπρος. Είναι από την *υποδομή*, από τις *Γραμμές Δράσης Υποδομής*.

Γ. Καραγιάννης: Η επόμενη ερώτηση είναι πάλι από τον **κ. Χρήστου**, και είναι σε θέματα ορολογίας του ΕΠΟΣ. *Προτάσεις:* Αντί για ΑΔΟ μάς προτείνει να λέμε Δίκτυο Οροθετών (ΔΟ)· αντί για Κοινωνία των Πληροφοριών, Πληροφορημένη Κοινωνία (ΠΚ)· αντί για Θεματικές Βάσεις Δεδομένων Ορολογίας να λέμε Βάσεις Δεδομένων Θεμάτων Ορολογίας (ΒΔΘΟ). Και μετά, τα ερωτήματα είναι: «Ποιος θα παρέχει τις πληροφορίες; Ποιος θα ελέγχει την πιστότητα/περιεχόμενο των δεδομένων και πληροφοριών; Ποιος θα τιμολογεί τις παροχές (εκροές) και με ποιο κοστολόγιο; Ποιος θα προωθεί τη διεθνή συνέργεια και με ποιους διεθνείς εταίρους; Ποιος θα διοργανώνει τις εκδηλώσεις; Ποιος θα δίνει τα βραβεία, και ποιος θα εξασφαλίζει τη βιωσιμότητα/αποτελεσματικότητα;» Είναι πολλές ερωτήσεις.

Θ. Τάσιος: Επιτρέψτε μου να κάνω μια συνοπτική απάντηση λόγω της γνωριμίας που έχω με τον **κ. Χρήστου**. Καμιά φορά πειραζόμαστε μεταξύ μας και λέμε «των οικιών ημών εμπιμπραμένων ημείς άδομεν» – με την έννοια ότι θα δημιουργήσουμε τα ΑΔΟ – και υποθέτω ότι δεν σας άρεσε η συνήχησης με το «τραγουδάω». Όμως, ας έρθουμε στα άλλα ερωτήματα, τα πρακτικά. Για όλα τούτα, κε Χρήστου, το Στρατηγικό Σχέδιο, το οποίο αποτελείται από μερικές εκατοντάδες σελίδων πια, δίνει απαντήσεις λεπτομερείς. Η πρότασή μου η πρακτική είναι: σήμερα κιόλας, αλλά και τις επόμενες μέρες, να πάρετε ένα αντίγραφο όλης της δουλειάς, οπότε θα έχετε πολύ εύκολες απαντήσεις σε αυτά. Θέλω να σας διαβεβαιώσω μόνο, ότι για μεν την κυκλοφόρηση και την τροχοδρόμηση ακόμα της πληροφορίας, καθώς και για την *ακτινική* συνεργασία με τους ντόπιους και τους ξένους ομοεργάτες, οι προβλέψεις είναι αρκετά διαρθρωτικές. Είναι δύσκολο, εδώ σήμερα, και στις 2.00 η ώρα, να μπούμε σε περισσότερες λεπτομέρειες, αλλά εκτιμώ το γεγονός ότι το πρακτικό σας πνεύμα έπιασε τα «κουμπιά» από τις διαδικασίες. Ευχαριστώ πολύ.

Σ. Καπιδάκης: Να προσθέσω κάτι σε αυτό. Μπορώ να 'χω τους τομείς; Θέλω να σας πω, περιληπτικά απλώς για μερικά από αυτά, για να μην ανατρέχετε κατευθείαν. Το ποιος θα παρέχει την πληροφορία: Οι πληροφορίες θα παρέχονται με πολλούς τρόπους: CDs, μέσω Ίντερνετ κτλ. Αν είναι μέσω Ίντερνετ, θα τις έχει το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ) και θα τις δίνει· αλλά υπάρχει και πληθώρα άλλων πραγμάτων· θα πάω στο τελευταίο και μάλλον λίγο πιο πέρα: Ποιος θα τιμολογεί τις παροχές, ή μάλλον τις εκροές; Γενικά, αυτά θα διατίθενται ελεύθερα. Από και κει και πέρα, μπορεί κανείς να τα πάρει, να τα βάλει σ' ένα προϊόν που θα του προσφέρει αξία, θα του προσθέσει εργαλεία, θα του προσθέσει άλλα πράγματα και να τα δίνει. Αυτό μπορεί να *τιμάται*, γιατί είναι επιπρόσθετη αξία που έβαλε κάποιος. Πάντα θα υπάρχουν οι βασικοί όροι με τρόπο που να μπορεί να τους πάρει κανείς και να τους χρησιμοποιήσει με αρκετή λειτουργικότητα χωρίς κόστος. Άρα, υπάρχουν πολλοί άλλοι τρόποι για να διαδοθούν τα αποτελέσματα με αντίστοιχες, τώρα, *παροχές* από αυτούς που θα κατασκευάζουν τα αντίστοιχα λογισμικά και θα τα δίνουν. Αυτά είναι ελεύθερα να εφαρμόζει κανείς τη δημιουργικότητά του και να φτιάξει νέα εργαλεία. Για το ποιος θα ελέγχει την ποιότητα, την πιστότητα και το περιεχόμενο. Αυτά κάνουν βασικά τα ΑΔΟ:

Μπαίνουν ειδικοί στον κάθε τομέα και σκοπός είναι να εκφράσουν την πιστότητα στον τομέα. Από κει και πέρα, για πράγματα που είναι αμφίβολα, υπάρχει διαδικασία, φτάνουν στην Ακαδημία Αθηνών, που έχει το ρόλο του να προασπίζεται, τελοσπάντων, τη γλώσσα και να κοιτάζει να μη γίνονται πράγματα που δεν θα έπρεπε. Και για το ποιος θα προωθή τη διεθνή συνέργεια, εκδηλώσεις κτλ., υπάρχει πάλι ειδική γραμμή δράσης που έχει σχέση με την προβολή του έργου και εκδηλώσεις και γενικά ενημέρωση του κόσμου.

Ε. Γιακουμάκη: Θα ήθελα να πω ότι έχει προβλεφθεί στο ΕΠΟΣ να οργανωθεί το Εθνικό Συμβούλιο Ορολογίας με συμμετοχή της Ακαδημίας Αθηνών, που έχει ήδη από χρόνια ένα Κέντρο που λειτουργεί και έχει κάποια εμπειρία, το οποίο όμως δεν μπόρεσε να ακολουθήσει τους φοβερούς ρυθμούς εξέλιξης της Ορολογίας και τις ανάγκες που έχει η ελληνική κοινωνία αυτή τη στιγμή. Επομένως, η πιστότητα και η καταλληλότητα των όρων έχει προβλεφθεί στο ΕΠΟΣ, οπωσδήποτε. Το θέμα είναι ότι το ΕΠΟΣ αντιμετωπίζει τους όρους όχι απλά ως *όρους* αλλά και ως *κομμάτι της γλώσσας*. Δηλαδή είναι αρκετά δημοκρατικό, όπως είπε και ο πρόεδρος κ. Τάσιος και μπορούν να ανταλλάγουν γνώμες και απόψεις πάνω στο θέμα της πιστότητας/ορθότητας ενός όρου, και έτσι μέσα από αυτή τη διαδικασία να φτάνει ο υπό αμφισβήτηση ή ο προβληματικός όρος τελικά στο Εθνικό Συμβούλιο Ορολογίας. Δε σημαίνει ότι όλοι οι όροι θα *«τρέξουν»* προς το Εθνικό Συμβούλιο Ορολογίας. Γιατί η ίδια κοινωνία, με τη χρήση, *καταξιώνει*, αποδίδει γλωσσική αξία στους όρους.

Θ. Τάσιος: Ευχαριστώ πολύ, κα Γιακουμάκη. Η αλήθεια είναι ότι ο **κ. Βαλεοντής** ίσως – και (συνεχίζει αστεϊζόμενος) τώρα μια που έλειψε μπορώ να τον κατηγορήσω! – έδωσε την εντύπωση ότι τα πάντα θα τα ρίχνουμε με *«μπουλντόζα»* στην Ακαδημία. Δε Θέλουμε να *πνίξουμε* την Ακαδημία; Θέλουμε να την χρησιμοποιήσουμε. Δε μας συμφέρει. Ώστε, το επεσήμανε ο **κ. Καπιδάκης**, αρμοδιότερα η **κα Γιακουμάκη**, ότι θα πηγαίνουν εκεί μόνον εκείνοι οι όροι για τους οποίους θα υπάρχουν αμφισβητήσεις και εις τους οποίους οι γνώμες θα δίστανται σε τέτοιο βαθμό, ώστε η επανεπιστροφή να μην μπορεί να λύσει το πρόβλημα. Άρα, ακόμα και τέτοιου είδους *αποδοτικότητα* των *εσωτερικών διαύλων*

του συστήματος μας έχουν απασχολήσει. Αλλά προς το παρόν, *αυτά* είναι, και ο Θεός βοηθός.

Η επόμενη ερώτηση είναι από τον **κ. Σεϊντάνη**. Ρωτάει. «Πώς προβλέπεται να πραγματοποιηθεί η διάχυση των όρων;». Αυτό είναι το ευκολότερο· φέρ' το εσύ το νερό, λέει, στη δεξαμενή και μετά θα το κανονίσουμε. Και ήδη έγινε μνεία για τον μεγάλο ρόλο του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ), το οποίο διαθέτει ήδη την υποδομή για διάχυση ποικίλων άλλων πληροφοριών, και θα έχουμε και πρόσθετους τρόπους για να το κάνουμε. Αφού, να φανταστείτε, στην πρώτη, ας πούμε *εφηβική* προσπάθεια που κάναμε το '90 και την οποία ο σύντροφος Πρόεδρος Βασίλης Φιλόπουλος υπέμνησε, είχαμε φανταστεί ότι θα στήναμε *δικό μας λογισμικό* και για την υποδοχή και για τη διάχυση της πληροφορίας, από τότε. Τώρα, επειδή όπως ξέρετε οι εξελίξεις είναι εκθετικές στα διαθέσιμα μέσα, θέλω να διαβεβαιώσω τον **κ. Σεϊντάνη** ότι δεν θα υπάρχει καμία δυσχέρεια. Εκείνο που θα είναι εύκολο θα είναι ο καθένας στην οθόνη του – ο **κ. Καπιδάκης** να με διορθώσει αν κάνω λάθος – θα έχει τη δυνατότητα, με διαδικασίες τις οποίες το ΕΚΤ θα γνωστοποιήσει, να μπορεί να έχει προσπέλαση, *δωρεάν προσπέλαση*, προς αυτές τις βάσεις. **κ. Καπιδάκη**, θέλετε να συμπληρώσετε κάτι;

Σ. Καπιδάκης: Ναι· ότι καταρχάς αυτή είναι η διάχυση *έτοιμων* πραγμάτων. Αλλά ας μην ξεχνάμε ότι εδώ η διάχυση ξεκινά και από άλλα μέρη, π.χ. από την εκπαίδευση· και γι' αυτό είναι και ο ρόλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου (ΠΙ). Ότι για να επικρατήσει στην κοινωνία κάτι πρέπει να ξεκινά από τα πρώτα στάδια που κανείς μαθαίνει, από το σχολείο, από τα σχολικά βιβλία, και από και και πέρα: εκδοτικούς χώρους κτλ. Επομένως, ναι μεν εμείς τα διαθέτουμε κυρίως για τους επιστήμονες που θέλουν να ψάξουν κάποιον όρο, αλλά θα υπάρχει βαθύτερη διείσδυση μέσα στην κοινωνία και σε ειδικούς τομείς, που είναι πιο κρίσιμοι για αυτό το πράγμα, για τη διάδοση, μέσω άλλων γραμμών δράσης, που έχουν προβλεφθεί.

Α. Χαρχαρίδου: Συγγνώμη, μια που αναφέρθηκε, να μιλήσουμε λιγάκι και για το ρόλο του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.

Θ. Τάσιος: Μπράβο.

Α. Χαρχαρίδου: Εμάς, ο ρόλος μας επικεντρώνεται κυρίως στα σχολικά βιβλία και στην επιμόρφωση των καθηγητών και στην ευαισθητοποίηση των καθηγητών σε θέματα Ορολογίας. Συνεπώς, αυτό που έχει προδιαγραφεί για το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο στο σχεδιασμό του ΕΠΟΣ είναι: αφενός το περιεχόμενο των βιβλίων να περάσει σε μια βάση δεδομένων ψηφιακά, κατόπιν να απομονωθούν οι όροι και μετά να διορθωθούν οι όροι στα παλιά βιβλία, σύμφωνα με ό,τι θα παραχθεί από το ΕΠΟΣ, ενώ τα καινούργια βιβλία που θα γράφονται και το λοιπό συνοδευτικό υλικό, εκπαιδευτικό λογισμικό και οτιδήποτε θα χρησιμοποιείται στην εκπαιδευτική διαδικασία, να χρησιμοποιεί όρους που θα έχουνε παραχθεί από το ΕΠΟΣ. Αυτό είναι το ένα το κομμάτι, το μεγάλο. Και το άλλο κομμάτι έχει να κάνει με την ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών, αλλά και των συγγραφέων των βιβλίων και των εταιρειών που δραστηριοποιούνται στην παραγωγή εκπαιδευτικού λογισμικού και γενικά οποιοδήποτε ασχολείται στην παραγωγή υλικού που θα μπει στα σχολεία. Με λίγα λόγια, αυτός είναι ο ρόλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου. Αν θέλετε κάτι άλλο...

Θ. Τάσιος: Με την αφορμή της παρέμβασης της **κας Χαρχαρίδου**, την οποία και ευχαριστούμε και εμείς, πρέπει να τονίσουμε τη μεγάλη σημασία που είχε, από την πρώτη στιγμή, η συμμετοχή του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου στην Επιτροπή Συντονισμού, και η «μαμή» όλων αυτών των πραγμάτων, βέβαια, ήταν ο **κ. Καραγιάννης**, ο οποίος αρχήθεν φαντάστηκε ότι χωρίς το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο αυτό που θα κάναμε δεν θα είχε το πλεονέκτημα της ευρύτερης διάδοσης μέσω της εκπαιδευτικής διεργασίας.

Γ. Καραγιάννης: Η προηγούμενη ερώτηση ήταν από τον **κ. Δημήτρη Παπαβασιλείου** η επόμενη είναι από τον **κ. Περικλή Παπαβασιλείου**. (Ακούγεται στο βάθος κάποιο σχόλιο και ο ομιλητής γελάει και συνεχίζει.) Ο **κ. Περικλής Παπαβασιλείου** ρωτάει: «Με ποιο τρόπο όποιος ενδιαφερόμενος, φορέας ή φυσικό πρόσωπο, θα μπορεί να είναι ενήμερος για τις εξελίξεις σχετικά με το ΕΠΟΣ, δηλαδή ήδη από αύριο το πρωί, παραδείγματος χάριν, αν προχώρησε η έγκριση, αν έγινε κάποια πρωτοβουλία κλπ.;» Πολύ πρακτική η ερώτηση.

Θ. Τάσιος: Δεν είναι μέσα στις Γραμμές Δράσης η ανάπτυξη ενός πλούσιου δικτυότοπου;

Σ. Καπιδάκης: Αφού ξεκινήσει το Πρόγραμμα, ναι. Για την ώρα, που δεν έχει ξεκινήσει, δεν έχουμε ανθρώπους ή κάτι άλλο ειδικά γι' αυτό, για να απαντάνε και να κάνουν. Αλλά πιστεύω ότι όταν ξεκινήσει, θα το μάθουν πολλοί.

Θ. Τάσιος: Για κάτσε· **κε Καπιδάκη**, γιατί με αυτή την αφορμή εδώ, δεν κάνουμε μια... προβοκάτσια; Να ανοίξουμε έναν «ιστότοπο», «δικτυότοπο», «ιστοσελίδα» – θα το πάθουμε σαν το «ασανσέρ» (γέλια από το ακροατήριο· ο ίδιος συνεχίζει γελώντας) το οποίο δεν θέλαμε να το λέμε «αναβατήρα» ή «ανεγκυστήρα» και μας κόλλησε το «ασανσέρ» – θα τα βρούμε όμως μεταξύ μας. Όχι· το λέω σοβαρά· μην τυχόν πρέπει να σκεφτούμε το ενδεχόμενο να στήσουμε έναν τέτοιο ιστότοπο, με τον οποίον, αν μη τι άλλο, να τιμήσουμε το ενδιαφέρον όσων θα θέλαν να το επισκεφθούν, και να μετρήσουμε και όσους το επισκέπτονται. Ε; (συνεχίζει απαντώντας σε κάποιο σχόλιο που έγινε εκτός μικροφώνου) Κάτσε· θα βρούμε θύμα!

Σ. Καπιδάκης: Και στο Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης μπορεί να γίνει.

Θ. Τάσιος: Ευχαριστούμε!

Γ. Καραγιάννης: Πραγματικά, είναι μια καλή λύση αυτή, κε Πρόεδρε· να ξεκινήσουμε άμεσα έναν ιστότοπο· αλλά εκτός αυτού θέλουμε να σας ενημερώσουμε ότι θα υπάρξει μια μεγάλη ημερίδα για το ΕΠΟΣ, σε ένα χρονικό διάστημα· νομίζω την προγραμματίζουμε σε δύο μήνες, κε Πρόεδρε, οπότε θα είναι και αυτό μια αφορμή ενημέρωσης. Πιστεύουμε ότι θα έχει προχωρήσει και η διαδικασία της έγκρισης και θα 'χουμε να σας πούμε νεότερα. Αλλά οπωσδήποτε αυτήν την ιδέα που έριξε ο Πρόεδρος, ο **κ. Τάσιος**, νομίζω ότι μπορούμε να την υλοποιήσουμε πολύ σύντομα και να υπάρξει κάποιο υλικό διαθέσιμο – που υπάρχει βέβαια σε έντυπη μορφή – αλλά επίσης και τα νέα του ΕΠΟΣ. Ευχαριστούμε για την πρόταση.

Θ. Τάσιος: Ποιος έκανε την ερώτηση;

Γ. Καραγιάννης: Ο **κ. Περικλής Παπαβασιλείου**. Ωραία, έχουμε ακόμη δύο ερωτήματα. Από τον **κ. Διονύση Γιαννίμπα**. Ερώτηση 1η: «Για τη συλλογή του υπάρχοντος υλικού, – που κατά τη γνώμη μου είναι *Δράση Υποδομής* – έχει προβλεφθεί μόνο μία *Γραμμή Δράσης διάθεσης και διάχυσης*: συγκεκριμένα, η δημιουργία Τεχνικής Βιβλιοθήκης. Νομίζω ότι είναι απαραίτητο η συλλογή του υλικού να έχει προετοιμαστεί, σε κάποιο βαθμό, πριν ακόμα συσταθεί το κάθε επιμέρους ΑΔΟ.» Ερώτηση 2η: «Η κοινή πρόσβαση στο υλικό της ΕΒΔΟ και σε εκείνο της Eurodicautom είναι πολύ χρήσιμη. Έχει γίνει πρόβλεψη ώστε να ληφθεί υπόψη η τρέχουσα ενοποίηση των βάσεων δεδομένων των οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Eurodicautom, EUTERPE, TIS κ.ά.), από ελληνική – μάλιστα – εταιρεία πληροφορικών συστημάτων, για τη μελλοντική συνεργασία των δύο κόμβων;». Μάλιστα, νομίζω ότι σε αυτά τα ερωτήματα κατάλληλος για να απαντήσει είναι ο **κ. Βαλεοντής**.

Ει. Φραγκοπούλου: Κι εγώ μπορώ να πω, ίσως, λίγα πράγματα...

Γ. Καραγιάννης: Ευχαρίστως, ευχαρίστως.

Κ. Βαλεοντής: Σε ό,τι αφορά τη συλλογή του υπάρχοντος υλικού: Βέβαια, αφού ακόμα δεν ξέρουμε ποια θα είναι τα ΑΔΟ· ποια θα ξεκινήσουνε πρώτα· ή και ποιοι... ποιοι θα είναι οι πυρήνες, τα συγκεκριμένα άτομα που θα ασχοληθούν με τα ΑΔΟ, δεν μπορούμε να ξεκινήσουμε. Θα πρέπει πρώτα ο θεσμικός φορέας (θα μπορούσε να γίνει αυτό) στον οποίο αντιστοιχεί το σχετικό ΑΔΟ, να ξεκινήσει να κάνει μια τέτοια δουλειά, πριν ακόμα εγκριθεί το πρόγραμμα· δηλαδή πριν προχωρήσει· έτσι λέει, τώρα, ο **κ. Γιαννίμπας**. Έχει πράγματι σημασία αυτό· ό,τι έχει γίνει πιο πριν διευκολύνει να προχωρήσουν γρηγορότερα οι διαδικασίες μετά. Είναι πολύ χρήσιμο αυτό· βέβαια είναι λίγο δύσκολο· ούτε για παράδειγμα θα μπορούσε κανένας – σε όλους τους τομείς – να αρχίσει να συγκεντρώνει υλικό· πρέπει να αφιερώσει ανθρωποώρες, πρέπει να αφιερώσει χρόνο· και βέβαια και τι διαλογή θα κάνει! Από την άλλη μεριά, τα ΑΔΟ, που είναι ειδικά για κάθε τομέα, υποτίθεται ότι θα ξέρουνε και πού να ψάξουνε και τι να ψάξουνε. Βέβαια, οπωσδήποτε είναι χρήσιμο· ας υπάρχει· θα υπάρχουν ενδεχομένως παραπάνω πληροφορίες απ' όσες θα χρειάζονται σε κάποια πράγματα ή σε άλλους τομείς.

Δεν είναι κακό κάτι τέτοιο. Εγώ το βλέπω δύσκολο στην υλοποίηση, γιατί θα πρέπει να γίνει δουλειά από τους θεσμικούς φορείς στους οποίους υπάγονται τα αντίστοιχα ΑΔΟ.

Θ. Τάσιος: Έχει, όμως, και ένα μικρό μειονέκτημα: ότι ενδέχεται, καθώς θα είναι ανομοιόμορφες οι πηγές προέλευσης αυτού του υλικού, να χρειαστεί εν συνεχεία μια δεύτερη παρέμβαση. Αλλά, όλα περπατάνε.

Ει. Φραγκοπούλου: Αν μπορούσα να πω λίγα πράγματα για την υπάρχουσα, ήδη, συγκεντρωμένη δουλειά τεχνικής ορολογίας στον Ελληνικό Οργανισμό Τυποποίησης. Μέσα από το μεταφραστικό έργο, την ανάγκη απόδοσης των *Διεθνών* αλλά – κυρίως – των *Ευρωπαϊκών Προτύπων* – τα οποία είναι δεσμευτικό για τη χώρα μας να υιοθετηθούν ως ελληνικά – δημιουργήθηκε ένα μεγάλο ποσοστό όρων απόδοσης στην ελληνική: κυρίως τεχνικών όρων, και μάλιστα σε μία μεγάλη γκάμα τεχνικών τομέων.

Τα λεγόμενα «ΑΔΟ» στο Πρόγραμμα ήταν μια πρακτική στον ΕΛΟΤ: δηλαδή οι επιτροπές και οι *ομάδες εργασίας* του σε συγκεκριμένους τομείς: μέσα από το μεταφραστικό έργο στις επιτροπές – που κατά κάποιο τρόπο είναι *αντιπροσωπευτικές*, εκπροσωπούσαν όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς – οριστικοποιούνταν σε μεγάλο βαθμό η ορολογία, ή οι όροι που αποδόθηκαν, ή οι ορισμοί σε συγκεκριμένα πρότυπα. Δημιουργήθηκε μία βάση ορολογίας – και είμαστε περήφανοι για αυτή –, αν και έχει τις ελλείψεις της φυσικά. Είναι περί τους 15.000 όρους, τους οποίους έχουμε εγγράψει. Είναι μια έτοιμη δουλειά, για να απαντήσω λίγο-πολύ και στο ερώτημα εδώ. Οι όροι αυτοί δεν μπορώ να πω ότι είναι 100% *πιστοποιημένοι* με την έννοια την οποία εμείς μέσα στο Πρόγραμμα ΕΠΟΣ έχουμε βάλει...

Θ. Τάσιος: Είναι όμως προσπελάσιμοι.

Ει. Φραγκοπούλου: ...είναι σε κάποιο βαθμό *πιστοποιημένοι* με την εξής έννοια: ότι σε μεγάλο ποσοστό λόγω της δημόσιας κρίσης στην οποία υποχρεούται ο ΕΛΟΤ να θέσει τα πρότυπά του (λόγω της δημόσιας κρίσης η οποία έλαβε χώρα), οι όροι αυτοί κατά κάποιο τρόπο ετέθησαν στην κρίση του κοινού. Τώρα, πόσοι στην πράξη επιλήφθηκαν να ασχοληθούν με τους όρους είναι μια άλλη ερώτηση:

όμως, εγώ το λαμβάνω ότι κατά κάποιο τρόπο σε μεγάλο ποσοστό είναι όροι *πιστοποιημένοι*: ένα 80% ή 70% είναι όροι πιστοποιημένοι και είναι στη χρήση των μεταφραστών και των μεταφραστικών γραφείων με τα οποία συνεργαζόμαστε αυτή τη στιγμή· και βέβαια οι όροι αυτοί δοκιμάζονται αυτή τη στιγμή. Πολλοί όροι έχουν περάσει και στο Eurodicautom. Αυτοί οι όροι κατά τη χρήση βελτιώνονται και δοκιμάζονται και θα είναι σε πρώτη φάση η «*μαγιά*», ας πούμε, στην τεχνική ορολογία, μιλάμε πάντοτε για «*τεχνική ορολογία*».

Θ. Τάσιος: Πολύ ωραία, πολύ ωραία. Είναι μια πρακτική απάντηση έστω και μερική.

Ει. Φραγκοπούλου: Δεν είναι, προς το παρόν, διαθέσιμοι στο κοινό· ελπίζουμε, όμως, ότι πολύ σύντομα θα μπορούμε να το κάνουμε αυτό το πράγμα· είναι περασμένοι στη βάση μας· ή μέσω Ιντερνέτ ή πρέπει να βρούμε κάποιον τρόπο, πρέπει να βρεθούν κάποιοι τρόποι· και περιμένουμε και μέσα από το ΕΠΟΣ μία οικονομική υποστήριξη· τους πόρους για να ετοιμάσουμε κάποιες υποδομές και κάποια πράγματα τα οποία χρήζουν ακόμη ολοκλήρωσης.

Θ. Τάσιος: Σπεύδω να πω ότι το ΕΠΟΣ έχει μία σύλληψη ορθολογική γιατί όφειλε να την έχει· συγχρόνως, όμως, θέλει να μιμηθεί λιγάκι τις *πατάτες* του Καποδίστρια. Θα πάει εκεί όπου γεννιέται η *ονοματοθεσία*, η *οροθεσία* και θα «ρίξει λεφτά» – αν επιτρέπεται αυτή η ρωμαλέα έκφραση – προκειμένου να «ανοίξουν» οι πόροι της περιοχής εκείνης. Παραδείγματος χάριν, αυτό που έχει γίνει παντού στην Ελλάδα και είναι παρά πολύ σε έκταση και είναι άγνωστον στον μέσο χρήστη, θα το καταστήσουμε γνωστό χάρη στο γεγονός ότι «όλοι θα πάρουν το μερτικό τους», ώστε να δείξουν το κεφάλι του παγόβουνου απάνω, για να μπορέσουμε να τους μαζέψουμε μετά σε ένα *εθνικό σύνολο*. Βεβαίως του ΕΛΟΤ, ο οποίος είναι και βασικός συνεργάτης, το πράγμα είναι ακόμα σαφέστερο· αλλά μια οικονομική και τεχνική βοήθεια από το ΕΠΟΣ θα σας έκανε *αμέσως-αμέσως*, έστω και χωρίς να περάσει από όλον τον μηχανισμό ενός πιστοποιημένου ΕΒΔΟ, να καταστήσετε διαθέσιμο το υλικό σας στον μέσο χρήστη, που ακόμα δεν τό 'χετε. Άρα, έχουμε πολλούς λόγους, όχι μόνο τον πολύ φιλόδοξο της εξαετίας, που λέει ο

Ροβεσπιέρος μας εδώ, που είναι ο **κ. Βαλεοντής**, με όλα τα αυτά, αλλά και ενδιάμεσα με το πρώτο χρήμα που θα ακουστεί. Κων/νε συνέχισε.

Κ. Βαλεοντής: Σε ό,τι αφορά τη δεύτερη ερώτηση, οι ελληνικοί όροι που βρίσκονται στο Eurodicautom θα πρέπει να προσαρμοστούν όλοι με το αποτέλεσμα του ΕΠΟΣ. Δεν θα είναι ελληνικοί όροι που δεν θα είναι στο ΕΠΟΣ· δηλαδή το Eurodicautom δεν είναι *κάτι άλλο*. Βέβαια, δεν προβλέπεται διασύνδεση αυτών και να αποτελούν *ενιαίο σύστημα*, όπως λέμε η ΕΒΔΟ με τις ΘΕΒΔΟ, με τις θεματικές. Η Eurodicautom είναι η Ευρωπαϊκή. Τώρα, λέτε εδώ πέρα αν έχει ληφθεί υπόψη η τρέχουσα ενοποίηση – γιατί αυτή τη στιγμή διενεργείται μια ενοποίηση των βάσεων – γιατί δεν είναι μόνο η Eurodicautom, είναι και οι άλλες βάσεις που υπάρχουν – η Eurodicautom είναι της Επιτροπής, υπάρχουν και οι άλλες βάσεις: του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και, νομίζω, του Συμβουλίου. Αυτά όλα ενώνονται, θα γίνουν μία βάση. Προφανώς σε αυτή τη βάση οι όροι θα πρέπει να εναρμονιστούν με το ΕΠΟΣ· δεν έχει νόημα να είναι διαφορετικοί.

Γ. Καραγιάννης: Ήθελα να προσθέσω κάτι σε αυτά που είπε ο **κ. Βαλεοντής**, ότι η ΕΒΔΟ για την ελληνική γλώσσα θα είναι υπερέκταση του Eurodicautom. Έτσι, θα περιέχει και πολλές άλλες πληροφορίες. Το Eurodicautom... όλοι ξέρουμε τη δομή του, είναι λίγο φτωχό και έχει σχεδιαστεί παλιά. Η ΕΒΔΟ θα σχεδιαστεί με σύγχρονα κριτήρια και ελπίζουμε ότι θα έχει μεγαλύτερη πληρότητα. Επομένως, δεν φαίνεται να είναι αναγκαία η σύνδεση των Eurodicautom και ΕΒΔΟ. Αυτά.

Θ. Τάσιος: (Απευθυνόμενος σε κάποιον που ακούγεται στο βάθος να μιλάει εκτός μικροφώνου) Ένα λεπτό· να τελειώσουμε με τα τρέχοντα (φαίνεται ότι ο σύνεδρος ζητά το λόγο) Βεβαίως· αν έχετε την καλοσύνη μάλιστα να δηλώσετε – για τα πρακτικά – και το όνομά σας...

Μ. Δαμίγος: Βεβαίως, βεβαίως. Λοιπόν, **Δαμίγος** λέγομαι. Θα ήθελα να τοποθετηθώ μετά στο στρογγυλό τραπέζι, αλλά επειδή μιλάμε για το Eurodicautom και για το ΕΠΟΣ, το οποίο δυστυχώς δεν γνωρίζω πολύ καλά... Έχω αποδώσει περίπου 2.000 όρους στο Eurodicautom, που αφορούν θέματα Μάνατζμεντ, Χημείας Περιβάλλοντος και Χημείας Υλικών, και έχω μια εμπειρία για το πώς γίνονται οι αποδόσεις και οι μεταφράσεις και θα την πω τώρα αντί να την πω μετά.

Στο Eurodicautom – δεν ξέρω όλοι οι όροι πώς έχουν αναπτυχθεί – αλλά μας δώσανε ως βάση το καναδέζικο λεξικό τεχνικών όρων, όπου οι μεταφράσεις δεν γινόντουσαν, ξέρω εγώ «acid rain» πώς θα το πούμε στα ελληνικά, αλλά ήτανε ο ορισμός στα γαλλικά, ο ορισμός στα αγγλικά και από κει βγάζαμε τους αντίστοιχους ελληνικούς όρους. Πολλούς από αυτούς έπρεπε να τους εφεύρουμε· π.χ. η λέξη «comburant» δεν υπήρχε στα ελληνικά, αλλά γνωρίζοντας τι είναι το «comburant» και έχοντας δουλέψει πάνω σε αυτό, εφεύραμε μια λέξη. Συγκεκριμένα, τη λέξη την έδωσα εγώ, ήτανε «καυσογόνο»· εντάξει μην μπούμε στα χημικά τώρα. Οπότε, πολύ φοβάμαι ότι αυτές οι μεταφράσεις που γίνανε από έννοιες και από την πράξη... δηλαδή αυτό που έχει σημασία είναι η έννοια· ναι, αλλά ο όρος που μεταφράζουμε πώς λειτουργεί και τι είναι· και εκεί πέρα είναι που αποτυγχάνουμε· και τα κείμενα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, δηλαδή οι Οδηγίες, θα το πω μετά, είναι κάτι το εντελώς απαράδεκτο. Παραδείγματος χάριν, το «GIS» (δεν είναι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αυτή η απόδοση), το «Geographical Information System», μεταφράζεται ελληνικά ως «Γεωγραφικό Σύστημα Πληροφοριών». Αυτό σημαίνει ότι κανένας δεν ξέρει τι είναι αυτό το σύστημα και τι κάνει· ούτε και αυτοί που το χρησιμοποιούνε. Το σύστημα δεν είναι γεωγραφικό είναι δορυφορικό· οι πληροφορίες είναι γεωγραφικές. Είναι λοιπόν «Σύστημα Γεωγραφικών Πληροφοριών». Πρέπει να ξέρουμε τι είναι αυτό – αν ξέρω ότι είναι «δορυφορικό» δεν θα το ονομάσω «γεωγραφικό» – και τι λειτουργία έχει. Αν ξέρω ότι δίνει γεωγραφικές πληροφορίες, δεν θα πω ότι είναι γεωγραφικό σύστημα το οποίο δίδει πληροφορίες στο οτιδήποτε, στο «τι κάνει ο Μπιν Λάντεν παραδείγματος χάριν».

Θ. Τάσιος: Αν και αυτό θα ήταν ενδιαφέρον. (Γέλια από το ακροατήριο.)

Μ. Δαμίγος: Θα ήταν ενδιαφέρον εντάξει, και πολύ φοβάμαι μήπως αυτή η βάση που είχαμε στο Eurodicautom, που ήταν η πράξη και που ήταν ετυμολογία και το πώς λειτουργεί το καπί, – δεν γνωρίζω το ΕΠΟΣ – μήπως μας πάει σε κάποιους λανθασμένους όρους. Κάποιους θα έπρεπε να τους δεχτούμε, που είναι στο Eurodicautom.

Θ. Τάσιος: Ευχαριστούμε. Ευτυχώς κατά σύμπτωσιν συμπλέουμε. Δεν υπάρχει τέτοιος φόβος, δεν αντιγράφουμε το Eurodicautom. (Απευθυνόμενος στον

Ν. Χρήστου που λέει κάτι εκτός μικροφώνου.) **κε Χρήστου** άσε με να του πω εγώ και μετά εσύ. Απεναντίας, έχουμε προσωπική ο καθένας εμπειρία και όχι ευχάριστη· και εγώ υπήρξα, ως άτομον, εργολάβος του Eurodicautom και ξέρω πώς «ανακατεύτηκε η φασουλάδα» – με λαμπρές εξαιρέσεις βέβαια – ώστε μαθητεύσαμε στις ανεπιτυχείς προσπάθειες. Πρέπει να αποφεύγονται αυτά που ευστοχότατα επισημάνετε· και με τους κανονισμούς και τις προδιαγραφές για τη λειτουργία των ΑΔΟ, αυτού του είδους οι ακρότητες ή οι προχειρότητες σας διαβεβαιώ ότι θα αποφεύγονται. Διότι περιγράφεται καλύτερα, να πω και κάνα φράγκικο για να μην πουν ότι δεν ξέρω και αγγλικά, θα υπάρχει και ένα «*checklist*» των κριτηρίων με τα οποία θα παράγεται ο όρος ή θα προάγεται, έτσι ώστε να μην υποπέσει κανείς σε μερικά από αυτά τα σφάλματα. Ότι στο τέλος το αποτέλεσμα δεν θα έχει «*μεταφυσικήν ακρίβειαν*» είναι βέβαιον και για να επαναλάβω αυτό που ευστόχως λέει η **κα Γιακουμάκη**, έχουμε πάντα τον τελικό κριτή που λέγεται χρήση. Λοιπόν, ας μείνουμε με αυτά προς στιγμήν. Ήθελα να σας πω ότι αυτό το «*τραπέζι*» μπορεί να είναι «*μακρουλό*»: στρογγυλότερο μην περιμένετε, αλλά δεν πρέπει και να μακρύνει υπερβολικά, γιατί υπάρχει και φαΐ. Λοιπόν, έχουμε άλλο γραπτό;

Γ. Καραγιάννης: κε Πρόεδρε, να συμπληρώσω κάτι: Η μεθοδολογία του ΕΠΟΣ είναι, επίσης, διαφορετική από την μεθοδολογία του Eurodicautom· και ήθελα να πω ότι θα υπάρξει προτυποποίηση, εκπαίδευση και πολυφωνία στο ΕΠΟΣ. Έχουμε αυτά τα τρία χαρακτηριστικά. Η Ορολογία ξέρετε έχει ανάγκη και πολυφωνίας. Αυτός ο τρόπος που δούλεψε το Eurodicautom...

Θ. Τάσιος: Ιεραρχημένης πολυφωνίας, για να μην φοβηθούν ότι θα γίνει χάος.

Γ. Καραγιάννης: Ασφαλώς, ασφαλώς, όπως το λέτε. Επομένως, είναι τρία χαρακτηριστικά, αυτά, που θα βοηθήσουν την επιτυχία της ΕΒΔΟ.

Σ. Καπιδάκης: Να προσθέσω και εγώ ότι ακόμη και η βάση και τα στοιχεία που κρατάμε είναι πολύ επηυξημένα, ακριβώς για να περιλαμβάνει όλη αυτή την πληροφορία· το από πού βγήκε ο όρος και πού συναντάται και σε ποια κείμενα υπάρχει και πολλή άλλη πληροφορία που δεν υπάρχει αυτή τη στιγμή στο Eurodicautom ή σε άλλες επιμέρους βάσεις.

Θ. Τάσιος: Πάμε, επειδή υπάρχουν συνάδελφοι που ήδη έχουν ζητήσει το λόγο, επίσης, προφορικώς· να τελειώσουμε με τα γραπτά.

Γ. Καραγιάννης: Ο κ. Χρήστου πάλι. Μια ερώτηση λίγο χιουμοριστική μας κάνει.

Θ. Τάσιος: Καλό είναι αυτό.

Γ. Καραγιάννης: «Αγωγή Οροθετών» το θέμα. Ερώτηση: Θα υπάρξει Γραμμή Δράσεως για Οροθέτες (εκπαίδευση, επιμόρφωση, πιστοποίηση); Αλλιώς, το «δαιμόνιο» του Σωκράτη θα συνεπαχθεί το «κώνειο»!

Θ. Τάσιος: Η πρότασή μου είναι, κε Καθηγητά, να αφήσουμε τη «χυμώδη» αυτή φράση του κ. Χρήστου να δράσει μόνη της. Θα τη χαλάσουμε αν την σχολιάσουμε. Έχουμε άλλο γραπτό κείμενο;

Γ. Καραγιάννης: Όχι.

Θ. Τάσιος: Νομίζω ότι η κυρία έχει την καλοσύνη να θέλει να προσφέρει κάτι.

Έ. Μάντζαρη: Ήθελα να προσθέσω, απλώς, στην ερώτηση του κ. Γιαννίμπα σχετικά με τη συλλογή υλικού.

Θ. Τάσιος: Αν έχετε την καλοσύνη, πέστε και το όνομά σας, για το ακροατήριο.

Έ. Μάντζαρη: Μάντζαρη λέγομαι. Σε σχέση με τη συλλογή του υλικού είχε γίνει, απ' όσο ξέρω στην Ομάδα Εργασίας, διάχυση ερωτηματολογίων για συλλογή πληροφορίας σχετικά με την ύπαρξη συλλογών όρων στην ελληνική γλώσσα, όρων αποσπασματικών κτλ. Θα μπορούσε πιθανότατα αυτό το πρώτο στάδιο να συνεχισθεί. Με την έννοια ότι το ΕΠΟΣ είναι πια γνωστό και πιο διαδεδομένο και εκείνη η πρώτη προσπάθεια στην οποία κάποιοι δεν απάντησαν, αδιαφόρησαν...

Θ. Τάσιος: Πότε έγινε αυτό;

Έ. Μάντζαρη: Στο πλαίσιο του ΕΠΟΣ· στο πλαίσιο της Ομάδας Εργασίας...

Θ. Τάσιος: Της δικιάς μας. Ω, συγνώμη, συγνώμη· της Επικής προσπάθειας!...

Έ. Μάντζαρη: Ίσως κάποιοι εδώ μέσα έχουν απαντήσει και σε αυτά τα ερωτηματολόγια, και πιθανότατα θα ενδιαφέρονται να μάθουνε και οι απαντήσεις τους πώς θα αξιοποιηθούνε. Δηλαδή κάποιοι δήλωσαν ότι είχαν κάποιες συλλογές

κτλ. Η **κα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη** για παράδειγμα. (Απευθυνόμενη στην κα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη.) Θέλετε να πείτε κάτι;

Θ. Τάσιος: **κα Συμεωνίδου!** Πράγματι· ώσπου να ταξιδέψει το μικρόφωνο, αν βρεθεί διάυλος...

Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη: Ήθελα απλώς να πω ότι είμαι και εγώ ένα από τα άτομα που έχει απαντήσει το ερωτηματολόγιο που μου είχε αποσταλεί από το ΙΕΛ· και έχει περάσει αρκετός χρόνος. Ήθελα να ξέρω τι θα απογίνουν αυτά· είχαμε πει τι διαθέτουμε ως βάσεις ορολογίας και θα 'θελα και εγώ κάποια απάντηση... Από την άλλη μεριά, επειδή αναφέρθηκε και από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο ότι «*θα απομονώσουμε*» τους όρους, υπάρχουν, έτσι, διάφορα επιστημονικά θέματα από έρευνες που έχουν γίνει· δεν είναι καθόλου απλή υπόθεση η «*απομόνωση*» του όρου όπως γνωρίζετε πολύ καλά όλοι εδώ· η απομόνωση ενός όρου από ένα κείμενο – υπήρχε και σχετική ανακοίνωση για «*ηλεκτρονική απομόνωση*»· ακόμη και η «*χειρωνακτική απομόνωση*» δεν είναι απλή ιστορία· θα την κάνει το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο ή κάποιος άλλος...

Α. Χαρχαρίδου: Να σας απαντήσω **κα Αναστασιάδη**. Το γνωρίζουμε ότι δεν είναι καθόλου απλή· θα προσπαθήσουμε στο πλαίσιο του ΕΠΟΣ· και σ' αυτό το κομμάτι έχει προδιαγραφεί να βοηθήσει, φυσικά, και το ΙΕΛ, το οποίο θα προσφέρει εργαλεία· ό,τι υπάρχει, ό,τι θα αναπτυχθεί και – εν πάση περιπτώσει – θα υπάρξει αυτή η συνεργασία· δεν θα το αναλάβει μόνο του το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο αυτό το κομμάτι· γιατί όπως είπατε και εσείς είναι πάρα πολύ δύσκολο.

Θ. Τάσιος: Φταίει άλλωστε και ο όρος «*απομόνωση*». Ίσως θα 'πρεπε να πείτε καλύτερα «*αλίευση*» για να μη δημιουργεί καθόλου προβλήματα οριακών σχέσεων.

Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη: Ναι, ναι· «*αλίευση*».

Θ. Τάσιος: Οι σχέσεις να διατηρηθούν. Όμως, το ερώτημα της **κας Συμεωνίδη** σε σχέση με το τι απέγιναν τα ερωτηματολόγια. Σχεδόν η απάντηση είναι απλή· σχεδόν.

Σ. Καπιδάκης: Να απαντήσω;

Θ. Τάσιος (συνεχίζοντας): Ήμασταν στη φάση που «μαζεύαμε» και έγινε σημαντική αξιοποίηση προκειμένου, ήδη από αυτά, να σχεδιαστούν τα άλλα (δίνοντας το λόγο στον Σ. Καπιδάκη) **κε Καπιδάκη**.

Σ. Καπιδάκης: Ναι· καταρχάς τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν από αυτά που ήρθαν μέχρι την προθεσμία που λέγαμε, χρησιμοποιήθηκαν για να βγάλουμε τις «*θεματικές ενότητες*» και το «τι υπάρχει»: ποιοι είναι οι φορείς που συμμετέχουν, και όλα αυτά· ό,τι προτείνει δηλαδή πάνω σε αυτά τα ΑΔΟ το ΕΠΟΣ· για τα ΑΔΟ που θα δημιουργηθούν. Από κει και πέρα συνεχίσαμε να μαζεύουμε· η φόρμα που τα συγκεντρώνει μέσω υπολογιστή π.χ. εξακολουθεί να λειτουργεί· εκεί· το URL που έλεγε από κάτω· και πιστεύουμε ότι σε δεύτερη φάση, όταν εγκριθεί το ΕΠΟΣ, *πάλι* θα χρησιμοποιήσουμε τα ερωτηματολόγια για να δούμε ποιοι φορείς ενεργοποιούνται σε διάφορα θέματα· για να τους ενημερώσουμε καταρχάς ότι κάτι ξεκινάει κτλ. και να τους προσκαλέσουμε «κάπως» να συμμετέχουν στη διαδικασία με τον τρόπο που μπορούν καλύτερα. Σε επόμενη φάση, θα ξαναχρησιμοποιήσουμε και τα θεματικά αντικείμενα· να βγούνε άλλα όταν έχουν εξαντληθεί αυτά· έχει γίνει δουλειά μέσα από αυτά που έχουν δώσει τώρα και έχουν αξιοποιηθεί εν μέρει τα στοιχεία που ως τώρα μας ήταν χρήσιμα και προβλέπεται επόμενη αξιοποίησή τους. Βέβαια, υπάρχουν (στα ερωτηματολόγια) και άλλα πεδία, όπως «ποια είναι τα βοηθήματα που χρησιμοποιούνται», τα οποία δεν έχουν ακόμα βρει αξιολόγηση – αυτό έχει σχέση πιο πολύ με την ερώτηση του **κ. Γιαννίμπα**: αν πρόκειται νωρίτερα να αρχίσουμε να συλλέγουμε βοηθήματα και άλλα πράγματα. Αυτό εξαρτάται πιο πολύ και από άλλους παράγοντες.

Θ. Τάσιος: Απαντήθηκε. Ευχαριστώ **κε Καπιδάκη**. (απευθυνόμενος στην Ά. Συμεωνίδη) Έννοια σας και κανένας δεν θα ξεφύγει! (γελάει) ήδη το λάθος που κάνατε να απαντήσετε στο ερωτηματολόγιο σημαίνει ότι είστε «αρρήκτως συνδεδεμένη» με εκείνο που πάει να γίνει. Μετά την **κα Συμεωνίδου**, έχουμε μια «*πρόταση*» αν μου επιτρέπετε. Επειδή ακούστηκε πολλές φορές το ΙΕΛ ως ένας οργανισμός ο οποίος «κάνει» ή «θα κάνει εκείνο και τ' άλλο», θα παρακαλέσω τον **κ. Μικρό** να προσφέρει μερικές λεπτομέρειες από τον τρόπο με τον οποίο το ΙΕΛ (απευθυνόμενος στον Γ. Μικρό) φαντάζεστε ότι θα συμμετάσχει στην προσπάθεια· και μετά θα μιλήσει ο **κ. Βαλεοντής**. Τούτα όλα, όμως, αυτά μετά από εσάς.

Κ. Βαλεοντής: Να πω λίγο γιατί αφορούσε την ερώτηση της **κας Συμεωνίδη**.

Θ. Τάσιος: Άμα με στριμώχνεις, τι να σου πω...

Κ. Βαλεοντής: Πέρα από τα θεματικά πεδία που είπε ο **κ. Καπιδάκης** έχουν καταγραφεί οι φορείς. Όταν λέμε αυτοί οι «180 φορείς» που προβλέπουμε να κινητοποιήσουμε σε κάθε Γραμμή Δράσης (δεν μπορούσα να τα δείξω όλα αυτά εδώ πέρα): σε κάθε οριζόντια Γραμμή Δράσης υπάρχει μια στήλη των φορέων – οι οποίοι, επομένως, εδώ...

Γ. Καραγιάννης: Το είπαμε...

Θ. Τάσιος: Ήδη κάναμε χρήση πολλαπλή.

Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη: Απλώς, κάτι ακόμα για το στάδιο της επικύρωσης, με την Ακαδημία Αθηνών. Γνωρίζω τους συναδέλφους ...

Θ. Τάσιος: Όχι καθολική επικύρωση.

Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη: Είπαμε όχι καθολική για τους «προβληματικούς» όρους. Επειδή γνωρίζω τους συναδέλφους που είναι αξιόλογοι τον **κ. Γιοχάλα**, την **κα Γιακουμάκη** και την **κα Χριστοφίδου**...

Ε. Γιακουμάκη: Εγώ είμαι «δευτέρα τη τάξει».

Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη: (συνεχίζει) ...που έχουν κάνει αυτήν την εργασία. Επιστημονικά δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα, είναι αξιόλογοι συναδέλφοι, είναι όμως πολύ λίγοι αριθμητικά για να ανταποκριθούν σε αυτό το έργο. Προβλέπεται κάποια στελέχωση, κάτι;

Ε. Γιακουμάκη: Το είπα εγώ...

Θ. Τάσιος: Επιτρέψτε μου να πω ότι στη φάση αυτή, του σχεδιασμού, η Επιτροπή Συντονισμού προσπάθησε να μειώσει τα ενδεχόμενα αυτά με τη βοήθεια ενδιάμεσων «μηχανισμών απόσβεσης». Και οι μηχανισμοί αυτοί είναι, πρώτον, το γεγονός ότι με τη βοήθεια της ΕΛΕΤΟ και την παρέμβαση της Επιτροπής Συντονισμού θα κοιτάμε το κάτω ρεύμα, που έδειξε ο **κ. Βαλεοντής**, να είναι έτσι και αλλιώς «ισχνό» – και δικαιούται κανείς να έχει αυτήν την αισιοδοξία, αφού θα είναι ορθολογικά σχεδιασμένο το σύστημα. Δεύτερον, θα υπάρχουν ως

«αποσβεστές» οι επιστημονικές ενώσεις, οι οποίες έτσι θα ενεργοποιηθούν καλύτερα και συλλογικότερα, μήπως και μπορέσουν να βοηθήσουν χωρίς να φτάνουμε κάτω στην Ακαδημία. Και, τελικώς, με αυτόν τον τρόπο ελπίζουμε ότι αυτό που θα φτάσει στην Ακαδημία θα είναι αριθμητικώς πάρα πολύ λιγότερο. Παρ' όλα αυτά, έχετε δίκιο και νομίζω ότι και η **κα Γιακουμάκη** θα συμφωνήσει, και εμείς έχουμε πει ότι θα υπάρξει ενίσχυση – και οικονομική ακόμα – αν υποθέσουμε ότι η Ακαδημία έχει ανάγκη από λεφτά...

Ε. Γιακουμάκη: Λοιπόν, **κα Συμεωνίδη**, να σας πω ότι, όπως ξέρετε, εγώ δεν εκπροσωπώ το Κέντρο Ορολογίας της Ακαδημίας Αθηνών, είναι ο **κ. Γιοχάλας** και η **κα Χριστοφίδου**. Αυτό σημαίνει ότι η Ακαδημία, διά του προσώπου μου μέσα στην Ομάδα Εργασίας, εκπροσωπείται *στο σύνολό της* και σε όλους τους χώρους του επιστητού που καλύπτει η Ακαδημία· ως ακαδημαϊκοί και ως ερευνητές. Δηλαδή οι γιατροί της Ακαδημίας μπορούν να είναι μέσα στο Εθνικό Συμβούλιο Ορολογίας, οι αρχιτέκτονες ακαδημαϊκοί, τα Κέντρα Έρευνας αναλόγως· Λαογραφίας, τα κέντρα Έρευνας Ιστορίας κτλ. Επομένως, αυτή τη στιγμή, η Ακαδημία μπαίνει μέσα στο ΕΠΟΣ ως σύνολο ερευνητικών κέντρων και ακαδημαϊκών δασκάλων κτλ. Από κει και μετά, είπαμε ότι οι όροι περιορίζονται στην πορεία τους· είναι οι ασφαλιστικές δικλείδες, όπου σιγά-σιγά λύνονται τα προβλήματα, ούτως ώστε τα αδιέξοδά μας να είναι πολύ λίγα· και βεβαίως ένας *εθνικός οργανισμός* δεν θα αποτελείται μόνο από την Ακαδημία· αν δείτε ολόκληρο το ΕΠΟΣ, όπως εξελίσσεται, αξιολογούνται και άλλες δυνάμεις επιστημονικές μέσα στις προβλέψεις του ΕΠΟΣ. Ευχαριστώ.

Θ. Τάσιος: Όποιος ζήσει θα τα «λουστεί» (γέλια)· θα δούμε πώς θα δουλέψει το σύστημα. **κε Μικρέ**, αν έχετε την καλοσύνη, δώστε μας μια συνοπτική παρουσίαση των ωραίων έργων που το ΙΕΛ μπορεί να κάμει.

Γ. Μικρός: Ευχαριστώ, κε Πρόεδρε. Από μεριάς του ΙΕΛ ο κύριος προσανατολισμός είναι τεχνολογικός στο ΕΠΟΣ· δηλαδή έχει γίνει μια προσπάθεια να φτιαχτούν κάποια εργαλεία, τα οποία θα βοηθήσουνε κατά κύριο λόγο τον ορογράφο, αλλά και κατά δεύτερο λόγο και τον γλωσσολόγο. Θα πάρω τα πράγματα από την αρχή. Πρώτα απ' όλα έχουμε μια πραγματικότητα: τα ΑΔΟ· μια

πραγματικότητα εν δυνάμει βέβαια. Αυτά τα ΑΔΟ θα λειτουργήσουν με ανθρώπους που θα έχουν ανάγκη να έρθουν σε επαφή με κείμενα και τα οποία κείμενα θα περιέχουν όρους· άρα χρειάζονται ένα εργαλείο, ένα περιβάλλον, ένα λογισμικό που θα τους επιτρέπει να κάνουν «ηλεκτρονική» σταχυολόγηση αυτών των όρων. Ένα δεύτερο κομμάτι, σημαντικό επίσης, της δουλειάς την οποία θα κάνει το ΙΕΛ είναι η ανάπτυξη κάποιων «μηχανών», ηλεκτρονικών μηχανών αναζήτησης, δρομολόγησης και ταξινόμησης εγγράφων. Δεδομένου ότι ζούμε σε μια κοινωνία η οποία χαρακτηρίζεται *Κοινωνία της Πληροφορίας*, το σημαντικό αυτή τη στιγμή είναι να βρούμε τις πληροφορίες και κατά δεύτερο λόγο να τις ταξινομούμε· ίσως θα έλεγα ότι η ταξινόμηση είναι το δεύτερο σημαντικότερο πρόβλημα αυτή τη στιγμή του σύγχρονου ανθρώπου. Επομένως, μέσα από μια τέτοια συλλογική προσπάθεια, όπως είναι το ΕΠΟΣ, θα γίνει εφικτό να φτιαχτούν τέτοια εργαλεία· εργαλεία ταξινόμησης. Δηλαδή, θα μπορούμε κάποια στιγμή, με κατάλληλη εκπαίδευση, από σχετικά κείμενα στα οποία θα έχουν εντοπιστεί οι όροι, να κατατάσσουμε ηλεκτρονικά κείμενα ακόμα και στις θεματικές τους περιοχές· αυτό είναι τουλάχιστον το επιθυμητό. Επιπλέον, θα δημιουργηθούν και μια σειρά από άλλα «παράγωγα» θα έλεγα προϊόντα ηλεκτρονικά, όπως είναι τα ειδικά μορφολογικά λεξικά, τα οποία θα επιτρέψουν την ορθογραφική διόρθωση, και αναγνώριση βέβαια, των όρων. Θα έχουμε όλοι, ίσως, βιώσει τη δυσκολία των σημερινών ορθογράφων να αντιμετωπίσουν ορολογία· τα γνωστά κοκκινίσματα στο Word όταν γράφουμε ένα κείμενο με ορολογία. Όλα αυτά τα πράγματα πιστεύω ότι θα βρουν μια λύση· θα βρουν μια απάντηση μέσα από την ανάπτυξη τέτοιων εργαλείων. Τέλος, θα μπορούσαμε να δούμε το ΙΕΛ να αναπτύσσει την ΕΒΔΟ, την Εθνική Βάση Δεδομένων Ορολογίας, την οποία οραματιζόμαστε σαν μια ανοιχτή βάση δεδομένων, η οποία θα έχει διαδικτυακή πρόσβαση και θα ενσωματώνει ακριβώς όλες τις υπάρχουσες – κατάλληλα τροποποιημένες βέβαια – βάσεις δεδομένων που υπάρχουν στην Ελλάδα συν έναν καινούργιο πλούτο όρων οι οποίοι θα παράγονται μέσω των ΑΔΟν (διορθώνει) των ΑΔΟ. Αυτά λίγο-πολύ είναι τα τεχνολογικά οράματα του ΙΕΛ μέσα από το ΕΠΟΣ· αυτό προσπαθούμε να φτιάξουμε. Θέλω να προσθέσω – και να κλείσω – ότι δίνεται μία σπάνια ευκαιρία και για θέματα Γλωσσολογίας· γιατί μέσα από την ΕΒΔΟ θα έρθουν κείμενα τα

οποία περιέχουν όρους. Όσοι δουλεύουνε στο χώρο της Γλωσσολογίας των Ηλεκτρονικών Σωμάτων Κειμένων θα έχουν διαπιστώσει τη δυσκολία και την απαραίτητη ύπαρξη τέτοιων σωμάτων κειμένων ειδικευμένων για Ορολογία. Στην Ελλάδα δεν υπάρχουν τέτοια· έχει γίνει μια πρώτη προσπάθεια από το ΙΕΛ, αλλά θέλουμε να μεγαλώσει· και θέλουμε αυτά τα κείμενα να συνοδεύουν τους όρους· και αυτό είναι κάτι πολύ σημαντικό όχι μόνο για τον ορολόγο αλλά και για τον γλωσσολόγο· για τις χρήσεις δηλαδή των όρων στην ελληνική γλώσσα.

Θ. Τάσιος: Ευχαριστώ, **κε Μικρέ.** (απευθυνόμενος στους συνέδρους) Μού ‘κανε «πάσα» δυο «πραγματάκια». Θα προσέξατε κάποια στιγμή ότι θέλησε, και είναι η πρώτη φορά που το ακούω, να περάσει στο ελληνικό κλιτικό σύστημα το ακρόλεξον «ΑΔΟ», και είπε «των ΑΔΩν»· μπράβο του (γέλια). Εγώ αρνούμαι να λέω τόσα «ευρώ»· εγώ θα λέω τόσα «ευρά». Το δεύτερο είναι, λέει, το κοκκίνισμα που κάνουν όλα αυτά τα – αφελή εν πολλοίς – λογισμικά των διορθώσεων, όχι μόνο γιατί δεν ξέρουν τους όρους, αλλά και διότι ακούνε και σε μια γραμματική, η οποία σε λίγο – για να πω την κακία μου και εγώ εκμεταλλευόμενος αυτή τη θέση – θα πάψει να μπορεί να υπηρετήσει το 90% του επιστημονικού λόγου, που αύριο θα είναι ο κύριος λόγος σε όλη την Ελλάδα, γιατί ο αριθμός των επιστημόνων θα είναι συγκριτικά μεγάλος και θα έχει ανάγκη και αυτός από μια γραμματική, η οποία θα είναι λίγο «ευκαμπτότερη» από ό,τι είναι ο «κορσές» της σχολικής. Έβγαλα το άχτι μου, **κα Συμεωνίδου!** Αλλά δεν είναι θέμα Ορολογίας. Εκεί που φτάσαμε τώρα, και που η ώρα είναι 2.12, πρέπει να πάρουμε μερικές τιμητικές ερωτήσεις από κάτω, «αιχμηρές», με «διαφωνίες»· κάτι, ρε παιδάκι μου, να ξυπνήσουμε λίγο και μετά να φύγουμε. Δεν θα φύγουμε τόσο γρήγορα· θα έχουμε χρόνο μπροστά μας· η γαλατική φιλοξενία μάς φτάνει μέχρι τις 3.00· εμείς θα τους αποδείξουμε ότι είμαστε «γαλατικότεροι» των Γαλατών και θα φύγουμε νωρίτερα. Πού το πας αυτό! Και, επίσης, ήθελα να παρακαλέσω να έχουμε τη δυνατότητα από την **κα Φραγκοπούλου**, την **κα Χαρχαρίδου** και την **κα Γιακουμάκη**, αν θέλουν να συμπληρώσουν κάτι – που φοβάμαι ότι η «ανδροκρατία» εδώ δεν τους το επέτρεψε και πολύ. Άρα, νά περίπου πώς να ξοδέψουμε το υπόλοιπο τέταρτο του χρόνου. Κυρίες και κύριοι ο λόγος σε σας και πάλι... Σφιχτείτε!

Δ. Γιαννίμπας: Λέγομαι **Διονύσης Γιαννίμπας**, μεταφραστής, είχα κάνει προηγουμένως την ερώτηση για τη συλλογή υλικού.

Θ. Τάσιος: Και ευχαριστούμε διότι έδωσε αφορμές.

Δ. Γιαννίμπας: Δεν ξέρω αν θα 'μαι «*αιχμηρός*». Καταρχήν θα 'θελα να κάνω δύο παρατηρήσεις πάνω σ' αυτό για να διευκρινίσω, ίσως, γιατί έκανα την ερώτηση. Επειδή, εν πολλοίς, η απάντηση ήταν ότι στα πλαίσια των ΑΔΟ οι «*ειδικοί*» θα μπορέσουν να συλλέξουν το υλικό που αφορά το γνωστικό τους πεδίο, τουλάχιστον εγώ ως μεταφραστής έχω δει ότι αυτό δεν αρκεί, για δυο λόγους. Μεταξύ άλλων ο ένας είναι ότι υπάρχει μεγάλη διεπιστημονική σχέση... μάλλον να πω ότι δεν μπορούμε να βάλουμε στεγανά ανάμεσα στα γνωστικά πεδία· δηλαδή ψάχνοντας όρους για ένα πεδίο Φυσικής για παράδειγμα, θα βρούμε πάρα πολλούς όρους από άλλα πεδία· και αν ξεκινήσουμε να δουλεύουμε από τη Φυσική πρώτα δεν θα βρίσκουμε τους όρους από τα άλλα πεδία και υπάρχει το φαινόμενο πολλές φορές ο ίδιος όρος, ενώ θα μπορούσε να έχει αποδοθεί με τον ίδιο τρόπο, με την ίδια λέξη στα ελληνικά για τρεις τέσσερις επιστήμες να έχει αποδοθεί με διαφορετική λέξη σε αυτές τις επιστήμες, χωρίς λόγο στην ουσία. Άρα ο «*ειδικός*» του ΑΔΟ στην πραγματικότητα χρειάζεται μια πολύ πιο συνολική βάση του υλικού για να δουλέψει πάνω σε αυτήν. Αυτό είναι το ένα. Το άλλο είναι ότι, πολλές φορές, το υλικό δεν βρίσκεται εκεί που το περιμένει ο ειδικός· και αυτό είναι κάτι που επίσης ως μεταφραστής έχω βιώσει επανειλημμένα. Θα σας πω χαρακτηριστικά ότι οι *κατάλογοι προϊόντων και υπηρεσιών* που βγαίνουν από εταιρείες, υπάρχουν, για παράδειγμα, σε δέκα δεκαπέντε γλώσσες και στα ελληνικά, γιατί έχει παρουσία η εταιρεία στην Ελλάδα· φυσικά δεν είναι στο αντικείμενο του κάθε Καθηγητή Πανεπιστημίου, ενδεχομένως, να γνωρίζει ότι η τάδε πολυεθνική διαθέτει 25.000 όρους – με *εργαλεία, εργαλειομηχανές*, οτιδήποτε μπορείτε να φανταστείτε, *υλικά, βαφές*, δεν ξέρω τι άλλο – και αυτό δεν μπορεί να αξιοποιηθεί από το ΑΔΟ εφόσον δεν γνωρίζει την ύπαρξή του. Νομίζω ότι υπάρχουν άνθρωποι που μπορούν να συλλέξουν το υλικό με πολύ αποτελεσματικό τρόπο και αυτό να υπάρχει ως προεργασία για τη δουλειά των ΑΔΟ εκ των υστέρων.

Θ. Τάσιος: Πρέπει να σας είμαστε ευγνώμονες γιατί ήδη φαίνεται ένα μικρό δείγμα ενός τρόπου εργασίας – και όχι «δουλειάς» εδώ – ο οποίος πρέπει να ακολουθηθεί πράγματι από τα ΑΔΟ. Εμείς, τὰ 'χουμε φανταστεί τα ΑΔΟ πολύ πιο ανοιχτά και πολύ πιο οριζόντια. Δεν σκεπτόμαστε – το είπε και ο **κ. Βαλεοντής** και ο **κ. Καραγιάννης** – να τα θεωρήσουμε ως «κλειστά μαγαζάκια των ειδικευμένων οφθαλμιάτρων του αριστερού οφθαλμού», διότι τότε δεν θα βγάλουμε ορολογία αλλά «αβγολογία»... Άρα, συμεριζόμαστε πλήρως αυτά που λέτε, και πρέπει να κρούουμε τον κώδωνα του κινδύνου αναλόγως, έτσι ώστε ακόμα και οι προδιαγραφές για τη σύνθεση του κάθε ΑΔΟ, και για τον τρόπο εργασίας του να προσπαθήσει να αποφύγει αυτά τα ακραία ενδεχόμενα. Είναι δύσκολο· όσο πάει και δυσκολεύει το πράγμα· δεν υπάρχει αμφιβολία... αλλά για τα δύσκολα είμαστε τώρα! Τι; θα καθόσασταν ως τις 3.00 το μεσημέρι για τα εύκολα πράγματα! **κε Γιαννίμπα**, πρέπει να σας ευχαριστήσω άλλη μια φορά.

Ε. Γιακουμάκη: Να ρωτήσω τον κύριο εγώ, αφού ασχολείται με τη μετάφραση, να κάνω και εγώ μια αντερώτηση· αν έχετε τη λέξη «μαγνήτης» και πείτε «τα μάτια είναι μαγνήτης»· εκείνο το πρόβλημα πώς θα το λύσουμε; Είναι σημαντικό, δεν είναι;

Δ. Γιαννίμπας: Δεν είμαι σίγουρος ότι είναι πρόβλημα Ορολογίας. Εγώ δεν κάνω λογοτεχνική μετάφραση.

Ε. Γιακουμάκη: Α, δεν κάνετε λογοτεχνική μετάφραση.

Δ. Γιαννίμπας: Θα σας παρέπεμπα σε έναν μεταφραστή που κάνει λογοτεχνική μετάφραση.

Ε. Γιακουμάκη: Θέλω με αυτό να πω ότι και τα σώματα κειμένων είναι πολύ σημαντικά και υπάρχει πρόβλεψη μέσα στο ΕΠΟΣ. Θέλω να πω ότι ο όρος «ειδικός» – ειδικοί θα είναι στα ΑΔΟ – δεν είναι αποκλειστικός και αφοριστικός όρος. Ειδικός είναι αυτός ο οποίος γνωρίζει την επιστήμη των μαθηματικών, ο οποιοσδήποτε μαθηματικός. Επομένως, αυτή τη δημοκρατικότητα του ΕΠΟΣ μάλλον είμαστε ανέτοιμοι να την συλλάβουμε ακόμη. Έτσι, το 'χουμε συλλάβει το θέμα, ότι οι άνθρωποι που ειδικεύονται στις επιστήμες έχουν γνώμη και άποψη.

Θ. Τάσιος: Αλλά δεν θα είναι ολομόναχοι, και μερικοί από αυτούς θα πρέπει να έχουν προϋποθέσεις.

Ει. Φραγκοπούλου: Αν μπορώ κάτι να πω, για τα ΑΔΟ του ΕΛΟΤ, που είναι – έτσι και αλλιώς – πρακτική του ΕΛΟΤ. Τα ΑΔΟ του ΕΛΟΤ είναι άκρως δημοκρατικά: είναι από δέκα-δεκαπέντε φορείς που εκπροσωπούνται. Να σας πω ένα θέμα: το ΑΔΟ για ηλεκτρικές εγκαταστάσεις, κτιριακές ηλεκτρικές εγκαταστάσεις: εκεί είναι μέσα και οι τεχνίτες που κάνουν την εγκατάσταση, οι οποίοι στην πράξη χρησιμοποιούν κάποια ορολογία: ή υπάρχει ένας όρος δόκιμος, στην αγορά, με τον οποίο συνεννοούνται: αυτός εξετάζεται: ενδεχομένως είναι πολύ σημαντικό να χρησιμοποιηθεί στην πράξη.

Θ. Τάσιος: Έτσι.

Ει. Φραγκοπούλου: Στον ΕΛΟΤ τουλάχιστον, επειδή αναγκαστικά έπρεπε να προτυποποιήσουμε την ορολογία, ήμασταν αναγκασμένοι για όλη αυτήν την πολυφωνία στη δημιουργία ενός όρου: και να θέσουμε υπό τον έλεγχο αυτού του ΑΔΟ την πρωτότυπη δουλειά που έφερνε ένας απλός μεταφραστής: γιατί κάποιος ξεκίνησε και έκανε μια πρώτη μετάφραση και η ορολογία αυτής της μετάφρασης ελέγχθηκε από ένα συλλογικό όργανο με 10 εμπλεκόμενους φορείς. Φυσικά, δεν μπορώ να πω ότι οι εκπρόσωποι αυτοί είχαν άριστη γνώση της ελληνικής γλώσσας: προς Θεού... γιατί σ' αυτήν την επιτροπή, η την ομάδα, οι άνθρωποι αυτοί ήτανε για το γνωστικό αντικείμενο αυτό καθ' αυτό: το τεχνικό κομμάτι: και ίσως να μην είχαν όλοι τη γλωσσική παιδεία και την υποδομή που χρειαζόταν για να αποδώσουν όρους. Όμως, ήταν ένα αντιπροσωπευτικό τμήμα της ελληνικής κοινωνίας στο συγκεκριμένο τομέα και τα ερεθίσματα που είχαμε μας βοήθησαν να φτιάξουμε έναν όρο, ο οποίος στη χρήση επάνω μπορεί να βελτιωθεί. Σε πολλούς τομείς έχουν βελτιωθεί αυτοί οι όροι.

Θ. Τάσιος: Και νομίζω ότι το σχόλιό σας ακολουθεί λιγάκι το σχόλιο του κ. Γιαννίμπα. Έτσι φάνηκε αν ήδη στη χρήση – και στο επίπεδο ακόμη των τεχνιτών – υπάρχει ένας όρος που αντέχει τις υπόλοιπες προδιαγραφές. Είναι μια λαμπρή πηγή για αναζήτηση όρων όπως η πείρα δείχνει, ιδίως η αμερικάνικη: και εδώ η ελληνική δημοτική γλώσσα δείχνει τη ρωμαλεότητά της και την

εκφραστικότητα της. Εχθές, κάπου ήλεγχα μια σειρά από προγράμματα ερευνών και κάποιος μου πέταξε ένα «σλόσιγκ» για το “*sloshing*”· και λέω: το “*sloshing*”, κύριε συνάδελφε, είναι «κλουκούτισμα». Μπα, μου λέει. Ναι, του λέω, είναι «κλουκούτισμα»· το οποίο είναι ένα φοβερά «εύρωστος» όρος, βεβαίως φορτισμένος με έναν, αν θέλετε, άλλου είδους λογοτεχνικό περίγυρο· αλλά είναι αφάνταστα κυριολεκτικός. Λοιπόν, νομίζω ότι συμπλέουμε. Ο **κ. Βαλεοντής** όμως ήθελε κάτι να συμπληρώσει για το ίδιο θέμα.

Κ. Βαλεοντής: Νομίζω ότι είπαν αρκετά ήδη και οι προηγούμενοι, και η **κα Γιακουμάκη** και η **κα Φραγκοπούλου**. Έχουμε δώσει ιδιαίτερη σημασία στη διαθεματική επικοινωνία· τα ΑΔΟ δεν θα είναι στεγανά· και αυτό τονίστηκε αρκετές φορές.

Θ. Τάσιος: Είναι σαφές νομίζω. Εσάς, κε Χρήστου, θα σας αφήσω τελευταίον τελευταίον, διότι ήδη έχετε συμμετάσχει κατά 400% περισσότερο από τους άλλους. Έχουμε λοιπόν τρεις ερωτήσεις. Θα πάρουμε αυτές τις τρεις και ο **κ. Χρήστου** θα είναι ο τελευταίος. (ακούγεται από το βάθος κάποια σύνεδρος) Συγγνώμη, έχουμε το μικρόφωνο, αν έχετε την καλοσύνη.

Σύνεδρος: Ελένη Καπέλου λέγομαι, και είναι μάλλον συνέχεια στο προηγούμενο. Πιστεύω ότι έχετε ένα έτοιμο ΑΔΟ, το οποίο όμως δεν έχετε λάβει καθόλου υπόψη σας.

Θ. Τάσιος: Μακάρι!

Ε. Καπέλου: Στην εκπαίδευση, υπάρχουν στα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα αλλά και στο Πανεπιστήμιο... διδάσκουμε ξένη γλώσσα ειδικότητας, την οποία κακώς βέβαια ονομάζουμε Ορολογία, γιατί δεν είναι μόνο Ορολογία· το LSP¹ έχει και Ορολογία μέσα. Λοιπόν, εμείς είμαστε σε καθημερινή επαφή με κείμενα εξειδικευμένα, τα οποία για να τα αποδώσουμε στα παιδιά ερχόμαστε σε συνεργασία με τους ειδικούς, με τον μαθηματικό, με τον φυσικό, με τον ηλεκτρονικό, με τον κοινωνικό λειτουργό, τελοσπάντων με χίλιους δυο· όχι τον

¹ Language for Special Purposes

«ειδικό», τελοσπάντων τον εξειδικευμένο ή τον επιστήμονα της ειδικότητας, αυτό θέλω να πω. Ήδη λοιπόν υπάρχει μια έτοιμη ομάδα.

Θ. Τάσιος: Συνελήφθητε, δεν διαφεύγετε τώρα.

Ε. Καπέλου: Έπρεπε να υπάρχει ίσως καλύτερη πληροφόρηση, γιατί αυτοί που είμαστε ήδη εδώ κατά τύχη το πληροφορηθήκαμε· εγώ χάρις στον **κ. Καραγιάννη**, άλλοι χάρις σε κάποιον άλλο. Μήπως θα έπρεπε να γίνει πληροφόρηση μέσω του Υπουργείου Παιδείας, δεν ξέρω... να στέλνατε σε όλα αυτά τα Ιδρύματα. Και κάποιος – εντάξει – μπορεί να μην προσφερθούν, κάποιος όμως... (απαντά σε κάποιους που δεν ακούγονται) Εντάξει, εγώ δεν είπα γι' αυτό, δεν μίλησα αν ενδιαφέρεται ή αν δεν ενδιαφέρεται. Υπάρχουν κάποιος που ενδιαφέρονται όμως· στους 100 θα ενδιαφερθούν οι 2· και αυτοί κάτι είναι.

Θ. Τάσιος: Μην το βάζετε το ευγενικόν «μήπως». Πρέπει να υπάρξει διερεύνηση και φυσικά θα υπάρξει αφού *τώρα* ξεμυτίζουμε ή ακόμα πιο ρωμαλέα «ξετσουμίζουμε».

Ε.Καπέλου: Ναι.

Θ. Τάσιος: Άρα είμαστε μέσα. Τώρα συλλάβαμε άλλη μια πιθανή... δεν είσατε ένα ΑΔΟ, είσατε τα στοιχεία ενός ΑΔΟ, που ευκολότατα μπορείτε να συστήσετε ένα ΑΔΟ σε μια περιοχή, ή σε πλείονες της μιας περιοχής – και εδώ καταγράφεστε. *Τώρα* βγαίνουμε προς τα έξω και θα δείτε ότι αν τυχόν υπάρξει και από πάνω το χαμόγελο – μάλλον χαμόγελα υπάρχουν, αλλά να υπάρξει και κανένα χτύπημα στην πλάτη – όλο τούτο εδώ θα πραγματωθεί κατά τρόπο πολύ συστηματικό, και καλοδέχομαι πάρα πολύ την παρατήρησή σας. Και γράφει ο **κ. Βαλεοντής**... (θέλει να μιλήσει κάποιος σύνεδρος και χρειάζεται να μεταφερθεί το ασυρματικό μικρόφωνο) Να πάμε το μικρόφωνο. Ποιος θα βοηθήσει; Συγνώμη τώρα σας εκμεταλλευόμαστε για αυτήν την εργασία. Αν έχετε την καλοσύνη.

Μ. Δαμίγος: Μανόλης Δαμίγος και πάλι. Θα ήθελα να μιλήσω για καθαρά πρακτικά πράγματα, γιατί νομίζω ότι φιλολογούμε αρκετά και δεν δίνονται οι πρακτικές λύσεις.

Θ. Τάσιος: (τον διακόπτει) Όχι! επιτρέψτε μου...

Μ. Δαμίγος (συνεχίζει): Όχι στο συγκεκριμένο...

Θ. Τάσιος: (τον διακόπτει και πάλι) Όχι, όλοι μας! Ύστερα η φιλολογία είναι μια λαμπρή επιστήμη· είναι μια λαμπρή επιστήμη... Σας παρακαλώ επιτρέψτε μου!

Μ. Δαμίγος: Είναι μια λαμπρή επιστήμη, αλλά το θέμα των μεταφράσεων...

Θ. Τάσιος: (τον διακόπτει και πάλι) Δεν το δέχομαι! Τίποτα απ' όσα ελέχθη εδώ δεν έχει το χαρακτήρα του «φιλολογικού». Σας παρακαλώ!

Μ. Δαμίγος: Όχι· το «φιλολογώ» δεν το είπα με τον αρνητικό όρο. Στη δική μου την προσπάθεια να μπορέσουμε να δώσουμε λύσεις σε υπαρκτά προβλήματα, γιατί αν δεν δίνουμε λύσεις, δεν χρειάζεται να συσκεπτόμεθα. Και αυτό που θέλω να πω είναι ότι υπάρχουν, εγκυμονούνται, ενέχονται κίνδυνοι στις μεταφράσεις που γίνονται από την υπηρεσία μας στις Βρυξέλες. Αν ψάξει κανείς ποιες είναι οι επικίνδυνες ουσίες παραδείγματος χάριν, δεν θα βρει τον «υδράργυρο» μέσα. Μια επιχείρηση που ψάχνει λοιπόν ηλεκτρονικά, δεν υπάρχει ο «υδράργυρος». Γιατί; Γιατί τον έχουν μεταφράσει «το μερκούριο».

Θ. Τάσιος: Ωραία, είναι επηρεασμένοι από τον Σέξπιρ!

Μ. Δαμίγος: Ωραία, θα ήθελα να αρχίσω όμως από κάπου αλλού, ακριβώς για τα πρακτικά θέματα. Εγώ δεν είμαι ούτε μεταφραστής· είμαι απλός χρήστης και βλέπω τι μου προσφέρει η ελληνική μετάφραση. Επειδή δεν μπορώ ποτέ να τη χρησιμοποιήσω, παίρνω τα αγγλικά ή τα γαλλικά. Λοιπόν, εγώ είμαι τρίγλωσσος και έχω δύο μητρικές γλώσσες και από κει και πέρα παίρνω την εμπειρία μου και ξέρω πώς μεταφράζω από ελληνικά στα γαλλικά και από τα γαλλικά στα ελληνικά και πώς αυτές τις γλώσσες στα αγγλικά, που δεν είναι η μητρική μου γλώσσα, ή από τα αγγλικά στις άλλες δύο. Επίσης βλέπω τα παιδιά μου, τα οποία είναι τετράγλωσσα, αυτά έχουν δύο μητρικές.

Θ. Τάσιος: Τα εγγόνια σας θα είναι δεκαεξάγλωσσα! (Γέλια από τους συνέδρους.)

Μ. Δαμίγος: Τα εγγόνια θα δούμε τι θα είναι. Αλλά τα έχω χρησιμοποιήσει ως πειραματόζωα, γιατί εγώ δεν είμαι τόσο καλός κριτής παίρνοντας εμπειρία από τον εαυτό μου. Θυμάμαι μια φορά, ψάχναμε για έπιπλα και ρώτησα την πωλήτρια: «Πόσο κάνει η σέζα;» – μόλις ήρθα από τη Γαλλία, αντί για καρέκλα είπα η «σέζα»

– και μου λέει ο γιος μου: “Μπαμπά είμαστε στην Ελλάδα, δεν λέμε η «σέζα», λέμε «λα καρέκλ»”. Λοιπόν, από κει και πέρα είδα, τους έκανα κάποια τεστ σ’ αυτά· τους λέω μια μέρα: Πώς λέγεται το «μελόνι» στα γαλλικά; Μου λένε «λε πεπόν». Και αντίστροφα τους λέω: Πώς λέγεται «λε καρπούζι;», και μου λένε «η παστέκα», γιατί στα γαλλικά είναι «la pastèque» και το *pastèque* πάει με το θηλυκό πάντα. Λοιπόν, αυτές είναι οι τέλειες αποδόσεις που πρέπει να περνάμε από την έννοια.

Θ. Τάσιος: Ωραία, ωραία.

M. Δαμίγος: Λοιπόν τώρα πού ήθελα να καταλήξω.

Θ. Τάσιος: Αν έχεις την καλοσύνη.

M. Δαμίγος: Φιλολογούμε λίγο, αλλά θέλω να δείξω την πρακτική εμπειρία και όχι... Επειδή έχω τύχει να αναπτύξω όρους στην AFNOR τη γαλλική για τα πρότυπα – είναι 20 χρόνια που ασχολούμαι με την ανάπτυξη όρων και προτύπων – και επειδή έχω συντάξει και τρεις Οδηγίες ευρωπαϊκές στα αγγλικά αλλά μετά τις έχω δει στα ελληνικά, επειδή συνήθως μεταφράζω και στα ελληνικά για να υπάρχουν αυτά που γίνονται από Έλληνες και στα ελληνικά σε πρωτότυπη μετάφραση· και έχω δει αυτές τις Οδηγίες μετά πώς μου έρχονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή...

Θ. Τάσιος: Νομιμοποιείτε πλήρως, δεν είναι εκεί το θέμα... Μπορούμε να ‘ρθούμε όχι στα παραδείγματα αλλά στην πρόταση ή στην ανησυχία, αντί των παραδειγμάτων· γιατί νομίζω έχουμε επαρκή αφαιρετική ικανότητα ώστε να μη χρειάζονται τα παραδείγματα. Σας ζητώ συγγνώμη – προχωρείστε στην ουσία.

M. Δαμίγος: Η ανησυχία... η ανησυχία, λοιπόν, είναι ότι δεν γίνεται από ανθρώπους της πράξης· γίνεται περισσότερο από θεωρητικούς· μεταφράζονται λάθος οι έννοιες πολύ συχνά από ανθρώπους που δεν γνωρίζουν· γιατί ο κάθε μεταφραστής... αν με βάλετε να μεταφράσω ένα κείμενο νομικό απλά θα το αρνηθώ· και δεν μπορούμε να έχουμε χρήση των κειμένων στα ελληνικά· στην Ελλάδα για τις επιχειρήσεις. Δεν μπορούν να τα χρησιμοποιήσουν· δεν μπορούν

να εφαρμόσουν τα βήματα της μεθοδολογίας. Το EMAS² παραδείγματος χάριν, το οικολογικό μάντζμεντ και ...

Θ. Τάσιος: Ναι, ναι.

Μ. Δαμίγος: Δεν μπορεί να το εφαρμόσει διαβάζοντας τα ελληνικά μια ελληνική επιχείρηση.

Θ. Τάσιος: Γι' αυτό σας ικανοποιεί το γεγονός ότι εμείς όλοι έχουμε πει ότι η όλη προσπάθεια θα ξεκινάει από ειδικούς: που θα 'ναι «ειδικοί» καταρχήν αλλά δεν θα φοράν παρωπίδες: και θα έχουν μια «οριζόντια» διάσταση: και αυτό ικανοποιεί τη βασική σας αρχή να μην είναι αναρμόδιοι.

Μ. Δαμίγος: Άσχετοι. Θέλω να δω το αποτέλεσμα κάποια στιγμή.

Θ. Τάσιος: Αυτό πρέπει να κάνετε κάποια υπομονή, να το δείτε.

Μ. Δαμίγος: Κοιτάζαμε ένα βιβλίο εδώ – ήταν η **κα Δουδουλακάκη** – που είχε γράψει και έλεγε «*growth*» σημαίνει «οικονομική ανάπτυξη»: «*growth*» δεν είναι η οικονομική ανάπτυξη.

Θ. Τάσιος: Παράκληση θα ήταν και πάλι: συντομεύετε – δεν θα με παρεξηγήσετε γιατί εγώ είμαι και πενήντα χρόνια μεγαλύτερός σας.

Μ. Δαμίγος: Όχι πενήντα: δέκα μπορεί.

Θ. Τάσιος: Η παράκληση είναι να μη χάσουμε την επιθυμία σας να συμβάλετε: να μην τη χάσουμε: είμαστε όλοι γεμάτοι αυτιά. Μη χρησιμοποιείτε παραδείγματα: ελάτε σε μια πρόταση τέτοια, με αφαιρετικούς όρους, τέτοια που μπορεί να πιάσει *άμεσο* τόπο. Η παράκλησή μου θερμή είναι: ελάτε σε μια πρόταση ή σε μια απορία...

Μ. Δαμίγος: Πρόταση δεν έχω να κάνω, γιατί δεν συμμετέχω σε αυτές τις διαδικασίες. Συμμετέχω στον ΕΛΟΤ, στην ανάπτυξη, μάλλον στην απόδοση προτύπων, αλλά δεν συμμετέχω στα υπόλοιπα. Και πολλές φορές μου λένε «έτσι έχει αποδοθεί αυτός ο όρος, δεν μπορούμε να κάνουμε αλλιώς».

Θ. Τάσιος: Τι προτείνετε, κε συνάδελφε;

² eco-management and audit scheme

Μ. Δαμίγος: Σας λέω ποιο είναι το πρόβλημα· εσείς χειρίζεστε, εσείς πρέπει να προτείνετε.

Θ. Τάσιος: Όχι, με συγχωρείτε, μη μου λέτε ποιο είναι το πρόβλημα, γιατί δεν κάνουμε τίποτα άλλο τριάντα χρόνια όλοι εδώ μέσα. Ξέρουμε ποιο είναι το πρόβλημα.

Μ. Δαμίγος: Να έχετε έναν κατάλογο, για την κάθε ειδικότητα, από ανθρώπους· από χρήστες· ώστε να πουν «έχω μεταφράσει αυτό στα ελληνικά», μπορείς να πάρεις και να το κάνεις πράξη;

Θ. Τάσιος: Μπράβο!

Μ. Δαμίγος: Γιατί αν μπορείς να το κάνεις πράξη, δεν χρειάζεται να υπάρχει...

Θ. Τάσιος: Κατάλαβα, ευχαριστώ.

Μ. Δαμίγος: Οπότε, θα έπρεπε, ίσως, όπως είχε αναπτυχθεί στη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας κάποτε· οι επιστήμονες των διαφόρων ειδικοτήτων που ποτέ δεν χρησιμοποιήθηκε.

Θ. Τάσιος: Ναι.

Μ. Δαμίγος: Έτσι· και να ξέρουμε σε ποιον απευθυνόμαστε για το συγκεκριμένο θέμα.

Θ. Τάσιος: Ευχαριστώ πάρα πολύ. Πράγματι η πρόταση αυτή έχει γίνει εκ προοιμίου δεκτή με την έννοια ότι τα επίσημα ΑΔΟ, αυτά τα 150 έως 200, θα αποτελούνται πράγματι, θα αλιεύονται πραγματικά μέσα από ειδικούς ανθρώπους· φυσικά δεν θα συμμετέχουν το σύνολο των επιστημόνων, αλλά και με τη συμπαράσταση των συλλόγων των επιστημονικών αλλά και με αυτό που πολύ σωστά είπατε: ποιοι είναι οι άνθρωποι οι οποίοι έχουν δείξει ήδη πρότερον έργον προς την κατεύθυνση αυτή πέρα της ειδικότητός των... Νομίζω ότι όταν θα δείτε αυτές τις προδιαγραφές για το στήσιμο των ΑΔΟ θα σας ικανοποιήσει αρκετά, και είμαι βέβαιος ότι ο κ. Βαλεοντής κρατά μια σημείωση των συστάσεών σας. Ευχαριστώ πολύ.

Σ. Καπιδάκης: Να προσθέσω...

Θ. Τάσιος: **κε Καπιδάκη**, στο τέλος! στο τέλος! Και η **κα Μάντζαρη**, επίσης, – που είναι ένας από τους πρωταγωνιστές μας – αλλά ας τελειώσουμε, όμως, με τους συναδέλφους που έχουν ζητήσει προηγουμένως το λόγο.

Ι. Ζοχιός: Λέγομαι **Ζοχιός**, κε πρόεδρε. Με απασχολεί το πρόβλημα πάντοτε το ιδιοκτησιακό· και στη συγκεκριμένη περίπτωση η ιδιοκτησία της γνώσης και των μέσων. Γι' αυτό μπαίνω κατευθείαν στην πρόταση: Να ανοίξει αμέσως αυτός ο τόπος που είπατε προηγουμένως στην απάντησή σας στον **κ. Παπαβασιλείου**. Όχι να περιμένουμε να συγκεντρωθεί ένα πολύ μεγάλο υλικό ή όλο το υλικό. Να υπάρχει συχνή δημοσιοποίηση των σελίδων, των διευθύνσεων, στα μέσα ενημέρωσης και με μια συνεννόηση να το προβάλλουν όπως προβάλλουν κάποια πράγματα – ή μάλλον δεν προβάλλουν – ή προβάλλουν κάποια πράγματα τα οποία δεν έχουν αξία· αλλά ας προβάλλουν και κάτι που έχει αξία· τις διευθύνσεις δηλ. με κάποιο τρόπο τεχνικό· είτε εφημερίδες είτε τηλεοράσεις κτλ., ώστε να δίνεται η δυνατότητα, πέρα από τη χρήση, που μπορεί να γίνει αμέσως, όλου του υλικού που έχει συγκεντρωθεί και να μπαίνει σταδιακά το υπόλοιπο υλικό που θα συγκεντρώνεται.

Θ. Τάσιος: Ναι, είναι σαφής η πρόταση· είναι σαφής.

Ι. Ζοχιός: Να δίνεται η δυνατότητα να υπάρχουν και παρατηρήσεις και κρίσεις και πιθανόν διορθώσεις από ανθρώπους ή από φορείς που πιθανόν δεν έχουμε υποψιαστεί την ικανότητά τους και...

Θ. Τάσιος: Η δημόσια κρίση· είναι ένας θεμελιώδης μηχανισμός.

Ι. Ζοχιός: Αν δούμε, πολλές φορές, πολλές εφημερίδες, όπως το ΓΕΩ της Ελευθεροτυπίας κάθε Σάββατο δημοσιεύει για πουλιά, για ζώα, για φυτά κτλ., και μου κάνει εντύπωση ότι είναι ευγενής, ευγενικός, ο δημοσιογράφος και ευχαριστεί αυτούς που τον διορθώνουνε με πάρα πολύ σημαντικές παρατηρήσεις. Είναι ένα μικρό παράδειγμα πόσο πολύ μπορεί να βοηθήσει ευρύτερα αυτό.

Θ. Τάσιος: Ευχαριστώ. Σας διαβεβαιώ ότι κάμποσοι από εμάς έχουμε ανάδραση πληροφορίας μέσω των διαδικασιών των δημόσιων κρίσεων και στα θέματα της ορολογίας· το εφάρμοσε ο ΕΛΟΤ· το έχει εφαρμόσει η ΜΟΤΟ και είναι φανερό ότι

το ΕΠΟΣ το θεωρεί ως «βού, α, βά»: το έχει εφαρμόσει στο παρελθόν ο Σύλλογος των Χημικών Μηχανικών, που είχε κάνει μια σημαντικότερη προσπάθεια: ώστε πραγματικά, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, είμαστε πια μάλλον στο ίδιο καράβι και λέμε τα ίδια πράγματα, αλλά από τον πόνο της ψυχής του καθενός. Και ας ευχηθούμε ότι όλα τούτα εδώ θα πάρουν μια μορφή τέτοια ώστε να είναι αναγνωρίσιμα: διότι πολύ σωστά είπατε και εσείς πριν ότι: «καλά, ρε παιδιά, εσείς λέτε... εγώ όμως δεν σας ξέρω»: ενώ όταν φανεί, παραδείγματος χάριν σε έναν ιστότοπο ή με συγκεκριμένες δράσεις το πράγμα, τότε θα είναι, αν θέλετε, ακόμα πιο αποδοτική η κριτική. Έχουμε άλλη μια ερώτηση από την κυρία...

Γ. Γιαννουλοπούλου: Γιαννουλοπούλου λέγομαι, είμαι σύνεδρος. Αυτό που θα ήθελα να ρωτήσω: σε ποιο σημείο, σε ποιο στάδιο της όλης πρότασης, προβλέπεται, ας μην πω τη λέξη «έλεγχος» γιατί φαίνεται λίγο άσχημη...

Θ. Τάσιος: Εποπτεία...

Γ. Γιαννουλοπούλου: (συνεχίζει) η γλωσσολογική εποπτεία ή κρίση, ας το πούμε έτσι, της ορολογίας. Και θέλω να εξηγήσω τι εννοώ. Ακούστηκε – και πολύ σωστά – ότι οι ειδικοί όροι προφανώς άπτονται των ειδικών γνώσεων των επιστημών...

Θ. Τάσιος: Πρώτον.

Γ. Γιαννουλοπούλου: Βέβαια. ... και γι' αυτό η δημοκρατία, όπως λέτε, και η πολυφωνία που ακολουθείτε χρειάζεται για να έχουμε μια καλύτερη εικόνα για το τι σημαίνει ως προς το επίπεδο του περιεχομένου του όρου. Υπάρχει, όμως, ένα δεύτερο κρίσιμο στάδιο που είναι το πώς αυτοί οι όροι είναι σε σχέση με το σύστημα της γλώσσας: και ίσως χρειάζεται να εξηγήσω περισσότερο, με ένα παράδειγμα: γιατί μιλάμε συνήθως για «νεολογισμούς» στην Ορολογία. Δηλαδή αν επρόκειτο για λέξεις της φυσικής γλώσσας, κανείς δεν θα έμπαινε στη λογική να τις κρίνει, να τις αλλάξει, να τις διορθώσει: όλοι έχουμε αυτή τη δυνατότητα σε ομιλητές της ελληνικής. Όταν, όμως, μιλάμε για *ειδικούς όρους*, τα πράγματα διαφοροποιούνται. Για παράδειγμα, η μονάδα «*τηλεομοιοτυπία*», που προσπαθεί να αντικαταστήσει το «*φαξ*»: αν ρωτούσε κάποιος ένα γλωσσολόγο θα μπορούσε να του πει τρεις λόγους, γιατί δεν θα επικρατήσει – δεν είναι της ώρας να τους αναφέρω τώρα –, πάντως υπάρχουν σαφή κριτήρια γιατί δεν θα επικρατήσει αυτό

έναντι του «φασξ». Αυτό προϋποθέτει μια συγκεκριμένη γνώση επιστημονική του γλωσσολόγου, όπως η Φυσική του φυσικού κτλ., είναι αυτονόητο. Αυτό λοιπόν που ερωτώ, επειδή άκουσα και τις ομιλίες του **κ. Μικρού** και της **κας Γιακουμάκη**, αφού το ΙΕΛ είναι ένας φορέας που έχει τεχνολογική ιδιότητα κυρίως – όπως δηλώθηκε – και η Ακαδημία ως ο κατεξοχήν φορέας του συνόλου των επιστημών, θέλω να πω ότι δεν έχει ειδικευση ως προς την α' ορολογία· αυτό που ρωτώ είναι, πού προβλέπεται, σε ποιο επίπεδο, σε ποιο στάδιο, σε ποια υποδιαίρεση, ο γλωσσολογικός έλεγχος;

Θ. Τάσιος: Είναι σαφές το ερώτημα.

Γ. Γιαννουλοπούλου: Γιατί, εμένα προσωπικά, ίσως... εμένα θα με ενδιέφερε να βοηθήσω· αλλά δεν είναι προσωπικό. Ευχαριστώ.

Θ. Τάσιος: Γιατί όχι, θα δείτε τι δουλειά έχουμε να βγάλουμε. Ευχαριστώ πάρα πολύ για την υπενθύμιση, ήδη ο **κ. Βαλεοντής**... (κάποιος ρωτάει κάτι εκτός μικροφώνου) θα μου επιτρέψετε, με την άδειά σας, μια που είχα αρχίσει να ομιλώ· αμέσως, σε 4 δευτερόλεπτα θα σας δώσω το λόγο, γιατί αντιλαμβάνομαι ότι είναι κάτι πολύ καυτό για να με διακόπτετε. Έλεγα λοιπόν ότι και ο **κ. Βαλεοντής** και ο **κ. Καραγιάννης** αναφέρθηκαν ήδη στη διαδικασία αυτού που θα είναι υποδοχή μέσα στο κλιτικό και σε όλη την ατμόσφαιρα της γλώσσας και είχαμε σκεφτεί μερικούς τέτοιους μηχανισμούς και όχι μόνον αφαιρετικά – έχουμε κάνει και πρακτικές εφαρμογές σε διάφορα ΑΔΟ που λειτουργούν ή υπολειτουργούν ήδη. Ωστε υπάρχει η διαδικασία. Απλώς, ήμουν έτοιμος να δώσω το λόγο στον **κ. Βαλεοντή**, αλλά φοβάμαι ότι θα αρπαχθεί από την κριτική στη λέξη «*τηλεομοιοτυπία*» και δεν θέλω να του δώσω αυτή την ευκαιρία (γελάει). Πιθανώς να πρέπει να ακουστεί ο αντίλογος σε αυτό που λέτε. (απευθυνόμενος στον Κ. Βαλεοντή που λέει κάτι) Τι λέγατε, κε συνάδελφε;

Κ. Βαλεοντής: Μπορείτε να μου δώσετε το λόγο αργότερα.

Θ. Τάσιος: Καλοσύνη σας. Ευχαριστώ πολύ. Άρα προχωρούμε· ο **κ. Βαλεοντής** είναι στο τραπέζι, θα παρέμβει τελευταίος μαζί με τον **κ. Καπιδάκη**. Η **κα Μάντζαρη** τώρα.

Έ. Μάντζαρη: Ήθελα να πω ακριβώς αυτό· ότι τελικά το κομμάτι της Ορολογίας δεν είναι κομμάτι των ειδικών των θεματικών πεδίων μόνον. Για παράδειγμα, υπάρχει ειδικότητα «ορολόγου» γενικότερα. Ο ορολόγος δεν είναι ο ειδικός, ο χημικός ή φυσικός, είναι ένας άνθρωπος που, αν το θέλετε, συγκεντρώνει γνώσεις και ειδικού αλλά και γλωσσολογίας. Άρα πιθανότατα, νομίζω ότι όταν συμμετείχα στην Ομάδα Εργασίας, η πρόθεση για τα ΑΔΟ ήταν να συμμετέχουν σε αυτά εκτός από ειδικοί και γλωσσολόγοι...

Θ. Τάσιος: Έτσι.

Έ. Μάντζαρη: ...έτσι ώστε να εξασφαλίζεται αυτή η ισορροπία. Αυτό ήθελα να τονίσω.

Θ. Τάσιος: Δεν υπάρχει αμφιβολία· δεν υπάρχει αμφιβολία.

Έ. Μάντζαρη: Αν δεν υπάρξει αυτό, θα υπάρξουν τα προβλήματα που υπάρχουν και αυτή τη στιγμή σε μεμονωμένες επιτροπές/ομάδες που παράγουν όρους και δεν γίνονται αποδεκτοί.

Θ. Τάσιος: Το είπαμε· και όχι μόνο τα πρόσωπα.

Π. Λαμπροπούλου: Λέγομαι Λαμπροπούλου. Πάνω σε αυτό, θα ήθελα να πω ότι το σημαντικό δεν είναι να γίνεται απλά γλωσσολογικός έλεγχος εκ των υστέρων· καλό θα ήταν οι γλωσσολόγοι να είναι εκεί πέρα ήδη στο ΑΔΟ που θα φτιάξει τις Αρχές της Ορολογίας· όχι στα επόμενα στάδια.

Θ. Τάσιος: Αυτό λέει και η **κα Γιαννουλοπούλου**. Και υπάρχει και κάτι καλύτερο, «καλυτερότερο!» αυτουνού, που είναι: ο ίδιος ο ειδικός να μην είναι βάνδαλος, αλλά να έχει εκτεθεί και σε αυτού του είδους τις ανησυχίες στις προηγούμενες δεκαετίες της ζωής του. Γιατί αλλιώς, **κα Γιαννουλοπούλου**, ενδέχεται να υποφέρουμε και από την αντίστροφη τεχνοκρατία, ενός γλωσσολόγου, που αυτός θα έχει κατεβασμένα στεγανά· δηλαδή πρέπει να σπάσουμε τις παρωπίδες. Νομίζω ότι τελειώσαμε. Νομίζω ότι εκτός από τον **κ. Χρήστου**, θα μου επιτρέψετε να σας στερηθώ...

Θ. Τάσιος: (Συνεχίζει απευθυνόμενος σε κάποιον από τους συνέδρους που ρωτάει – εκτός μικροφώνου – αν υπάρχουν προοπτικές.) Κατά την ταπεινή μου αντίληψη

οι προοπτικές είναι ελάχιστες. (αντιδρώντας στην προσπάθεια κάποιου συνέδρου να δώσει το μικρόφωνο σ' αυτόν που ρώτησε) Όχι, μην του δίνεις θάρρος άλλο! Το 'πε! (συνεχίζοντας) Λοιπόν, οι προοπτικές είναι ελάχιστες, εκτός εάν δεν έβρεχε και βγούμε για μια μικρή διαδήλωση στο Σύνταγμα· και σας διαβεβαιώ ότι την άλλη μέρα το πρωί θα έσπευδαν τρεις υπουργοί να πουν: «Ναι, θα δώσουμε λεφτά». Λοιπόν, έχουμε προβλήματα προς αυτήν την κατεύθυνση. Είμαι υποχρεωμένος, και το άσπρο γέμι – που το βάφω άσπρο! – μου επιτρέπει να λέω ότι υπάρχει χαμόγελο, χτύπημα στην πλάτη και πλήρης ασυνεννοησία, ή σχεδόν πλήρης, προς τα πάνω· και αυτό είναι μια προσωπική γνώμη και βγάζω τα καπέλα της προεδρίας και του μόχθου που έχουν κάνει όλοι τούτοι εδώ οι ήρωες, και σας λέω ότι τα πράγματα πάνε άσχημα. Παρά τον πακτωλόν των χρημάτων της Κοινωνίας των Πληροφοριών ενδέχεται να μην πάρουν είδηση ότι δεν θα δουλέψει το σύστημα αν δεν περάσει από την «κουμπότρυπα» του όρου, και ενδέχεται να μην υπάρξουν λεφτά. Άρα μη μας ρωτάτε. Στου... πνιγμένου (διορθώνει) στου κρεμασμένου δεν μιλάνε για σκοινί ούτε για σαπούνι· τα 'χασα τώρα λίγο! ο συναισθηματισμός κάνει κακό! Πού είχαμε μείνει; Νομίζω ότι είχαμε τελειώσει από το αμφιθέατρο, σας ζητώ συγνώμη, αν και είμαι βέβαιος ότι θα ήθελαν κι άλλοι να μιλήσουν για να συμβάλουν· και ολωνών οι ιδέες εδώ που είμαστε ακόμα είναι χρησιμότητες. Αλλά δεν θα ξεφύγετε! είπαμε ότι θα απλώσει τα δίκτυα τόσο πολύ το σύστημα εάν πάρουμε τα λεφτά. Και εάν δεν πάρουμε πάλι, εκ του υστερήματος έχουμε βγάλει ένα κρυφό «μινιμαλιστικό σχέδιο» για να προχωρήσει το πράγμα, από το υστέρημα μερικών οργανισμών, και επιτρέψτε μου να γυρίσω το λόγο τώρα στο τραπέζι και στον **κ. Χρήστου**, μια που του το υποσχέθηκα. Ο **κ. Καπιδάκης**, ο **κ. Βαλεοντής**.

Σ. Καπιδάκης: Ναι· καταρχάς θα αναφερθώ πρώτα για το θέμα της κακής μετάφρασης που αναφέρθηκε. Με την εκπαίδευση των ΑΔΟ και τις διαδικασίες που υπάρχουν, πιστεύω ότι θα ελαχιστοποιηθούν αυτά τα πράγματα, αλλά πάντοτε θα υπάρχουν και κακές μεταφράσεις. Μετά θα αναφερθώ στο άλλο θέμα που αναφέρθηκε: για τον «*υδράργυρο*»· ότι αναφερόταν σαν «*μερκούριο*». Καταρχάς, υποστηρίζουμε την πολυγλωσσία, πολλά πράγματα μπορεί να είναι σωστά...

Θ. Τάσιος: Αλλά όχι και έτσι, ρε παιδί μου.

Σ. Καπιδάκης: ...από κει και πέρα η βάση με τις πληροφορίες που θα έχει μπορεί να δείχνει το πώς συνδέονται δύο όροι και πραγματικά κανείς να αναζητήσει κάτι σαν «υδράργυρο» και να του βρει και τα μέρη μέσα στα κείμενα όπου λέγεται «μερκούριο». Άρα, από κει και πέρα με το λογισμικό και με τα δεδομένα που έχουμε, πιστεύω, ότι θα λύσουμε αυτά τα προβλήματα· και αυτό είναι σημαντικό για το πώς θέλουμε να χειριστούμε αυτά τα πράγματα. Για αυτό είναι σημαντικό κιόλας τα εργαλεία που θα χρησιμοποιηθούν γύρω από αυτά, καθώς επίσης και η πληροφορία που θα αποθηκεύσουν· που δεν θα είναι απλώς αυτή που είναι στο Eurodicautom ή κάτι άλλο αλλά θα είναι και πολλά παραπάνω στοιχεία για να μας δώσουν την έξτρα λειτουργικότητα.

Θ. Τάσιος: Εύγε!

Σ. Καπιδάκης: Επιπλέον, ίδιο πρόβλημα παρουσιάζεται και σε άλλα θέματα ορολογίας, που ίσως κανείς δεν τα ανέφερε ως τώρα, που δεν τα θεωρεί ίσως ορολογία, επειδή είναι καθαρά ελληνικά θέματα, π.χ. τοπωνύμια. Ένα τοπωνύμιο μπορεί να έχει δέκα ονομασίες, και το λέμε με τη φορά και το ψάχνουμε με την άλλη, ή ακόμα πράγματα στην κοινή ζωή. Το «Πανεπιστήμιο Αθηνών» λέγεται «Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών», φανταστείτε πόσες ονομασίες υπάρχουν για ένα Εργαστήριο του Πανεπιστημίου, αν το ψάχνει κανείς και αν ψάχνει τη δουλειά που έχει κάνει. Αυτά και πάλι με αντίστοιχους τρόπους πρέπει να αντιστοιχιστούν και είναι και αυτό θέμα Ορολογίας, ότι ψάχνεις κάτι με ένα εξειδικευμένο όνομα, μια εξειδικευμένη έννοια και πρέπει να την εντοπίσεις μέσα στα στοιχεία που έχεις. Αυτά είναι καθαρά ελληνικά θέματα που δεν έχουν σχέση με μεταφράσεις και άλλες γλώσσες. Ορολογία δεν είναι μόνο απ' τα αγγλικά τι κάνουμε ή από τις άλλες γλώσσες στα ελληνικά, αλλά είναι και θέματα καθαρά ελληνικής φύσεως.

Θ. Τάσιος: Ευχαριστώ, **κε Καπιδάκη, κε Βαλεοντή.**

Κ. Βαλεοντής: Δεν θα μακρηγορήσω.

Θ. Τάσιος: Ευχαριστώ πολύ για την υπόσχεσή σας.

Κ. Βαλεοντής: Σχετικά με τον όρο «*τηλεομοιοτυπία*». Ήθελα να προσθέσω μόνο ότι προϋπήρχε η «*τηλεομοιοτυπία*» και μετά ήρθε το «*φαξ*». Είναι τεχνικό το θέμα· ο ΟΤΕ τον είχε καθιερώσει τον όρο πριν από 20 χρόνια, γιατί έφτιαχνε προδιαγραφές τηλεομοιοτύπων, και επομένως δεν είναι κάτι που εκπονήθηκε αργότερα. Το «*φαξ*» ήρθε να τον αντικαταστήσει.

Θ. Τάσιος: Δεν παύει όμως να είναι ανοιχτό στην κριτική.

Κ. Βαλεοντής: Σε ό,τι αφορά τη συμμετοχή, προφανώς και εμείς στην πρακτική τη δική μας το εφαρμόζουμε. Ήδη στη ΜΟΤΟ συμμετέχουν μία φιλόλογος-μεταφράστρια και μία φιλόλογος-μεταφράστρια με μεταπτυχιακό στην Ορολογία. Επομένως, δίνουμε πολλή σημασία στο να είναι σωστοί οι όροι και προβλέπουμε, ακριβώς, μέσα σε όλα αυτά τα όργανα να συμμετέχουν και γλωσσολόγοι οι οποίοι έχουν εμπειρία σε αυτά τα θέματα.

Θ. Τάσιος: Όστε ο όρος να «*ξενίζεται*», να φιλοξενείται.

Γ. Μικρός: Να προσθέσω ότι ήδη στις λειτουργίες υποδομής των ΑΔΟ έχει προβλεφθεί να φτιαχτεί κάποιος κανονισμός προδιαγραφών παραγωγής όρων. Άρα, δηλαδή εκεί θα συνέρθουν οι γλωσσολόγοι, θα γίνει μια κλήση σε γλωσσολόγους, σε ορολόγους, οι οποίοι θα διαμορφώσουν ένα πλαίσιο, ακριβώς ποια είναι τα κριτήρια με τα οποία θα επιλέγεται ένας όρος και τα κριτήρια αυτά θα εφαρμοστούν οριζόντια σε όλες τις θεματικές περιοχές της Ορολογίας.

Θ. Τάσιος: Γιώργο, ευχαριστώ πολύ. Νομίζω ότι προκαλέσαμε και μίαν σιγήν στον **κε Καραγιάννη**, στον οποίο χρωστάμε πάρα πολλά, και τον παρακαλώ να πει έναν καλό λόγο προτού δώσουμε το λόγο στον **κ. Χρήστου**.

Γ. Καραγιάννης: Εγώ θέλω να εκφράσω μια ευχή, κε Πρόεδρε. Το είπα και στην ομιλία μου: να γίνει πράξη το ΕΠΟΣ· και να επεκτείνω λίγο την ευχή αυτή, ότι σε δύο χρόνια που θα 'ναι το συνέδριό μας, να 'χουμε πολύ σοβαρά αποτελέσματα να επιδείξουμε.

Θ. Τάσιος: Και πάλι η αλήθεια είναι ότι όταν είπατε αυτήν την πολύσημη φράση, η σοβαρότης του ύφους σας δεν επέτρεψε στο ακροατήριο να υποπτευθεί και την άλλη πολυσημία της λέξεως πράξη. Ούτε και τώρα, αφού δεν γελάνε, σημαίνει ότι

δεν το πήραν είδηση. **Κε Χρήστου**, τηρώ την υπόσχεσή μου αλλά και σεις τη δική σας. Θα είσαστε «λάκων».

Ν. Χρήστου: Ευχαριστώ, πρόεδρε. Φιλοξενούμαστε ως Έλληνες στη Γαλλία, δεν παύω να αισθάνομαι Γαλάτης. Θυμάμαι τον Αστερίξ, τον Οβελίξ και όλα τα συναφή. Ο φόβος ο μεγάλος, εδώ που βρισκόμαστε, στο κατώφλι της νέας περιόδου, όπως μας είπανε οι αρχιτέκτονές μας, είναι ότι το «υφάδι» δεν είναι καθόλου βέβαιο. Αυτά τα οποία ζητάμε είναι πάρα πολύ πιθανόν ή είναι μέσα στο ρίσκο, στη διακινδύνευση την οποία διατρέχουμε, να μη γίνουν ποτέ πραγματικότητα. Επομένως το «καράβι» να μας βγει «μαούνα». Φουρτούνες θα έχουμε σίγουρα, για συνεργασίες και συνέργειες δεν είναι βέβαια τα πράγματα. Θα πρέπει να το θυμόμαστε, ΑΕΙ – ΤΕΙ: συμβόλαιο συνεργασίας, μνημόνιο, δεν υπάρχει ακόμα. Για το θέμα της Αγωγής νομίζω ότι θα 'πρεπε να 'ναι το όραμά μας για την κοινωνία του αύριο.

Θ. Τάσιος: Μη μου κάνεις συγκεφαλαίωση όλων των προβλημάτων, εγώ θα 'θελα ένα αντίο.

Ν. Χρήστου: Σημεία στήριξης και πάλης· εάν όλα πάνε στραβά, υπάρχει το ευρωπαϊκό δικαστήριο...

Ένας σύνεδρος: Ώρα Ελλάδος τρεις παρά τέταρτο.

Ν. Χρήστου: Η συγκεκριμένη κατηγορία είναι παραβίαση των νόμων, παραβίαση του βίου, της βιωσιμότητας αυτού που ζούμε, που λέμε Ελλάδα σήμερα. Το όραμα της μεγάλης αυτοκρατορίας μέσω της Κοινότητας, ενδεχομένως θα πρέπει κάποια στιγμή κάποιοι τρελοί να το παλέψουν.

Θ. Τάσιος: κε Χρήστου, σας διαβεβαιώ ότι δεν θα χρειαστεί κάτι τέτοιο· και εγώ, ο φύσει απαισιόδοξος, ως προς το σημείο αυτό είμαι αισιόδοξος. Όλα θα παν πολύ καλύτερα. Ευχαριστώ τους πάντες και πρέπει να φύγουμε με ένα χειροκρότημα και μια τελευταία ευχαριστία στον **κ. Χρήστου**.

(Τέλος της Ανοικτής Συζήτησης)

Κλείσιμο του 3^{ου} Συνεδρίου «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία» από τον Πρόεδρο της Οργανωτικής Επιτροπής και Πρόεδρο της ΕΛΕΤΟ κ. Βασίλη Α. Φιλόπουλο

Κλείνουμε τις ανοικτές εργασίες του 3^{ου} Συνεδρίου. Δεν τελειώσαμε, όμως – θα δυσαρεστήσω τα μέλη της Οργανωτικής Επιτροπής – γιατί θα συνεχίσουμε τη δουλειά για να συμπληρώσουμε αρκετές υποχρεώσεις. Υπάρχουν, ακόμα, πολλά θέματα που χρειάζεται να γίνουν, από τα οποία θα αναφέρω ότι αναλαμβάνουμε να εκδώσουμε Πρακτικά με ό,τι ακούστηκε προφορικά στις συζητήσεις και στην ανοικτή συζήτηση.

Ελπίζω ότι το 3^ο Συνέδριο ικανοποίησε όχι μόνο «πνευματικά», αλλά και «γευστικά».

Όπως πάντα, ζητούμε συγνώμη από όσους δυσαρεστήσαμε για κάποιο λόγο.

Θα σας παρακαλούσα να συμπληρώσετε το «Φύλλο Αξιολόγησης» και προπαντός να σημειώσετε τι «δεν πήγε καλά» και δεν σας ικανοποίησε και αν έχετε κάποια πρόταση για βελτίωση του επόμενου συνεδρίου. Φυσικά, θα περιμένουμε *εφαρμόσιμες προτάσεις* και όχι *ανεδαφικές* λ.χ. «να μην υπάρχει χρηματική συμμετοχή»: γιατί τότε ... «γιοκ» γευστική ικανοποίηση...

Ευχαριστώ τους ομιλητές και τους προέδρους: τα μέλη της Επιστημονικής Επιτροπής και της Οργανωτικής Επιτροπής.

Ευχαριστώ, επίσης, την Διοίκηση του Γαλλικού Ινστιτούτου για την φιλοξενία.

Και, τέλος, σας ευχαριστώ όλους και δίνουμε ραντεβού για το επόμενο – 4^ο – συνέδριο το 2003.

(Τέλος του Συνεδρίου)

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΣΥΝΟΜΙΛΗΤΩΝ

- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, 38, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 64, 69, 73, 96, 98
Ασημακοπούλου, 48, 52, 54, 55, 68, 69, 70, 73, 74
Βαλεοντής, 32, 35, 36, 40, 41, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 64, 69, 73, 77, 83, 89, 92, 98, 105, 113, 116, 117
Βαρλάς, 75, 77
Βουλόδημος, 42
Γιάγκου, 38, 40, 45
Γιακουμάκη, 85, 98, 99, 103
Γιαννίμπας, 64, 65, 66, 89, 102, 103
Γιαννουλοπούλου, 34, 112, 113
Γιάξας, 34
Γούσης, 52, 53, 54
Δαμίγος, 92, 106, 107, 108, 109, 110
Δουδουλακάκη, 72
Ζοχιός, 111
Καλλέργης, 49, 68, 69
Καπέλου, 105, 106
Καπιδάκης, 81, 84, 86, 88, 94, 96, 97, 110, 115, 116
Καραγιάννης, 57, 58, 59, 62, 64, 66, 67, 76, 81, 82, 83, 87, 88, 89, 92, 94, 95, 98, 113, 117
Καρδούλη, 40, 45, 49, 55, 77
Κατερινάκης, 44, 45
Κατσογιάννου, 43, 44
Κεχαγιά, 60, 61, 62
Κουτσογεωργοπούλου, 64, 65, 66
Λαμπροπούλου, 57, 58, 65, 114
Λουπάκη, 83
Μαλαγαρδής, 47, 48, 50, 54, 55
Μάντζαρη, 65, 66, 95, 114
Μικρός, 99, 117
Μπαρμπούτης, 48, 49, 50, 51
Ξυδόπουλος, 34
Ραζοη, 79
Παντελοδήμος, 31, 33, 34, 35, 36, 37
Παπαβασιλείου Δ., 35, 87
Παπαβασιλείου Π., 32, 87
Παπασωτηρίου, 62, 63, 76
Προκοπάκη, 41
Ράλλη, 75, 77
Ribeiro, 57, 58, 59, 63
Roucher, 41, 42, 43, 47
Σαριδάκης, 55
Σεϊντάνη, 86
Σταθάκος, 69, 70, 72, 73, 74
Τάσιος, 78, 79, 82, 84, 85, 86, 87, 88, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117
Τσούτσουρα, 41, 43
Φιλόπουλος, 35, 41, 78, 119
Φραγκοπούλου, 89, 90, 91, 104
Φωτοπούλου, 59, 60, 61
Χαρχαρίδου, 86, 87, 96
Χρήστου, 38, 81, 83, 94, 95, 118